

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑ ΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΤΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΝΟΡΙΑΚΟΥ ΚΛΗΡΟΥ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣΙΔ' | ΑΘΗΝΑΙ. ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19 | 1 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1965 | ΑΡΙΘ. 7

Ἐκεῖ ὅπου ἀνεστήθησαν αἱ εἰκόνες

Η ΕΟΡΤΗ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ ΕΙΣ ΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΟΝ ΚΑΙ Η ΣΥΝΕΧΙΣΙΣ ΤΗΣ ΣΥΓΚΙΝΗΤΙΚΗΣ ΠΑΡΑΔΟΣΕΩΣ Η ΜΕΓΑΛΟΠΡΕΠΕΣΤΗΡΗ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ

Ἡ ἀναβίωσις μιᾶς αἴγλης

Τὸ ὀρθόδοξο χριστιανικὸ Βυζάντιο ἐδοκίμασε πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν μιὰ βαθεῖα ἐκ παραδόσεως συγκίνησιν. Ὁ εὐσεβὴς κόσμος τοῦ ἐσημείωσε σοβαρὰ διαρροὴ καὶ ἀραιώσει. Ὁ κατατρεγμὸς τοῦ τὸν ἀπεμάκρυνε ἀπὸ τὴν γεννέθλιο γῆ του. Ἐμειναν ὡς τόσο ἀκλόνητα καὶ ριζωμένα, εἰς τὴν ἱστορίαν καὶ τὴν ἀλύγιστην ψυχὴν τῆς χριστιανικῆς Πόλης, ὁ θρύλος καὶ ἡ παράδοσις τῆς παληᾶς βυζαντινῆς πρωτευούσης. Οἱ καμπάνες ἠχολόγησαν καὶ πάλιν ἀρμονικὰ καὶ ὁ πληθυσμὸς μὲ συγκίνησι βαθεῖα ἐξύπνησε ἀπὸ τὸ ὄνειρον, ποῦ θὰ ἐγένετο τὴν ἡμέραν ἐκείνην πραγματικότης καὶ πάλιν στὴν σκέψιν καὶ τὴν ψυχὴν τῆς ὀρθοδοξίας. Ἡ μεγάλη γιορτὴ, ἡ μεγαλειότερη τῆς ὀρθόδοξου ἐκκλησίας, ἐπλήρωσε τὴν ψυχὴν καὶ τῶν χριστιανῶν τοῦ Βυζαντίου καὶ ἡ ἱστορία ἐζωντάνεψε ἀνάγλυφον καὶ ἐφώτισε τὸ κάθε τι. Ἡ μορφή τῆς αὐτοκράτειρας Θεοδώρας, τῆς εὐσεβοῦς ἀρχόντισσας, ποῦ ἐκήρυξε τὸν πόλεμον κατὰ τῶν εἰκονομάχων καὶ ἐπανέφερε πανηγυρικὰ τὴν λατρεῖαν τῶν εἰκόνων, ἐζωντάνεψε εἰς τὴν σκέψιν ὅλων. Καὶ μὲ τὴν μορφήν αὐτὴν τὰ γεγονότα ποῦ κατέληξαν εἰς τὸν θρίαμβον τῆς ὀρθοδοξίας πίστεως καὶ εἰς τὴν κύρωσιν τῶν ἀποφάσεων τῆς ἐβδόμης ἐν Νικαίᾳ Οἰκουμενικῆς Συνόδου. Ὁ ἐλεύθερος ὀρθόδοξος χριστιανὸς κόσμος ποῦ ἐπανηγύρισε τὴν μεγάλην ἡμέραν τῆς Ὀρθοδοξίας ἔστρεψε ἀθέλητα τὴν σκέψιν καὶ τὴν ἀνάμνησίν του πρὸς τὸ Βυζάντιον. Καὶ ὁ μόνος σήμερον ὀρθόδοξος βασιλεὺς, ὁ Ἕλληνας βασιλεὺς,

ἀπαγγέλων κατὰ τὴν πανηγυρικὴν λειτουργίαν τὸ σύμβολον τῆς πίστεως, ἐζωντάνευε εἰς τὴν σκέψιν ὄλων τὴν μορφήν τῶν τελευταίων βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων. Τὸ Φανάρι, ἡ ἔδρα τῆς ὀρθοδοξίας, ποῦ ἐώρταζε πάντοτε τὴν μεγάλην αὐτὴν ἡμέραν τῆς πρώτης Κυριακῆς τῶν Νηστειῶν, ἐσυνέχισε καὶ ἐφέτος τὴν παράδοσιν τοῦ ἑορτασμοῦ τῆς μεγάλης αὐτῆς πανορθοδόξου ἡμέρας. Ὁ ἑορτασμός αὐτός, χρονολογούμενος ἀπὸ τῆς ἡμέρας, τῆς ἀναστηλώσεως τῶν εἰκόνων ὑπὸ τῆς εὐσεβοῦς αὐτοκράτειρας Θεοδώρας, διετήρησε τὴν μορφήν της, παρ' ὅλο τὸ πέρασμα τῶν χρόνων καὶ τὴν ἀλλαγὴν τῶν συνθηκῶν.

Μεγάλῃ καὶ ἐπιβλητικῇ ἡ μορφή τῆς αὐτοκράτειρας, ποῦ τὸ ὄνομά της ἐγράφη στὴν ἱστορίαν τῆς ὀρθοδοξίας. Ἀντίθετα πρὸς τὸν εἰκονομάχον αὐτοκράτορα σύζυγόν της τὸν Θεόφιλον, ποῦ συνεκάλεσε σύνοδον στὸ ναὸ τῆς ἐκκλησίας τῶν Βλαχερνῶν, ὅπου ἀνεθεματίσθησαν οἱ εἰκονολάτρεις, ἡ Θεοδώρα δὲν ἔπαυσε νὰ λατρεύῃ μυστικὰ τὶς εἰκόνας, νὰ προσκυνῇ αὐτὰς καὶ ἀναλαμβάνωντας τὸν θρόνον, νὰ προβῇ εἰς τὴν ὀριστικὴν ἀναστήλωσιν αὐτῶν. Τὸ Βυζάντιον ἐγνώρισε τὴν μεγαλειότερην λιτανεῖαν μὲ τὴν τελετὴν τῆς ἀναστηλώσεως. Ἀναθεμάτισε ὁ λαὸς καὶ ὁ εὐσεβὴς κλῆρος τοὺς εἰκονομάχους καὶ ὄλους τοὺς αἵρετικούς. Ἐμνημονεύθησαν ἀκολουθῶς οἱ ἀθλητὲς τῆς εὐσεβείας καὶ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως καὶ ἐν συνεχείᾳ ὁ κλῆρος μετὰ τῶν μοναχῶν ἀνεπέμψεν παννύχιον ὑμνολογίαν στὸ ναὸ τῆς Παναγίας τῶν Βλαχερνῶν καὶ ἐτελέσθη κατόπιν μεγαλοπρεπὴς λιτανεῖα εἰς τὴν μεγάλην ἐκκλησίαν τῆς Ἁγίας Σοφίας, τὴν ὁποίαν παρηκολούθουν καθ' ὅλα τὰ ἔτη τῆς καθιερωσεώς της, κατὰ τὴν Α' τῶν Νηστειῶν Κυριακῆν, οἱ κατὰ καιροὺς αὐτοκράτορες.

Τὸ Φανάρι, ὅπου ἡ σημερινὴ μεγάλη ἐκκλησία τῆς ὀρθοδοξίας, ἂν δὲν ἀκολουθῆ τὸ τυπικὸν τῆς ἱεροπρεποῦς αὐτῆς τελετῆς τῆς ἀναστηλώσεως τῶν εἰκόνων, διατηρεῖ ἐν τούτοις τὴν παράδοσιν τῆς ἑορτῆς τῆς Κυριακῆς τῆς Ὀρθοδοξίας ὡς τῆς μεγαλειτέρας ἑορτῆς. Οὔτε οἱ σκληρὲς συνθήκες, οὔτε οἱ διωγμοί, οὔτε οἱ ἀντιξοότητες ποῦ ἀντιμετώπισε τὸ χριστιανικὸν Βυζάντιον ἀπὸ τοὺς ἀλλοδόξους διώκτας τοῦ κατακτητῆ, δὲν ἴσχυσαν νὰ λυγίσουν τὴν ψυχὴν, μέσα εἰς τὴν ὁποία εἶναι φυλαγμένη σὰν ἅγια τῶν ἁγίων ἡ μεγάλη ἡμέρα τῆς ἑορτῆς τῆς Ὀρθοδοξίας. Ἀτμόσφαιρα μυστηριακὴ στὸ Φανάρι. Ἀπὸ τὸ βράδυν τοῦ Σαββάτου, παραμονῆς τῆς μεγάλης ἡμέρας, ἕνας κόσμος δὲν ἔπαυσε νὰ συρρέῃ στὸν ἑσπερινὸν τοῦ πατριαρχικοῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου Γεωργίου. Προϊστάτο ὁ Οἰκουμενικὸς Πάτριάρχ-

χης φέρων μανδύαν και συμπαραστατούμενος από τους αρχιερείς τους ένδημούντας και παρεπιδημούντας, πού οδηγούμενοι από τόν Μέγαν Ἐκκλησιάρχη κατελάμβανον τῖς θέσεις των εἰς τήν σειρὰν τῶν δεσποτικῶν στασιδίων, παραπλεύρως τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου. Δέν ἤκούοντο μνημονεύόμενα ὀνόματα αὐτοκρατόρων ἀθλητῶν τῆς ὀρθοδόξου πίστεως. Ὅταν ὅμως στό τέλος τοῦ ἑσπερινοῦ ἐψάλλετο τό τροπάριο «τὴν ἄχραντον εἰκόνα σου Χριστέ...», τό πλήθος τό ἐκκλησιαζόμενον ἐγονάτιζε νοερῶς και ἡ σκέψι του μέ ρῖγος και βαθειὰ κατάνυξι ἀγκάλιαζε τήν ἱστορία, πού στό πέρασμα τῶν χρόνων ἐρριζώθηκε ὡς ἀκλόνητη θρησκευτική πανορθόδοξη παράδοσι. Ἡ ἐπομένη πρωτὰ τῆς Κυριακῆς εὔρισκε τόν ὀρθόδοξον κόσμο τῆς Πόλης σέ ἱερὸ ὑποβλητικὸ συναγερμό. Πλήθη ἐπισήμων και λαοῦ κατηυθύνοντο ἀπὸ ὅλες τῖς γωνιές τῆς βασιλευούσης πρὸς τόν Πατριαρχικὸ ναὸ τοῦ Φαναρίου. Τὴν Κυριακὴ αὐτὴ θὰ ἐτελεῖτο — και τελευταία ἐν συνεχείᾳ — ἡ μεγαλοπρεπέστερη πατριαρχικὴ και συνοδικὴ λειτουργία. Οἱ ὀφικιάλιοι τοῦ θρόνου μέ χρυσοποίκιλτες στολές ἐλάμβανον τῖς θέσεις τους εἰς τὸν ναὸ και προσήρχοντο οἱ πρεσβευταὶ και ἄλλοι διπλωματικοὶ τῶν ὀρθοδόξων κρατῶν, ὅπως τῆς Τσαρικῆς Ρωσίας, τῆς Σερβίας, τῆς Ρουμανίας και τῆς ἡγεμονίας τότε τοῦ Μαυροβουνίου. Ἡ κάθοδος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου εἰς τὸν πατριαρχικὸν ναόν, συνοδευομένου ἀπὸ ἀνώτερους κληρικούς και ἀπὸ τὸν ἄρχοντα Μεγάλου Λογοθέτην — Σταυράκην Ἀριστάρχην πασᾶ ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν—ἐξηγγέλετο μέ χαρμόσυνες κωδωνοκρουσίες. Δι' ἄλλης θύρας συνεκεντρῶνοντο στό ἱερὸ οἱ ἀρχιερεῖς γιὰ νὰ περιβληθοῦν τὰ ἀρχιερατικὰ τους ἄμφια. Κατὰ τὴν πατριαρχικὴν αὐτὴν λειτουργία ὁ Πατριάρχης περιβάλλεται τὰ ἄμφια του εἰς τὸν σωλέα τοῦ ναοῦ και μετὰ τὴν περιβολὴν αὐτῶν ὑπὸ τῶν διακόνων ἐξέρχονται ἐνδεδυμένοι οἱ συλλειτουργοῦντες συνοδικοὶ ἀρχιερεῖς. Δέν φέρουν μίτρες οἱ ἀρχιερεῖς. Εἶναι ἔθος καθιερωμένον μόνον ὁ Πατριάρχης ἢ ὁ προεξάρχων ἀρχιερεὺς, εἰς ἀρχιερατικὴν συλλειτουργίαν, νὰ φέρουν μίτραν, ἐνῶ οἱ λοιποὶ ἐμφανίζονται φέροντες ἐπανωκαλύμμαχον. Ἡ λειτουργία, ἡ ὁποία ἀρχίζει ὑπὸ μίαν ἀτμόσφαιραν ἐξαιρετικὴν, συνεχίζεται ἐπιβλητικὰ.

Εἰς τὸ παραθρόνιον ὁ Μέγας Λογοθέτης ἀναγινώσκει τό «Πιστεύω» και τό «Πάτερ ἡμῶν» και μετὰ τὴν θείαν λειτουργίαν ἡ περιφορὰ τῶν εἰκόνων ἐντὸς τοῦ περιβόλου τοῦ πατριαρχικοῦ ναοῦ, προηγούμενον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου και περιστοιχούμενον ὑπὸ τῶν ἀρχιερέων, ἀκολουθούμενον δὲ ὑπὸ τῶν ὀρθοδόξων διπλωματῶν και τῶν ἄλλων ὀφικιούχων, δημιουργοῦσε μιὰ ἀτμόσφαιρα συγκλονιστικὴ. Ἡ ἀνάγνωσις τῆς

ἀποφάσεως τῆς Ζ' οἰκουμενικῆς Συνόδου ἀπὸ τὸν Πατριάρχην προκαλοῦσε ρίγη συγκινήσεως, ἂν δὲ ὁ λαὸς ὁ παρακολουθῶν τὴν μυσταγωγικὴν αὐτὴν λιτάνευσιν τῶν εἰκόνων δὲν ἐγονιπετοῦσε, ἄφινε ἐν τούτοις τὴν σκέψιν του νὰ ξαναζωντανεύῃ τὴν μεγαλοπρεπῆ λιτάνευσιν, εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἀναστηλώσεως τῶν εἰκόνων στὴ μεγάλη ἐκκλησία τοῦ Βυζαντινοῦ ἔθνους, μετὰ τὸν αὐτοκράτορα καὶ τὸν Πατριάρχη ἐπὶ κεφαλῆς. Ἐπὶ πολλὴν ὥραν μετὰ τὴν λῆξιν τῆς πατριαρχικῆς καὶ συνοδικῆς αὐτῆς λειτουργίας τὸ πλῆθος μετὰ εὐλάβεια παρακολουθοῦσε τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ Πατριάρχου καὶ ἀρχιερέων καὶ τῶν ἐπισήμων διπλωματικῶν τῶν ὀρθοδόξων κρατῶν καὶ τῶν ἄλλων εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς ὑποδοχῆς.

Προσέφεροτο τὸ πατροπαράδοτον γλυκὸ καὶ ὁ καφῆς, τὸν ὁποῖον ἔπιπε ὁ Πατριάρχης εἰς ἰδιαίτερον, δι' αὐτὸν ἀποκλειστικόν, κύπελλον. Εἰς τὸ γεῦμα ποῦ ἐπακολουθοῦσε παρεκάθητο πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ἐπισήμους καὶ ὀλόκληρος ἡ ἡμέρα αὐτὴ τῆς Ὁρθοδοξίας τόσο εἰς τὸ Φανάρι ὅσο καὶ σὲ κάθε χριστιανικὴ ἑλληνικὴ, ὀρθόδοξη γωνία τῆς Πόλης, ἀνάδινε τὸ ἄρωμα τῆς χριστιανικῆς ψυχῆς καὶ ἄφινε νὰ πλανᾶται ἡ συγκινητικὴ ἀνάμνησις μιᾶς ἱστορίας τοῦ χριστιανικοῦ Βυζαντίου καὶ μιᾶς μορφῆς, ποῦ ἔφερε ἐπάξια τὸ στέμμα τῆς εὐλαβοῦς ὀρθοδόξου αὐτοκράτειρας.

★

Τὰ χρόνια ποῦ ἐπέρασαν καὶ οἱ σημερινὲς συνθήκες ἂν δὲν ἐκλόνισαν τὴν παράδοσιν τῆς χριστιανικῆς ὀρθοδοξίας, ἀφῆκαν πάντως ἓνα θλιβερὸ αἶσθημα καὶ μίαν ἀναπόληση ἀγωνιστικῆ ἐνὸς μεγαλείου θρησκευτικοῦ.

ΒΑΣ. ΗΛΙΑΔΗΣ

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΣΑΜΟΥ ΕΙΡΗΝΑΙΟΥ
ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΑ ΔΙΑΦΟΡΑ

ΤΟΜΟΙ 1-5

ΕΚΑΣΤΗ ΣΕΙΡΑ ΔΡΧ. 300

**Πωλοῦνται εἰς τὰ Γραφεῖά μας, ἀποστέλλονται δὲ
καὶ ταχυδρομικῶς ἐλεύθερα ταχυδρομικῶν τελῶν.**

ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΗΣ “ΘΕΟΔΙΚΙΑΣ,”

“Ἐν ἐκ τῶν πλέον ἀκανθωδῶν προβλημάτων εἶναι τὸ πρόβλημα τῆς «Θεοδικίας», κατὰ τὸ ὅποιον, τρόπον τινά, κρίνεται ὁ Θεὸς διατὶ ὑπάρχει τὸ ἐν τῷ κόσμῳ φυσικὸν καὶ ἠθικὸν κακόν. Πολλάκις ἔρχονται εἰς τὰ χεῖλη τοῦ προφήτου Ἰερεμίου: «Τὶ ὅτι ὁδὸς ἀσεβῶν εὐδοοῦται; Εὐθῆνησαν πάντες οἱ ἀθετοῦντες ἀθετήματα;» (Ἰερεμ. β', 1). Διατὶ ὑπάρχει ἡ σκανδαλώδης ἀδικία, ἡ ἁμαρτία, ὁ θρίαμβος τῶν κακῶν, αἱ δοκιμασίαι τῶν ἐναρέτων, οἱ πόλεμοι, αἱ ἀσθένειαι, αἱ θεομηνίαι; Εἰς τὰ ἐρωτήματα ταῦτα θὰ ἡδύνατο νὰ ἀπαντήσῃ τις τὰ ἐξῆς:

Τὸ ἠθικὸν κακὸν δὲν ἐδημιουργήθη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ ὑπὸ τῆς ἐλευθέρας θελήσεως τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ Θεὸς ἐπιτρέπει εἰς τὸν ἄνθρωπον νὰ θερίζῃ πολλάκις σῆψιν καὶ φθορὰν ὡς ἀποτέλεσμα τῆς κακῆς χρήσεως τῆς ἐλευθερίας του, ἵνα σὺν τῷ χρόνῳ ὁ ἄνθρωπος διὰ τῶν παθημάτων καὶ τῆς πείρας του προσανατολίσῃ ἐλευθέρως τὸν ἑαυτόν του συμφώνως πρὸς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. “Ὡστε τὸ φυσικὸν κακὸν συνδέεται πολλάκις πρὸς τὸ ἠθικόν, διότι εἶναι προῖόν τῆς ἁμαρτίας, ἕνεκα τῆς ὁποίας «πᾶσα ἡ κτίσις στεναίνει καὶ συναδίνει ἄχρι τοῦ νῦν» (Ρωμ. γ', 22). Καὶ σήμερον πλεῖσται ἐκφάνσεις τοῦ φυσικοῦ κακοῦ εἶναι ἀποτέλεσμα τοῦ ἠθικοῦ κακοῦ. Ἡ μέθη, ἡ ἀνηθικότης, ἡ ἀχαλίνωτος φιλαυτία καὶ φιλοδοξία δημιουργοῦν πλεῖστα φυσικὰ κακά. Κατὰ τὴν ψυχολογικὴν ἰατρικὴν πολλάκις αἱ νόσοι ἔχουν ψυχικὴν καὶ ἠθικὴν αἰτίαν.

Ἐπειτα τὸ φυσικὸν κακὸν εἶναι πολλάκις μόνον φαινομενικόν. Δι' αὐτὸ πράγματα ἢ γεγονότα, «φαινόμενα ἐκ πρώτης ὕψεως περιτὰ ἢ πικρὰ ἢ ἄγρια ἢ ἀπαίσια ἀπεδείχθησαν πολλάκις ὠφελιμώτατα εἰς τὸν ὀλοκληρωτικὸν μηχανισμόν τοῦ παντός. Τρικυμῖαι καὶ λαίλαπες ἀποτελοῦν τὸν δραστικώτερον τρόπον τῆς ἀπὸ τῶν βρωμερῶν ἀναθυμιάσεων ἀποκαθάρσεως καὶ ἐξυγιάνσεως τοῦ οὐρανοῦ... Τὰ ἠφάιστεια ἐφοδιάζουσι τὸν πλανήτην μας μὲ στενωτάτας ἀναπνευστικὰς βαλβίδας, ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἀνοιγομένης, ἵνα μὴ οὗτος σπαραχθῇ εἰς μύρια τεμάχια ὑπὸ τοῦ ἐν τῷ κέντρῳ του σφαδάζοντος πυρός» (Κωνσταντίνου Καλλινίκου, Τὰ θεμέλια τῆς πίστεως, Ἀλεξάνδρεια 1924, σελ. 116, ἐνθα εὐρίσκει τις καὶ πλεῖστα ἄλλα παραδείγματα).

Εἰς ταῦτα θὰ ἡδύνατο νὰ προστεθῇ, ὅτι τὸ φυσικὸν κακὸν ὑπηρετεῖ πολλάκις τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ ἀπώτερον συμφέρον τοῦ ἀνθρώπου, ἔστω καὶ ἐὰν οὗτος δὲν τὸ διακρίνῃ καὶ γογγύζῃ ἐναντίον τῆς προνοίας τοῦ Θεοῦ. Γνωστὸν εἶναι τὸ παράδειγμα τοῦ ναυαγοῦ, ὅστις, παλαιῶν ἐπὶ ὥρας μὲ τὰ κύματα, κατώρθωσε νὰ ἐξέλθῃ εἰς ἔρημον μικρὰν νῆσον. Ἐκεῖ μὲ πολλοὺς κόπους κατε-

σκέυασε μικράν καλύβην. Μίαν ἡμέραν, ἐπιστρέφων εἰς αὐτὴν μετὰ τὴν περιοδείαν του πρὸς ἀναζήτησιν τῆς τροφῆς του, εἶδε τὴν καλύβην νὰ καίεται. "Ὅ,τι εἶχε κατασκευάσει μὲ τόσους κόπους μετεβάλλετο τώρα εἰς τέφραν. Μὲ τὴν περιορισμένην κρίσιν του εἶπεν ἀπληπισμένος: «Αὐτὸ ἦτο τὸ χειρότερον, ποῦ ἡδυνάμην νὰ πάθω». Ἄλλ' αὐτό, ποῦ ἐθεώρει ὡς συμφορὰν, ἦτο μέσον, τὸ ὁποῖον ἐχρησιμοποίησεν ἡ Θεία Πρόνοια διὰ τὴν σωτηρίαν του. Τὴν ἐπομένην ἔν πλοῖον ἐπλησίασε καὶ τὸν παρέλαβε: «Εἶδομεν τὸν καπνὸν καὶ ἤλθομεν», εἶπεν ὁ πλοίαρχος.

Τὸ φυσικὸν κακὸν πολλάκις ὑπηρετεῖ εἰς τὸ ἀγαθόν, διότι χρησιμεύει ὡς μέσον τῆς πατρικῆς ἢ δικαστικῆς τοῦ Θεοῦ ἐνεργείας, διὰ τοῦ ὁποίου οὗτος τιμωρεῖ ἢ παιδαγωγεῖ καὶ συγκρατεῖ καὶ προάγει τὸν ἄνθρωπον εἰς τὸ ἀγαθόν. Ἡ θλίψις ἐξαγριίζει καὶ ἐξευγενίζει τὸν ἄνθρωπον, στρέφει τὰ βλέμματα αὐτοῦ πρὸς τὸν Θεόν, ἐκκολάπτει καὶ κινητοποιεῖ τὰς λανθανούσας καὶ ὑπνωτούσας ψυχικὰς δυνάμεις. Ὁ πιστὸς εἶναι πάντοτε βέβαιος, ὅτι ὡσπερ δοκιμάζεται ἐν καμίνῳ ἄργυρος καὶ χρυσός, οὕτως ἐκλεκταὶ καρδίαι παρὰ Κυρίῳ» (Παροιμ., ιζ', 3). Ὡς λέγει ὁ Μέγας Βασιλεῖος, «τὸν ἀθλητὴν τὸ στάδιον, τὸν κυβερνήτην ὁ χειμὼν, τὸν στρατηγὸν ἡ παράταξις, τὸν μεγαλόψυχον ἡ συμφορὰ, τὸν δὲ Χριστιανὸν ὁ πειρασμὸς δοκιμάζει». Ὁ Χριστιανός, διὰ τῆς εἰς τὴν Θείαν Πρόνοιαν πίστεως, παρουσιάζεται ὡς ἥρωὺς ἀληθῆς, ἀντιμετωπίζων ἀποτελεσματικῶς καὶ νικηφόρως τὸν πόνον καὶ τὰς ἀντιζόοτητας τῆς ζωῆς. Καὶ δι' αὐτὸν τὸν θάνατον δὲν λυπεῖται, ὡς «οἱ λοιποὶ, οἱ μὴ ἔχοντες ἐλπίδα» (Α' Θεσσ. δ', 13).

Καὶ εἰς τὰς περιπτώσεις, κατὰ τὰς ὁποίας τὸ κακὸν φαίνεται τελείως ἀνεξήγητον καὶ ἀδικαιολόγητον, ὁ χριστιανὸς ἐμπιστεύεται εἰς τὴν θεῖαν ἀγάπην καὶ ἐπαναλαμβάνει: «Ἦ βάθος πλοῦτου καὶ σοφίας καὶ γνώσεως Θεοῦ· ὡς ἀνεξερεύνητα τὰ κρίματα αὐτοῦ καὶ ἀνεξιχνίαστοι αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ» (Ρωμ. ια', 33) ἢ «τίς ἔγνω νοῦν Κυρίου ἢ τίς σύμβουλος αὐτοῦ ἐγένετο;» (Ρωμ. ια', 34). Διὰ τὸν πιστὸν «τὸ προσκολλησθαι τῷ Θεῷ ἀγαθὸν ἐστὶ, τίθεσθαι ἐν Κυρίῳ τὴν ἐλπίδα του» (Ψαλμ. οβ', 28). Δι' αὐτὸ ὁ πιστὸς εἰς τὸ παράλογον καὶ τὰς ἀντινομίας τῆς ζωῆς ἀντιπροβάλλει τὸ κραταῖον «μολαταῦτα» τῆς πίστεως καὶ πιστεύει, ὅτι, παρὰ τὸ κακόν, «ὁ κόσμος παραμένει τὸ θέατρον, ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ ὁποίου ἀνελίσσονται οἱ θεοὶ σκοποί. Ὅπισθεν αὐτῶν δρᾷ αὐτὸς ὁ Θεός» (Ν. Λούβαρι, Μεταξὺ δύο κόσμων, Ἀθῆναι 1949, σελ. 24 καὶ 344). Ὁ Χριστιανὸς αἰσθάνεται τὸν ἀγαθὸν πατέρα, ὁ ὁποῖος, ὡς θὰ ἔλεγον ὁ Σίλλερ καὶ ὁ Μπετόβεν, ὑπάρχει ὑπεράνω τῶν ἀστέρων καὶ τῶν νεφῶν· οὐδέποτε ἔχει τὸ συναίσθημα τοῦ ναυαγοῦ, τὸν ὁποῖον, ἐξέβρασαν τὰ κύματα εἰς μίαν ἄξενον καὶ

Ἀπὸ τὸ Συναξάρι τοῦ Εἰκοσιένα

Ο Σ Α Μ Ο Υ Η Λ

Ὅλα ὅμως στὸν κόσμον μας αὐτὸν ἔχουν κάποιο τέλος. Καὶ ἤλθεν ἡ μαύρη κι' ἄραχλη ὥρα νὰ γονατίσῃ καὶ τὸ ἥρωϊκὸ Σούλι. Ὅχι ὅμως ἀπὸ λύγισμα, ἀπὸ κούραση κι' ἀπὸ κιότεμα τῆς Σουλιώτικης ψυχῆς. Ἀλλὰ ἀπὸ προδοσίαν. Κι' ἀπὸ τὴν ἐπάρατες φιλοπρωτίαν, τὴν ιδιωφέλειαν καὶ τ' ἀσυγκράτητον πάθον, ποῦ εἶχανε ξεσπάσει ἀνάμεσα στὴν Σουλιώτικαν φάριν.

Δὲν ἀνηφορίζει πάντα τῆς ἡ ἀνθρώπινον ζωῆς. Τὸ φῶς τῆς ψυχῆς πνίγεται συχνὰ μέσα στὰ σκοτάδια ποῦ ἀναδίνει ἡ σάρκα. Καὶ τότε ἐπικρατοῦνε τὰ κατώτερα ἔνστικτα τῆς ὕπαρξης. Καὶ τὸ ταπεινὸ ὑποκειμενικὸ συναίσθημα κυριαρχεῖ στὴ συνειδηση, ἀντὶς γιὰ τὸ ἀπρόσωπον καὶ τὸ ἀντικειμενικόν. Εἶναι φαινόμενον τοῦ κοινωνικοῦ βίου ἡ ἐκτροπὴ αὐτῆς, ὅπως ἡ καταιγίδα καὶ ἡ θύελλα εἶναι φαινόμενα τοῦ φυσικοῦ. Φαινόμενον, ποῦ πάντα φέρνει τὸν ὄλεθρον καὶ τὴν καταστροφὴν. Γιατὶ ἡ ιδιωφέλεια καὶ τὸ σιχαμερὸ συμφέρον εἶναι μιάσματα φοβερά, ποῦ δηλητηριοῦν καὶ ἀποσυνθέτουν τὴν κοινωνικὴν ζωῆν. Εἶναι σαράκια, ποῦ κρυφολιανίζουν καὶ κρυφωτῶνε καὶ τὴν στερεώτερον ἀκόμη δομὴν. Κι' ὁ ἀπαίσιος τύραννος Ἀλῆς δὲν ἔπαυσεν, ἐν τῷ μεταξύ, νὰ ξεμαυλίζῃ ψυχὰς, νὰ ἐκμεταλλεῖται τὴν ἔχθρητον ἀνάμεσα στοὺς ἥρωϊκοὺς καπετάνιους, καὶ νὰ διαφείρῃ, μὲ ἄφθονον χρυσάφι, τὴν συνειδήσειν.

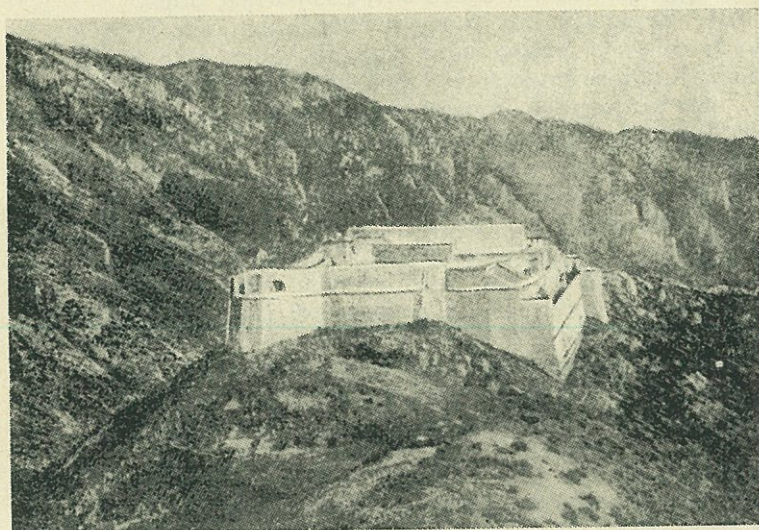
Κι' ὁ Σαμουὴλ ἀγωνιζόντανε, μὲ τὴν ψυχὴν στὰ δόντια, νὰ προλάβῃ καὶ νὰ σταματήσῃ τὸ κακόν. Καὶ μοιράζοντας σταυροὺς

ἐρημικὴν ἀκτὴν. Αἰσθάνεται, ὅτι τὸν παρακολουθεῖ εἰς ὀφθαλμὸς, ἐν χαμόγελον, ἐν συμπονοῦν πρόσωπον. Βλέπει τὸ κακὸν καὶ αἰσθάνεται τὴν δυνάμιν του, ἀλλ' ὅπισθεν τῶν νεφῶν διακρίνει τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου καὶ μετὰ τῆς πτώσεως τὴν ἀνόρθωσιν καὶ τὸ ἀπολυτρωτικὸν ἔργον τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, τοῦ ὁποίου ἡ ζωὴ συνεχίζεται μυστικῶς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. Ὁ πιστὸς εἶναι βέβαιος, ὅτι θὰ εὐρεθῇ κάποτε εἰς τὴν ἐπουράνιον Ἱερουσαλήμ, ἐν τῇ ὁποίᾳ ὁ Θεὸς «ἐξαλείψει πᾶν δάκρυον ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν» ἡμῶν «καὶ ὁ θάνατος οὐκ ἔσται ἔτι, οὔτε πένθος, οὔτε κραυγὴ, οὔτε πόνος» (Ἀποκ. κα', 4). Μάλιστα ἀπὸ τοῦ κόσμου τούτου ὁ πιστὸς βιοῖ μυστικῶς τῷ τρόπῳ τὴν αἰωνιότητα καὶ προαπολαύει τῆς εὐφροσύνης αὐτῆς.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσ/νίκης

καί κομπολόγια, διαβάζοντας εὐχές καί μιλώντας σάν θεοπαρ-
μένοσ, ὅπου κι' ἄν βρισκόντανε, καί μέ τήν Ἐποκάλυψη πάντα
τοῦ Εὐαγγελιστῆ Ἰωάννη στὰ χέρια του, προσπαθοῦσε νά
κρατήσῃ ψηλά τὸ ἠθικὸ τῶν ἀγωνιστῶν. «Μὴ φοβᾶσθε, ἀδέλ-
φια, τοὺς ἔλεγε. Δύσκολη βέβαια εἶναι ἡ περίστασις... Μὰ θὰ
τήν προσπεράσωμε, καί θὰ νικήσωμε... σώνει νάμαστε μονια-
σμένοι... καί νά πιστεύωμε στὸ Χριστό, ποὺ ἐπάτησε καί νίκησε
τὸν θάνατο. Ἡ νίκη, ἀδέλφια μου, ἔχει φτερά· πού τὰ δανεί-

Η Κ Ι Α Φ Α

(Ἐκ φωτογραφίας τοῦ 1876)

ζεταί ἀπὸ τὴν ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου... Ἄν μωδιάσωμε ἐμεῖς,
θὰ μωδιάσουνε καί τὰ φτερά της... Ὁ ἀγώνας καί ἡ μάχη γιὰ
τὸ καλὸ, γιὰ τὸν Χριστό καί γιὰ τὴν πατρίδα, αὐτὰ εἶναι τὸ
θέλημα τοῦ Θεοῦ, κι' αὐτὰ, εἶναι ἡ ἀμετάθετη προσταγὴ του.
Μὴν φοβᾶσθε, ἀδέλφια μου... Ἡ τελευταία κρίσις ἔρχεται καί
θὰ ἀφανίσῃ τοὺς ἀπιστοὺς ἢ ρομφαία του. Καί θὰ βασιλεῦῃ
τότε ἀνάμεσα μας χαρὰ καί εἰρήνη...».

Κι' ὁ λαὸς ἄκουε τὰ προφητικὰ του λόγια. Καί τὸν ἐμπι-
στεύονταν. Κι' ἔπινεν ἀπὸ τ' ἄκρατο κρασί τῆς πίστεως του, κι'
ἐμεθοῦσεν, ἀπὸ αὐταπάρνησις κι' ἐθελοθυσία. Εἶχε γίνει ἡ λα-

τρία και τὸ πολυσέβαστο εἶδωλο τοῦ Σουλιῶ, κι' ὁ θεοεἰκελος προφήτης ἐνὸς νέου κόσμου και μιᾶς καινούργιας ἐθνικῆς ἀνοιξης, πού τὴν ἐβλεπε νᾶρχεται, κι' ἔσπερνεν ἀπλόχερα τὸ σπὸρο της. Ἔνοιωθεν, ὡς στὰ τρίςβαθὰ του, πὼς οἱ σκοτωμένοι γιὰ τὴν πατρίδα γίνονται, με τὰ κόκκαλά τους, τὰ γεφύρια, πού περνᾶ ἐπάνω τους θριαμβευτικὰ ἢ νέα γενεά, πρὸς τὰ μελλούμενα, γιὰ νὰ πλατύνῃ τὴ ζωὴ της, τὴ δράση της, και τὴ χαρὰ της. Κι' ἔλεγε συχνὰ στοὺς Σουλιῶτες τὰ λόγια τοῦ Χριστοῦ πὼς «ὁ κόκκος τοῦ σίτου, ἂν μὴ ἀποθάνῃ, οὐ φέρει καρπὸν». —«Θερισμὸς δὲν γίνεται, ἂν δὲν θαφτοῦν τὰ σιταροκρίθαρα μέσα στὴ γῆ...».

Ἦτανε μεγάλη ψυχὴ, πού ὄλο φλόγα και φῶς κι' ἀνένδοτη πνοή, στρατεύθηκε κάτω ἀπὸ τὴν σημαία τοῦ Χριστοῦ και τῆς Ἑλλάδας. Και ταπεινὸς και μαρτυρικός, ντύθηκεν «ὡς πορφύραν και βύσσον τὰ αἵματα». Δὲν ἤξερε, τί θὰ εἶπῃ ξεκούραση, και καθισιό, και φόβος, και κίνδυνος. Και πέραν ἀπὸ κάθε λογικὴ και ἀπὸ κάθε ὑπολογισμό, ἔκαμε τὶς Σουλιώτικες ψυχὲς νὰ καταφρονᾶνε τὴν πείνα, τὴν δίψα, τὴν γύμνια, τοὺς κατατρεγμούς· και με τὴ λυτρωτικὴ τους ἀντίσταση και θυσία νὰ φεγγοβολοῦνε τώρα, ἀνάμεσα στὴ ροὴ τοῦ καιροῦ, σὰν ἀναστάσιμες ζωοπάροχες λαμπάδες.

Εἶμαστε, ἀλήθεια, προνομιούχος και με ξεχωριστὲς ἀρετὲς λαός· πού χάρις σ' αὐτὲς ἀναδειχθήκαμε, στὴ διαδρομὴ τῆς ἱστορικῆς ζωῆς, ἔθνος ἡγετικὸ και ἀπαράμιλλο σ' ἐπιτεύγματα. Εἶναι ὁμως βέβαιο, πὼς μαζί με τὶς ἀρετὲς αὐτὲς συμπορεύονταν πάντα κι' ἐλαττώματα μεγάλα· χάρις σ' αὐτὰ πάλιν, ξεπέσαμε, σὲ μεγάλα ὀλισθήματα και λάθη, πού καταβαραθρῶσανε συχνὰ τὴν ἐλευθερία μας και τὴν ὑπόστασή μας. Εἶμαστε Ἄγγελοι και Διάβολοι μαζί, ὅπως ἔλεγεν ὁ Καραϊσκάκης. Γενναῖοι και εὐψυχοι και ὑπερήφανοι και ἥρωϊκοί. Μὰ και φίλαυτο, και φιλόπρωτο και μισάλληλο και μικρολόγοι, πού ἀπὸ ὑπερφιλαντία και σπουδαρχία ἐστέρξαμε συχνὰ τὸν ἀλλόφυλο, ἀπὸ τὸν ἐσωτερικὸ μας ἐχθρό. Ὁ φθόνος και ἡ ζηλοτυπία ἔφθασε στὸν τόπο μας, πολλὰς φορές, σὲ τέτοιο σημεῖο, πού νὰ ξεπέσουν ἐπιφανεῖς πολίτες, ὡς τὸ ἔγκλημα, κι' ὡς τὴν προδοσίαν ἀκόμη...

Ἔνα τέτοιο φρικτὸ κι' ἀνομολόγητο ἔγκλημα προδοσίας διαπράχθηκε και τότε στὸ ἥρωϊκὸ Σούλι, ἀπὸ τὸν Πύλιο Γούση.

Τρεῖς ἐπιθέσεις εἶχε κάμει στὰ μέσα τοῦ Σεπτεμβρίου τοῦ 1803 ὁ Βελῆς· στὴν Κιάφα, στὴ Σαμωβίνα καὶ στὸ μύλο τοῦ Ντάλα, γιὰ νὰ κόψη καὶ νὰ πῆρε τὸ νερό του. Μὰ καὶ στὶς τρεῖς ὁ στρατός του κατανικήθηκε καὶ κατατσακίσθηκε ὀπισθοχωρώντας μέσα στὰ παροφάραγγα καὶ τὶς χαράδρες τοῦ Σουλιού· κι' ἐσκοτώθηκαν παραπάνω ἀπὸ τετρακόσιοι ἄρβανίτες. Καὶ δὲν ἦταν καμιὰ ἀμφιβολία, ὅπως λέει ὁ Ὑδρωμένος, «ὅτι οἱ Τοῦρκοι βεβαρυμένοι ὄντες ἀπὸ τοὺς Σουλιώτες, ἐμελλαν νὰ τοὺς ἀφήσουν ἡσύχους, μὲ τὸν ἀποχωρισμὸν τους, καθὼς μερικοὶ εἶχαν κάμει καὶ τὴν ἀρχήν». Γιατὶ πολὺ πάρα πολὺ ἄρβανίτικο αἷμα εἶχε χυθῆ, στὶς διάφορες ἐκστρατεῖες τοῦ Ἀλῆ κατὰ τοῦ Σουλιού, δίχως ἀποτέλεσμα. Καὶ σ' ὅλη τὴν ἐπικράτεια τῆς δικαιοδοσίας του δὲν ὑπῆρχε σχεδὸν ἄρβανίτικη φαμίλια, πού νὰ μὴν κλαίῃ τὸν χαμό καὶ τὸν σκοτωμὸ ἐνὸς ἢ καὶ περισσότερων ἀπὸ τοὺς δικούς της. Κι' ἐνῶ αὐτὴ ἦταν ἡ ἄρβανίτικη τότε ψυχολογία, ὁ Σατανᾶς θρονιασμένος μέσα στὴν κολασμένη ψυχὴ τοῦ Πύλιου Γούση, τὸν ἔβαλε νὰ προδώσῃ τὴν πατρίδα του.

Ὁ προδότης αὐτὸς εἶχε συμπεθεριάσει μὲ τὸν Κουτσονίκα· εἶχε κάμει δηλαδὴ γαμπρὸ στὴν κόρη του ἕναν γιὸ τοῦ τελευταίου. Καὶ κατοικοῦσε στὸ Σούλι, σ' ἕνα ξεμοναχιασμένο σπίτι, πρὸς τὴν βορεινὴ του ἄκρη. Οἱ Γουσαῖοι ἦταν Σουλιώτικη φάρα ἀπὸ τὶς γνωστὲς καὶ προσκείμεναι στοὺς Μποτσαραῖους. Γιατὶ κάποιος Φῶτος Γούσης ἦταν στρατολόγος κι' ὄπλαρχηγὸς τοῦ Μπότσαρη στὰ Λάκκα κι' ἐπρωτοστάτησε μάλιστα νὰ ἐνωθῆ μὲ τὸ Σούλι, ἀπὸ τὸ ἐξῆς περιστατικὸ.

Ἦταν δηλαδὴ τότε ἔθιμο στὴν περιφέρεια, ὅταν ἐγίνονταν γάμος, νὰ στέλλουν οἱ συγγενεῖς τοῦ γαμπροῦ κανίσκι στὸν Τοῦρκο Σούμπαση ἕνα κριάρι, μιὰ κουλούρα καὶ διάφορα ἄλλα καλούδια, ὅπως τᾶλεγαν. Σ' ἕνα τέτοιο λοιπὸν γάμο ὁ Γούσης δὲν ἄφησε τοὺς συγγενεῖς τοῦ γαμπροῦ νὰ στείλουν στὸ Σούμπαση τὸ συνηθισμένο κανίσκι. Κι' αὐτὸ τὸ πῆραν οἱ Τοῦρκοι γιὰ προσβολή. Καὶ τὴν ὥρα πού πῆγαιναν τὴν νύφη στὸ σπίτι τοῦ γαμπροῦ, ἐπετέθηκαν ὀπλισμένοι κατὰ τῶν χριστιανῶν, πού τοὺς ἀντιστάθηκαν, μ' ἀποτέλεσμα νὰ σκοτωθοῦν τρεῖς ἀπὸ κάθε μεριά, καὶ νὰ πτωπλατίσουν στὸ τέλος οἱ Τοῦρκοι. Ὁ Γούσης τότε, ἔτρεξε στὸ Σούλι καὶ στρατολόγησεν ἄρκετούς. Καὶ συναγροικημένος καὶ μὲ τοὺς περίγυρα χριστιανούς ἐπιτέθηκε νύκτα κατὰ τῆς Λάκκας, πυροβολώντας καὶ χουγιαίζοντας ἀπὸ μακρὰ. Καὶ οἱ Τοῦρκοι κατατρομαγμένοι πῆραν γρήγορα γρήγορα τὶς φαμίλιες τους κι' ἔφυγαν...

(Συνεχίζεται)

ΑΝΘΙΜΟΣ ΘΕΟΛΟΓΙΤΗΣ

Ο ΑΓΙΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ, ΤΗΣ ΚΡΟΣΤΑΝΔΗΣ

Ὁ νεώτερος Ἅγιος εἰς τὸ Ρωσικὸν Ὁρθόδοξον Ἡμερολόγιον εἶνε ὁ «Ἅγιος Ἰωάννης, τῆς Κροστάνδης». Εἶνε ὁ πρῶτος-πρῶτος, ὁ ἀνακηρυχθεὶς Ἅγιος ἀπὸ Ἀμερικανικὸν ἔδαφος, διότι, κατὰ τινα ἐδῶ θεωρίαν, δὲν ἦτο δυνατὸν τὸ σημερινὸν Ρωσικὸν Ὁρθ. Πατριαρχεῖον νὰ κάμῃ τοῦτο λόγῳ τῶν γνωστῶν περιστάσεων ὑπὸ τὰς ὁποίας διατελεῖ.

Ἡ «ἔξω τοῦ Ρωσικοῦ ἐδάφους Ρωσικὴ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία» πλαισιουμένη ἀπὸ ἀρκετοὺς Ἀρχιερεῖς, κατόπιν πολλῆς ἐξετάσεως καὶ μελέτης, ἔλαβε τὴν πρωτοβουλίαν καὶ τὴν εὐθύνην νὰ θέσῃ αὐτὸν εἰς τὸ Ἀγιολόγιον τῆς Ρωσ. Ὁρθ. Ἐκκλησίας, διότι ἤδη ὁ Ρωσικὸς Λαὸς ἐθεώρει αὐτὸν ὡς Ἅγιον. Οὐδεμία οὐδαμῶθεν παρατηρήθη ἀντίδρασις. Ἀκόμη καὶ οἱ ὑπὸ τὸ σημερινὸν Ρωσικὸν καθεστῶς, ἐν Ρωσίᾳ ἢ ἀλλοῦ, Ἀρχιερεῖς ἢ λαϊκοὶ Θεολόγοι, ἀνεγνώρισαν, ὡς ἀντελήφθη, τὴν πράξιν ταύτην, καίτοι ἢ ἀνακήρυξις Ἀγίου ἢ Ἀγίας μόνον κατόπιν Συνοδικῆς καὶ Πατριαρχικῆς Ἀποφάσεως εἶθισται νὰ γίνεται.

Ἀφοῦ οἱ ἐν Ἀμερικῇ διοικοῦντες διὰ τοὺς Ρώσους Σεβ. Μητροπολίται Φιλάρετος καὶ Ἀναστάσιος μὲ 7 ἄλλους Ρώσους Ἀρχιερεῖς ἔψαλον τὴν μνημόσυνον τελετὴν καὶ Δοξολογίαν καὶ κατόπιν ὀλονυκτίου ἀγρυπνίας, παρουσίασαν ἀπὸ τοῦ Ἱ. Βήματος πρὸς τὸ μέσον τοῦ Ναοῦ τῶν 92 Ἀνατολικῶν δρόμων καὶ Πάρκ Ἀβενιού, Ν. Ὠόρκης, τὴν μεγάλην εἰκόνα του, τὴν ὁποίαν καὶ ἀπεκάλυψαν. Ἐπηκολούθησε ἡ Θ. Λειτουργία ὑπὲρ τοῦ Ἀγίου καὶ ἀνεγνώσθησαν ἐν συνεχείᾳ αἱ ἀφιερωτήριον εὐχαὶ μετὰ τῆς χαρακτηριζούσης τὸν Ρωσ. Ἱ. Κλήρον εὐλαβείας. Αἱ σχετικαὶ τελεταὶ ἔλαβον χώραν τὴν 30ὴν Ὀκτωβρίου καὶ 1ην Νοεμβρίου 1964, προϊστάτο δὲ αὐτῶν ὁ νῦν διοικῶν Μητροπολίτης Φιλάρετος τῆς «Ἐξω τῆς Ρωσίας Ὁρθοδόξου Ρωσικῆς Ἱεραρχίας».

Ὡς γνωστὸν ὁ Ἰωάννης ὁ Κροστάνδης ἦτο ἓνας ἐκ τῶν ὀλίγων ἐνοριακῶν Ἱερέων, ὁ ὁποῖος ἔχει ἀνακηρυχθῆ Ἅγιος. Καὶ ἀπέθανε μόλις κατὰ τὸ 1909. Ἄν καὶ πολλοὶ ἀπὸ ἡμᾶς ἔχουν ἴσως ὑπ' ὄψει τὸ «Θρησκευτικὸν Ἡμερολόγιόν» του, τὸ μεταφρασθὲν καὶ εἰς ἄλλας γλώσσας ὑπὸ τὸν τίτλον «H ΖΩΗ ΜΟΥ ΜΕ ΤΟΝ ΧΡΙΣΤΟΝ», ὡς τόσον πολλοὶ ὀλίγοι Ὁρθόδοξοι γνωρίζουν ἐπαρκῶς τὸν βίον τοῦ νέου αὐτοῦ Ἀγίου, ἢ ἀγιοκλήρυξις τοῦ ὁποίου δὲν ἠμφεσβητήθη οὔτε καὶ ἀπὸ τὸν ἀντιπρόσωπον ἐν Ν. Ὠόρκῃ τοῦ Π/χείου τῆς Μόσχας, καίτοι ἔγινε ἔξω τῆς Ρωσίας καὶ τοῦ Π/χείου τῆς Μόσχας.

Αἱ σχετικαὶ πληροφορίαί, τὰς ὁποίας ἐζήτησε καὶ ἔλαβε ὁ ὑποσημειούμενος ἀπὸ τὸ ἐν Ν. Ὑόρκη Γραφεῖον τῶν «ἔξω τῆς Ρωσίας Ὁρθ. Ρώσων Ἱεραρχῶν», μᾶς δίδουν μίαν ἄποψιν τῆς ζωῆς τοῦ εἰρημένου Ἀγίου Ἰωάννου, τῆς Κροστάνδης:

Εἶχε γεννηθῆ κατὰ τὸ 1829 εἰς ἓν μικρὸν χωρίον, εἰς τὴν Βόρειον Ἐπαρχίαν τοῦ Ἀρχαγγέλου. Ὁ πατὴρ του ἦτο πτωχὸς διάκονος μόλις καὶ μετὰ βίας ἐξασφαλίζων καὶ ἀπὸ χειρωνακτικὴν ἐργασίαν τὰ πρὸς τὸ ζῆν τῆς οἰκογενείας του. Κατῶρθωσεν ὁμῶς νὰ στείλῃ τὸν μικρὸν Ἰωάννην εἰς τὸ σχολεῖον τοῦ χωριοῦ καί, μετὰ ταῦτα, εἰς τὴν Θεολογικὴν Ἀκαδημίαν τῆς Πετροπόλεως, ἀπὸ τὴν ὁποίαν καὶ ἀπεφοίτησεν οὗτος μετ' ἐπαίνων πολλῶν.

Ὀλίγον μετὰ τὴν ἀποφοίτησίν του ἐνυμφεῦθη τὴν Ἐλισάβετ Νεσβίτσκυ καί, μετὰ τὰς χειροτονίας του, διωρίσθη ὡς βοηθὸς τοῦ Ἱερέως τῆς Κροστάνδης, ἑνὸς μικροῦ λιμενικοῦ χωρίου, 30 μίλια Ν.Δ. τῆς Πετροπόλεως. Κατηνάλωσε τὸ ὑπόλοιπον τοῦ βίου του, διορισθεὶς μετὰ ταῦτα ὡς τακτικὸς ἐφημέριος πλέον, εἰς τὴν αὐτὴν Κοινότητα. Ἐκαμε ἐξαιρετικὴν ποιμαντικὴν ἐργασίαν δι' ὅλην τὴν παροικίαν καὶ τὰ περίεξ, διότι ἀπὸ τὴν περιουσίαν ἐκείνην εἰσῆρχοντο καὶ ἐξήρχοντο πολλὰ πλοῖα, διασχίζοντα τὸν ποταμὸν Νέβα καὶ ναυλοχοῦντα αὐτόσε. Ἰδιαιτέρως ἀπησχολεῖτο καὶ ἐφρόντιζε διὰ τοὺς πτωχοὺς, τοὺς ἀρρώστους καὶ τοὺς ἐν φυλακαῖς τῆς περιφερείας. Ἐν τῷ μεταξύ ἀπέθανεν ἡ σύζυγός του.

Ἦτο πάντοτε ἐν δράσει καί, ὑπὸ κάποιαν ἄποψιν, μυστικιστῆς, ζῶν ἐσωτερικὴν ζωὴν. Ἄν καὶ δὲν ἦτο ἀσκητικὸς, ἦτο ὡς τόσον ἄνθρωπος προσευχῆς καὶ αἱ πηγαὶ τῆς ἐμπνεύσεώς του ἦσαν αἱ Γραφαὶ καὶ ἡ Θ. Λειτουργία. Ἀναφέρουν οἱ γνωρίσαντες αὐτὸν ὅτι κυριολεκτικῶς μετεμορφοῦτο ὅταν ἐτέλει τὸ Μυστήριον τῆς Θείας Εὐχαριστίας.

Παρεκίνει θερμὰ τοὺς Χριστιανούς του νὰ κοινωνοῦν συγχνάκεις τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων καὶ ἀνεγίνωσκεν εἰς αὐτοὺς τὴν συγχωρητικὴν εὐχὴν πρὸ τῆς Θείας Κοινωνίας, ἀφοῦ ἔκαμμον γενικὴν Ἐξομολόγησιν. Αὐτὸ βεβαίως ἦτο κάπως ἀσύνηθες, ἀλλ' αἱ ἀνώτεροι ἀρχαὶ του τῷ ἐπέτρεπον ἐφόσον οἱ Χριστιανοὶ του μετενόουν εἰλικρινῶς. Συχνάκις, διαρκούσης τῆς Θ. Λειτουργίας, ἤκούετο ἀπευθυνόμενος πρὸς τὸν Θεὸν μὲ φωνὴν δυνατὴν.

Ἡ φήμη του εἶχε διαδοθῆ πέραν τῆς Κροστάνδης. Αἱ Ἱεροτελεστίαι του ἦσαν πάντοτε γεμάται ἀπὸ πλήθη πιστῶν. Πολλοὶ ἀνεγεννήθησαν παρ' αὐτοῦ. Γύρω του πολλάκις ἔβλεπε κανεὶς πλήθη ἀναφέροντα τὰς ἁμαρτίας των, κραυγάζοντα, γονατίζοντα, προσευχόμενα. Ἦρχοντο πρὸς αὐτὸν ἀπὸ ὅλα

τὰ μέρη τῆς Ρωσίας. Ἀναφέρεται ὅτι πολλὰ θαύματα ἔγιναν παρ' αὐτοῦ καὶ δι' αὐτοῦ. Πολλοὶ ἀπηλλάσσοντο ἀπὸ ἀσθενείας τῶν διὰ τῶν θερμῶν προσευχῶν τοῦ «Πατρὸς Ἰωάννου». Ἀκόμη καὶ ὁ Τσάρος Ἀλέξανδρος ὁ Γ' εἶχε καλέσει τὸν Πατέρα Ἰωάννην νὰ τελέσῃ διὰ αὐτὸν τὸ Ἱ. Εὐχέλαιον καὶ νὰ τοῦ δώσῃ τὴν Ἁγίαν Κοινωνίαν κατὰ τὰς πρὸ τοῦ θανάτου στιγμὰς του.

Ἦτο Βασιλόφρων ὁ Πατὴρ Ἰωάννης, πιστεύων ὅτι αἱ τύχαι καὶ αἱ κατευθύνσεις τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Πολιτείας ἦσαν στενωῶς ἠνωμένοι, ἀλλ' ἦτο πρὸ παντὸς ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Ἐκκλησίας. Ἀκόμη καὶ κατὰ τὴν Ἐπανάστασιν τοῦ 1905 ἦτο ὑπερασπιστὴς τῶν Τσάρων, ἀλλὰ τὰ στασιάσαντα κατὰ τοῦ Θρόνου πλήθη, σεβόμενα ἀπολύτως τὸν Ἅγιον Ἐφημέριον τῆς Κροστάνδης ὄχι μόνον δὲν τὸν ἔθιξαν καθόλου, ἀλλὰ καὶ τὸν ἐπροστάτευσαν.

Ἀπεβίωσε, κατόπιν Θείας Λειτουργίας ἐν Ναῶ, κατὰ τὸ 1909 καὶ ἐτάφη εἰς τὸν αὐλόγυρον ἐνὸς Μοναστηρίου τῆς Πετροπόλεως. Ἐκτοτε ὁ τόπος ἐκεῖνος ἔγινε τὸ πολυσύχναστον προσκύνημα χιλιάδων εὐλαβῶν ἀνθρώπων ἐκ διαφόρων μερῶν τῆς Ρωσίας καὶ ἀλλαχόθεν. Παρακλήσεις καὶ εὐχαὶ ἀνεγινώσκοντο ἀπὸ τοὺς προσερχομένους.

Τὸ Κομμουνιστικὸν καθεστῶς προσεπάθησε πολὺ νὰ παραπίσῃ καὶ νὰ ἀποτρέψῃ τὸν λαὸν ἀπὸ τοῦ νὰ ἐπισκέπτεται τὸν τάφον του καὶ, ἐν τέλει, ἠναγκάσθη νὰ βγάλῃ ἐκεῖθεν τὸ Λείψανόν του καὶ νὰ χρησιμοποιήσῃ τὸ Μοναστήριον δι' ἄλλους, κοσμικοὺς, σκοπούς, ὅπως ἐλέχθη κατὰ τὸ 1935 εἰς τὸν ὑποσημειούμενον, διελθόντα τότε ἐκ Πετροπόλεως. Ἄλλ' ὁ «Ἅγιος Πατὴρ τῆς Κροστάνδης» ἐξηκολούθησε καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ ζῆ εἰς τὴν μνήμην τοῦ Ρωσικοῦ Λαοῦ. Προωρίζετο καὶ ἐνωρίτερον νὰ ἀνακηρυχθῆ Ἅγιος, ἀλλ' ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρωσίας δὲν ἐτόλμα νὰ κάμῃ τοῦτο ἐκ φόβου μὴ δυσареστήσῃ τὸ Κρεμλίνον καὶ ἔχῃ ἀντίποινα ἀπὸ μέρους τῶν Κομμουνιστῶν.

Μητροπολίτης ΓΕΡΜΑΝΟΣ ΠΟΛΥΖΩ·Ι·ΔΗΣ

Ἄρχιμ. Φιλαρέτου Βιτάλη, Ἱεροκήρυκος Νικοπόλεως

ΛΟΓΟΙ ΕΙΣ ΤΑΣ ΕΟΡΤΑΣ ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΑΣ ΜΗΗΜΑΣ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ

Ἐγκρίσει - εὐλογία τῆς Ἱ. Συνόδου
Τόμ. Α', σελ. 320

Πωλεῖται παρὰ τῷ συγγραφεῖ (Πρέβεζαν)
καὶ εἰς τὰ βιβλιοπωλεῖα. Δρχ. 60.

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΟΥΓΓΡΟΒΛΑΧΙΑΣ ΙΓΝΑΤΙΟΣ Ο ΛΕΣΒΙΟΣ

Μέσα εις τὰ πλαίσια τοῦ ἑορτασμοῦ τῆς 150ετηρίδος ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας ἐπραγματοποιήθη εἰς τὴν Μυτιλήνην τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν ὁ ἐνταφιασμός τοῦ σκηνώματος τοῦ Μητροπολίτου Οὐγγροβλαχίας Ἰγνατίου. Ἡ μεταφορὰ τούτου ἀπὸ τοῦ Λιβόρνου τῆς Ἰταλίας εἶχε γίνεαι πρὸ διετίας, μὲ τὴν ὠραίαν πρωτοβουλίαν τοῦ ρέκτου καὶ θερμουργοῦ Μητροπολίτου Μυτιλήνης Ἰακώβου, ἐπ' εὐκαιρίᾳ τοῦ ἑορτασμοῦ τῆς πεντηκονταετηρίδος ἀπὸ τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Λέσβου (1912 - 1962).

Προηγούμενος εἰς τὸν ναὸν τοῦ ἁγίου Θεράποντος ἐψάλθη εἰδικὴ νεκρώσιμος Ἀρχιερατικὴ ἀκολουθία, παρουσίᾳ τῆς Α.Μ. τοῦ Βασιλέως Κωνσταντίνου, ὅστις ἀφίχθη πρὸς τοῦτο ἀεροπορικῶς εἰς Μυτιλήνην, λαμπρύνας τὴν σεμνὴν καὶ ἐπιβλητικὴν τελετὴν. Παρέστησαν ἐπίσης κατ' αὐτὴν μέλη τῆς Κυβερνήσεως, καὶ πλῆθος ἀπειρον κόσμου, τιμῶν τὴν μνήμην τοῦ μεγάλου Ἱεράρχου, ὁ ὁποῖος ὑπῆρξεν ἀπὸ τοὺς πρωτεργάτας τῆς Ἐθνικῆς μας ἀνεξαρτησίας καὶ προστάτης τῆς Παιδείας τοῦ Γένους κατὰ τὴν προετοιμασίαν τῆς ἀπελευθερώσεώς του.

Κατὰ τὴν ψαλεῖσαν καταनुκτικώτατα ἐπιμνημόσυνον δέησιν ἐχοροστάτησεν ὁ πρωτεργάτης τῆς ὅλης ὠραίας καὶ ἐπιβλητικῆς τελετῆς σεβ. Μητροπολίτης Μυτιλήνης κ. Ἰακώβος, περιστοιχούμενος ὑπὸ τῶν σεβ. Μητροπολιτῶν Ἀρτῆς κ. Ἰγνατίου, Θήρας καὶ Ἀμοργοῦ κ. Γαβριήλ, Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας κ. Στεφάνου, καὶ Μηθύμνης κ. Κωνσταντίνου, ὅστις καὶ ἐσκιαγράφησεν δι' ὀλίγων τὴν ὑπέρχον ἀγωνιστικὴν μορφήν τοῦ ἀειμνήστου Ἐκκλησιαστικοῦ καὶ Ἐθνικοῦ ἀνδρός. Μετὰ ταῦτα δὲ ἐγένετο ἡ ταφή τοῦ σεπτοῦ σκηνώματός του ἐντὸς τοῦ ἱεροῦ ναοῦ, ἣ δὲ Α.Μ. ὁ Βασιλεὺς κατέθεσε στέφανον ἐκ δάφνης.

Ὡς γνωστὸν ὁ μέγας ἔθνικὸς ἐκεῖνος Ἱεράρχης ἀπέθανεν εἰς τὴν Πίζαν τῆς Ἰταλίας τὸν Αὐγουστον τοῦ 1828, ἐνῶ ἠτοιμάζετο νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν ἀπελευθερωθεῖσαν Ἑλλάδα. Τὸ δὲ σκηνώματό του εὐρέθη κατὰ τὴν πρὸ διετίας γενομένην ἀνακομιδὴν του ἀκέραιον καὶ ἀναλλοίωτον ἐντὸς μολυβδίνης σαρκοφάγου μέσα εἰς τὸν τάφον του. Ἐτέθη δὲ ἐντὸς νέου φερέτρου καὶ ἐτοποθετήθη, μετὰ τὴν εἰς Ἑλλάδα διακομηδὴν του, ἐντὸς τοῦ ἱ. ναοῦ τοῦ ἁγίου Θεράποντος Μυτιλήνης, ἐν ἀναμονῇ τῆς ἀποπερατώσεως καὶ τοποθετήσεως ἐντὸς τοῦ ναοῦ τῆς ὠ-

Ὁ Μητροπολίτης Οὐγγροβλαχίας Ἰγνάτιος

ραίας μαρμαρίνης σαρκοφάγου, ἐντὸς τῆς ὁποίας καὶ ἔναπε-
τέθη.

Καὶ ἦτο καιρὸς νὰ ἐκδηλωθῆ ἡ εὐγνωμοσύνη τοῦ Ἔθνους
πρὸς τὸν φλογερὸν ἔθναπόστολον τῆς ἐλευθερίας τοῦ Γένους
μας, τὸν ὁποῖον ἐτίμησεν ἡ τρίτη Ἐθνικὴ Συνέλευσις τῶν Ἑλλή-
νων, διὰ ψηφίσματός της τὴν 5 Μαΐου 1827, ἕνα ἔτος δηλαδὴ
πρὸ τοῦ θανάτου του. «Τὸ Ἔθνος—λέγει τὸ ἐκδοθὲν τότε ψή-
φισμα—συνηγμένον εἰς Γ' Ἐθνικὴν Συνέλευσιν, κηρύττει διὰ
τοῦ παρόντος ἐπισήμου τὴν πρὸς τὴν Πανιερότητά σας εὐ-
γνωμοσύνην του, διὰ τὸν ὁποῖον ἐδείξατε ὑπὲρ αὐτοῦ ζῆλον».

Ἦδη ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν εἶχε προηγηθῆ εἰς τιμητικὴν
ἐκδήλωσιν διὰ τὸν περιφανῆ καὶ θερμουργὸν Ἱεράρχην καὶ εἰς
τὴν σειρὰν τῶν Μνημείων τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας ἐξέδωκε
δύο τεύχη περὶ αὐτοῦ, μὲ τὴν ἐποπτεῖαν καὶ τὴν ἐπιμέλειαν τοῦ
Διευθυντοῦ τῶν Γενικῶν ἀρχείων τοῦ Κράτους κ. Πρωτοψάλτη.
Εἰς τὸ πρῶτον ἐξ αὐτῶν περιλαμβάνεται ἡ βιογραφία του. Εἰς
δὲ τὸ δεύτερον διάφορα ὑπομνήματα, λόγοι καὶ σημειώματα τοῦ
μεγάλου Ἱεράρχου, τὸν ὁποῖον ὁ μέγας διδάσκαλος τοῦ Γένους
μας Κοραῆς ἐχαρκτήρησε «καύχημα τοῦ Ἑλληνικοῦ Γένους».

Καὶ ὄντως τὸ βᾶρος τῆς μεγάλης του προσωπικότητος
ἰσοσταθμίζεται, ὅπως λέγει ὁ Ἀκαδημαϊκὸς Σπύρος Μελάς,
ἂν καὶ ἐπὶ ἄλλης ἀκτίνας δράσεως, μὲ τοῦ Κοσμᾶ τοῦ Αἰτωλοῦ.
«Ἐτσι τοῦλάχιστον—γράφει—τόν, ἠσθάνθη ὁ τύραννος τῆς
Ἡπείρου Ἀλῆς, ὅταν νεαρώτατον—28 μόλις ἐτῶν—τὸν ἀντι-
μετώπισεν, σὰν Μητροπολίτην Ἄρτης καὶ Ναυπάκτου, στὸν
ἀγῶνα του νὰ προστατεύσῃ τὸ ποίμνιόν του ἀπὸ τὶς αὐθαι-
ρεσίαι καὶ τὶς σκληρότητες. Ἐμπαινε στὸ Σαράϊ, τὴν φωλιά τῆς
Τίγρεως ἐκείνης, μ' ἕνα θάρρος πού προξενούσε δέος. Ἐβαζε,
σὲ κίνδυνον τὴν ζωὴν του κάθε στιγμή, γιὰ ν' ἀποσοβῆσῃ μιὰν
ἀρπαγὴ τοῦ τυράννου.

Ὁ ἀμείλικτος αὐτὸς ἀγῶνας ἐξακολούθησε σ' ὅλη τὴ διάρ-
κεια τῶν πολέμων τοῦ Ἀλῆ πρὸς τὸ Σοῦλι. Ἀλλ' ὅταν οἱ ἥρωες
πὸ τὸ ὑπερήσπιζαν ὑπέστησαν ὀριστικὴν ἤττα καὶ ὁ Ἀλῆς,
μὲ τὸ θηριώδη γιό του, τὸ Βελῆ, ἀπλώσε τὴν καταματωμένην
κυριαρχίαν του πρὸς τὴν Νότιον Ἡπειρο μὲχρι Πρεβέζης καὶ πέρα,
καὶ ἄρχισε νὰ σφάζῃ τοὺς πληθυσμοὺς χωρὶς ἔλεος, ὁ Ἰγνάτιος
ρίχτηκε ἀκράτητος στὴν ἀντίδρασι, τράβηξε ἀπάνω του τὴ λύσ-
σα τοῦ δυνάστη, πού πρόσταξε νὰ τὸν σκοτώσουν καὶ μόλις
μπόρεσε νὰ γλυτώσῃ, περνώντας, μ' ἕνα σωρὸ περιπέτειαι στὴ
Κέρκυρα.

Ἐκεῖ, ἄλλαξε ἡ μοῖρα κι' ὁ δρόμος τῆς ζωῆς του. Ἦτανε τὸ
συναπάντημα μὲ τὴ μεγάλη διάνοια τοῦ Καποδίστρια. Ὁ
Ἀλῆς ἐπιχειροῦσε τότε νὰ καταλάβῃ στρατιωτικὰ τὴ Λευκάδα.

‘Ο Ίγνάτιος, πλάι στον Καποδίστρια, στάθηκε κι’ αυτός από τους υπερασπιστές της.

‘Ο Καποδίστριας δὲν τὸν ξέχασε. ‘Η θύμησι αὐτῆς τῆς συνεργασίας ἦτανε πάντα ζωηρὴ στὸ νεαρὸ διπλωμάτη. Στὸ δεύτερο συναπάντημά τους ὁ μέγας καὶ πολὺς Κερκυραῖος διπλωμάτης, τὸν παρουσίασε στὸν Τσάρο Ἀλέξανδρο, πού ἔμελλε νὰ γίνῃ ἔκτοτε ὁ μέγας προστάτης του.

Βρισκότανε στὸ τέλος του ὁ μέγας Ρωσο - τουρκικὸς πόλεμος. Τὰ ρωσικὰ στρατεύματα κατεῖχαν τὶς παραδουνάβιες χῶρες. ‘Ο Τσάρος δὲν εὗρισκε καταλληλότερο πρόσωπο νὰ τοποθετήσῃ στὴν κεφαλὴ τῶν χριστιανικῶν πληθυσμῶν τους. Τὸν ὠνόμασε Μητροπολίτη Πάσης Οὐγγροβλαχίας. Ἐπὶ δύο χρόνια, ὁ Ίγνάτιος δούλεψε μὲ ζῆλο υπεράνθρωπο, νὰ ὑψώσῃ τὸ φρόνημα τῶν πληθυσμῶν νὰ ἐνισχύσῃ τὶς ἐκκλησίες, ν’ ἀνανεώσῃ τὰ σχολεῖα, νὰ ζωντανέψῃ τὴ διδασκαλίαν καὶ νὰ ὀργανώσῃ τὰ μοναστήρια πού ξέφτιζαν σὰν κουρασμένοι παλιοὶ ὀργανισμοί.

Ἄλλὰ ἡ εἰδυλλιακὴ αὐτὴ ἐποχὴ πέρασε γρήγορα. ‘Η εἰρήνη ἔκλεισε καὶ οἱ Ρῶσοι ἐπέστρεψαν στὴν Τουρκία, μὲ μερικὸς περιορισμούς τὶς Ἡγεμονίες. ‘Ο Ίγνάτιος δὲν μπορούσε πιά νὰ σταθῇ ἐκεῖ. Ἐπειτα ἀπὸ τὴ φωτεινὴ του δράσι, τὴν τόσο ἔντονη, ὑπόπτως στὸ Διβάνι, θὰ εἶχε μιὰ ζωὴ ἀδιάκοπης ἀγωνίας, πῶς νὰ ξεφύγῃ ἀπὸ τὰ νύχια τῶν μυστικῶν πρακτόρων πού θὰ εἶχαν στὴν στέπη τους τὸ φερμάνι τοῦ Σουλτάνου γιὰ τὴν ἐξόντωσί του. Ἐφυγε κι’ ἐγκαταστάθηκε στὴν Πίζαν τῆς Ἰταλίας, ὅπου τὸν συντηροῦσε πλουσιοπάροχα ὁ Τσάρος.

Στὴν ἀνήσυχον καὶ ἀδάμαστον φύσιν του ἀνοίγεται τώρα καινούργιο στάδιο ἐθνικῆς ἐνέργειας. Δὲν ἐννοῶ τὴ συγγραφὴ τῶν θρησκευτικῶν βιβλίων πού ἦτανε τόσο χρήσιμα γιὰ τὴν ἐποχὴ. Οὔτε τὴ μεγάλη προσπάθειά του νὰ κερδίσῃ φιλίες καὶ συμπάθειες ὑπὲρ τοῦ ἀναγεννωμένου Ἑλληνισμοῦ. Ἦρθε ἡ μεγάλη ὥρα ν’ ἀκούσῃ καὶ αὐτὸς τὸ χαρμόσυνο μυστικὸ μῆνυμα τῆς λαϊκῆς ψυχῆς γιὰ ἄμεσον ἀγῶνα γιὰ τὴν ἐλευθερίαν τοῦ ἔθνους. Μυήθηκε στὴν Φιλικὴ Ἑταιρίαν ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν Τσακάλωφ καὶ ἀπὸ ἐκείνη τὴ στιγμὴ δὲν ἔπαυε, μὲ τὶς συμβουλές του, μὲ τὶς μεγάλες του γνωριμίες καὶ μὲ ὀλόκληρην τὴν προσωπικότητά του, νὰ ἐργάζεται γιὰ τὸν μέγαν ἀγῶνα. Εὐτύχησε, πρὶν πεθάνῃ, νὰ δῆ ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ νέου κράτους, κυβερνήτη τὸν φίλον καὶ προστάτην του, τὸν Καποδίστρια, ἐγγυητὴν καὶ ὑπέρμαχον τῶν νέων ἀγῶνων γιὰ τὴν εἰρηνικὴν Ἀνάστασιν τοῦ γένους...».

ΣΤΑΧΥΑ ΑΠ' ΤΟΝ ΑΓΡΟ ΤΟΥ

55. ΠΟΝΟΣ ΚΑΙ ΠΙΣΤΙΣ

«Και παραχρημα ἔστι ἡ ρύσις τοῦ αἵματος αὐτῆς».
(Λουκ. η', 41-56)

Ὁ πόνος δὲν εἶναι σωστὸ πῶς ἐδόθηκε στὴ ζωὴ μας ἀπὸ τὸ Θεὸ γιὰ σκοπὸ νὰ μᾶς κρατήσῃ κοντὰ του. Ὁ πόνος, συνέπεια τῆς μεταπτωτικῆς κατάρτας κι' αὐτός, ἐνεφανίσθη ἀμέσως μετὰ τὴν ἀποστασία. Ἡ σχετικὴ περικοπὴ τῶν συνεπειῶν αὐτῶν σημειώνει γιὰ μὲν τὴν γυναίκα: «πληθύνων πληθυνῶν τὰς λύπας σου καὶ τὸν στεναγμὸν σου· ἐν λύπαις τέξῃ τέκνα...» γιὰ δὲ τὸν ἄνδρα: «ἐπι-κατάρατος ἡ γῆ ἐν τοῖς ἔργοις σου· ἐν λύπαις φαγῆ αὐτὴν πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου... ἐν ἰδρώτι τοῦ προσώπου σου φαγῆ τὸν ἄρτον σου, ἕως τοῦ ἀποστρέψαι σε εἰς τὴν γῆν, ἐξ ἧς ἐλήφθης...». Ἀπὸ τότε ἀρχίζει ὁ πόνος γιὰτὶ ὁ ἄνθρωπος, τοῦ ὁποῖου ἡ ὑπαρξίς ὀφείλεται στὸ Θεό, ἀπέκοψε τὸν ἠθικὸ δεσμὸ μαζὶ του καὶ ἐσταμάτησε ἡ διοχέτευσις αὐτὸν καὶ στὸν τόπο ποῦ ζῆ καὶ κινεῖται κάθε εὐλογία. Φαίνεται τοῦτο σὰν ἓνα εἶδος τιμωρίας· καὶ ὅμως εἶναι φυσικὴ συνέπεια τῆς θέσεως ποῦ πῆρεν ὁ ἐλεύθερος ἄνθρωπος ἐναντι τοῦ Θεοῦ ποῦ καὶ τὴ ζωὴ ἔδωσε καὶ τὰ μέσα τῆς συντηρήσεως κρατεῖ στὰ χέρια του. Ὅσῳ κι ἂν φαίνεται ἀπλοϊκὴ ἡ ἐξήγησι τοῦ πόνου καὶ τῶν δυστυχιῶν ποῦ ἐπηρεολοῦθησαν μετὰ τὴν πτώσι τοῦ ἀνθρώπου, γεγονὸς ἀπομένει πῶς ὁ Θεός, ὡς πηγὴ παντὸς ἀγαθοῦ, δὲν εἶναι ποτὲ καὶ πηγὴ ἢ αἰτία τοῦ πόνου καὶ τῆς κακοδαιμονίας τοῦ πλάσματός του. Οὔτε ὁ κακότερος ἢ βλακωδέστερος τῶν ἀνθρώπων μπορεῖ νὰ ὑποστηρίξῃ πῶς ὁ Θεός, σὰν ὑψίστη ἠθικὴ καὶ πνευματικὴ ἀξία καὶ γενεσιουργὸς αἰτία τῶν ὕσων βλέπουν τὰ μάτια μας, αἰσθάνεται ἡ ψυχὴ μας καὶ σημειώνουν τὰ ἱερά κείμενα, ἔκλεισε στὸ ἓνα του χέρι εὐλογία καὶ στὸ ἄλλο του τίς συμφορὰς γιὰ τὸ ἀνθρώπινο γένος. Αὐτὰ μπορεῖ νὰ ἰσχύουν γιὰ τοὺς χρόνους τῆς ἀγνοίας καὶ μάλιστα γιὰ τοὺς εἰδωλολατρικοὺς λαούς, ὅχι ὅμως γιὰ κείνους, ποῦ τὸ εὐαγγελικὸ φῶς ἀπλώθηκε στὶς καρδιές τους. Εἶναι κοινὴ ἢ πίστις πῶς ὁ πόνος, σὰν μιὰ ἀπὸ τίς πολλὰς μορφὰς τοῦ φυσικοῦ κακοῦ, εἶναι μιὰ ἄρνησι στὴν ἔλλειψι τοῦ ἀγαθοῦ. Ἡ γῆ, ὅπως καὶ ὀλόκληρος ἡ κτίσις, ὑπετάγη, ἐδουλώθη στὴ φθορὰ, συστενάζει κι' αὐτὴ καὶ συνωδίνει μαζὶ μας (Ρωμ. η', 22) καὶ μετὰ τὴν ῥάχη της προσφέρει ἀγαθὰ καὶ τριβόλια γιὰ τὸν ἄνθρωπο. Ἐφ' ὅσον ὁ ἄνθρωπος, στὸν ὁποῖον ἐδόθη ἡ προῖκα ἀπὸ μέρους τοῦ Θεοῦ, ἀτίμασε τὸ Θεὸ μετὰ τὴν ἀποστασία του, ἐπόμενον πλεόν ἦταν καὶ τὰ φυσικὰ ἀγαθὰ, σὰν μέσον συντηρήσεώς του καὶ ἀναπτύξεώς του, νὰ χαθοῦν ἢ νὰ περιορισθοῦν, μέχρις

ὄτου κλείσῃ τὰ μάτια καὶ μεταβληθῇ σὲ χῶμα. Θὰ ἦτανε ἀνερμήνευτο τὸ ἄν σύμμαχος τοῦ ἐχθροῦ μας ἐφωδιάζετο ἀπὸ μᾶς τοὺς ἴδιους πού πολεμεῖ, τὰ μέσα πού μᾶς ἐξοντώνουν καὶ θὰ ἦτο παράδοξον νὰ συντηρῇ ὁ Θεὸς κορμιά, πού παρεδόθησαν οἰκειοθελῶς στὴν ἀτίμωσί τους κάτω ἀπὸ τὸ βρωμερὸ πέλμα τοῦ Σατανᾶ. Αἱ στερήσεις τῶν ἀγαθῶν, στὶς ὁποῖες ὑπεβλήθησαν οἱ ἄνθρωποι, δὲν προέρχονται ἀπὸ ἀνθρωποπαθεῖς πνεῦμα ἐκδικήσεως, γιατί ὁ Θεὸς τότε θὰ ἐπιστεῦετο ὡς ἀτελής, ὅπως συνέβαινε μὲ τοὺς ἀνυπάρκτους θεοὺς τῶν εἰδωλολατρῶν, πού εἶχαν θεοποιήσει τὰ πάθη τους, ἢ ἔδιναν ἐρμηνεῖες πού κατέβαζαν τὴ θεότητα στὰ πατημένα σκαλοπάτια τῶν ταπεινοτέρων ἀνθρώπων. Αἱ στερήσεις, φυσικὸν ἐπακόλουθον τῆς ἀπομακρύνσεως τοῦ πλάσματος ἀπὸ τὸν πλάστη του, δὲν ὑπῆρξαν μάλιστα καὶ σὲ βαθμὸ τελείας καταστροφῆς τόσο στὸ φυσικὸ ὅσο καὶ στὸν ἡθικὸ τομέα.

Βεβαίως, ἂν κανεὶς ἀναλογισθῇ, ἢ, μᾶλλον, φαντασθῇ τὴν παραδεισένια ζωὴ τῶν Πρωτοπλάστων, θὰ καταπικραθῇ μὲ τὴν σύγκρισιν, γιατί ἡ διαφορὰ εἶναι ἀβυσσώδης. Ἐκεῖ τὰ πάντα μέσα στὴν αἰωνία ἀνοιξιὶ ὠργιάζαν σὲ ὠφέλιμη βλάστησι, σὲ καρποφορία, σὲ πλοῦτο ποικιλιῶν, σὲ ἄρμονία, σὲ γλυκεῖα ἡμερότητα. Ἡ ἐργασία; παιγνίδι μέσα στὰ παιγνιδίσματα τῶν πουλιῶν καὶ τῶν ζώων μὲ τὴν ἄφθαστη ἐκεῖνη καὶ χτυπητὴ φαντασία τους, τὰ σχήματα καὶ τοὺς χρωματισμούς, δὲν ἦταν προγραμματισμένον ἐπάγγελμα πρὸς ἐξασφάλισιν τῶν μέσων τῆς ζωῆς. Ἡ γῆ, εὐλογημένη, εἶχεν αἰωνία λιπανθῆ, ἐποτίζετο στὸν καιρὸ τῆς καὶ προσέφερε τοὺς καρπούς τῆς στὰ παιδιὰ τοῦ Πλάστη, νὰ νοιώθουν τὴν ἀκύμαντη χαρὰ δίπλα στὸ Θεὸ τους, στὸν ἀγαθὸ πατέρα τους, στὸ ἀνέσπερο φῶς πού ἐγλύκαινε συνεχῶς τὴ ζωὴ τους. Μήπως ἀπὸ χρόνια δὲν ἐπανελάβεν ὁ Θεὸς στὰ πλάσματά του μὲ τὸ στόμα τοῦ προφήτου τὰ ἴδια πατρικὰ του λόγια πῶς ἡ εὐτυχία τους ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν πειθαρχία τους στὰ προστάγματά του; Εἶναι τόσο ξάστερα αὐτὰ τὰ λόγια σὲ περιεχόμενο καὶ σὲ ἔννοιες, ὥστε νὰ τὰ καταλαβαίνῃ καὶ ὁ πλέον ἀγράμματος, μὲ ἰσχὺν μάλιστα αἰωνίου (Λευιτ. κστ' 1—31). Ἐφ' ὅσον ὅμως ἡ ἀρρωστημένη του περιέργεια ἀπέσπασε τὸ εἶναί τους ἀπὸ τὴν πηγὴν τῶν ἀγαθῶν, καὶ ἡ γῆ ἔπεσε μαζὶ του στὸν ἀφορισμὸ. Κόπος, ἰδρωῖτες, φροντίδες, στίψιμο τοῦ μυαλοῦ, ν' ἀξιοποιηθῇ τὸ ἄγονο πλέον καὶ στεῖρο σὲ ἀποδόσεις ἀγαθῶν ἔδαφος, ταλαιπωρίες καὶ ἄγχος γιὰ νὰ ἐξασφαλισθῇ μὲ τὴ συνεχῆ κοπιαστικὴν αὐτὴ δουλειὰ τὸ ψῶμι τῆς ἡμέρας μιᾶς οἰκογένειας. Κι' ἔπεσε σ' ἓνα λαβύρινθο, σὲ μιὰ πάλη μὲ τὰ στοιχεῖα τῆς φύσεως γιὰ νὰ μπορέσῃ ὁ ἄνθρωπος, νικῶντας τα, νὰ μὴ πεθάνῃ κάτω ἀπὸ τὰ νύχια ἐνὸς δραματικοῦ θανάτου, ἅπαξ, θέλει δὲν θέλει, θὰ πεθάνῃ. Στὴν πάλη του μὲ τὰ στοιχεῖα, στὸ στίψιμο τοῦ μυαλοῦ του καὶ μὲ τις ἐφευρέσεις καὶ τοὺς συνδυασμοὺς,

κατὰ Θεοῦ παραχώρησιν, κρατιέται, ὅπως κρατιέται, στή ζωή, πού ἔγινε τεχνητὴ πλέον, μὲ ἐπιγεννήματα τὶς νευρώσεις, τὶς αὐπνίες, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀνοστιά τῶν προϊόντων τῆς γῆς, ἀφοῦ τὸ ἄγριο χορταράκι τοῦ ἀπάτητου βουνοῦ εἶναι νοστιμώτερο ἀπὸ τὸ κοτόπουλο καὶ τὸ αὐγὸ τῆς ἐπιστήμης... Ἀρρώστειες ἐπέδραμαν καὶ στὰ ζῷα, ἀρρώστειες καὶ στὰ φυτὰ καὶ κάθε ἡμερο πρᾶγμα πού ἀπὸ ἄγριο τὸ ἐξηυγένισεν ὁ ἄνθρωπος μὲ τὴν ἐπιστήμη του, χρειάζεται φάρμακα νὰ συντηρηθῇ καὶ νὰ ἀποδώσῃ κάτι. Οὔτε ἡ γῆ ἀποδίδει τίποτε ἂν δὲν λιπανθῇ, οὔτε καὶ τὰ δένδρα προσφέρουν ἂν δὲν κυνηγηθῇ ἡ ἀρρώστεια τους, οὔτε καὶ ὁ ζωϊκὸς πλοῦτος πού ἀπειλεῖται, λόγῳ ἀσθενειῶν του, κι' αὐτός, μπορεῖ νὰ κρατηθῇ, ἂν δὲν ληφθοῦν μέτρα. Ἐπιστῆμες εἰδικὲς ἀνεπτύχθησαν, συνθετικὰ φάρμακα ἐφευρέθησαν, ἑκατομμύρια δαπανῶνται γιὰ νὰ ἐξησφαλίσθῃ ἡ συνέχεια τοῦ γηίνου πλοῦτου χάριν τῆς συντηρήσεως τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς. Καὶ ὅμως εἶχεν εἶπει ὁ Θεός: «Ἐὰν εἰσακούσετέ μου τὰ ἀγαθὰ τῆς γῆς φάγεσθε... Φάγεσθε τὸν ἄρτον ὑμῶν εἰς πλησμονήν...». Κόπος, λοιπόν, μόχθος, ἀνοστία, πείνα καὶ ἐξαθλίωσις δέρνει τὴν ἀνθρωπότητα, πού δὲν ἠθέλησε νὰ μείνῃ κοντὰ στὸ Θεὸ γιὰτὶ ἔδωσε περισσότερὴ ἐμπιστοσύνη στὴ δική της διανοητικὴ ἀξία. Οἱ ἄπιστοι ἄς χαμογελοῦν μὲ τὴν ἀπλότητα τῆς ἐρμηνεύειας τοῦ φαινομένου. Αὐτὸ τὸ χαμόγελό τους ξεσκεπάζει τὸ ψυχικὸ τους δράμα.

Μετὰ τὴν κατάρρα τῆς γῆς ἔρχεται ἔπειτα ὁ πόνος στὸν ἄνθρωπο, σὰν ἓνα φυσικὸ, εἶπαμε, κακό. Τὰ ἴδια θὰ μπορούσε κανεὶς νὰ ἐπαναλάβῃ γιὰ τὸ φοβερὸ αὐτὸ φαινόμενο, πού φύτρωσε στὴ σάρκα τοῦ ἀνθρώπου, ὅπως φύτρωσε στὸ κορμί τῆς γῆς. Πρόκειται γιὰ τὶς σωματικὲς ἀρρώστειες. Ἡ ἀρρώστεια δὲν εἶναι φυσικὴ κατάστασις τοῦ ὀργανισμοῦ μας. Ὁ ἀνθρώπινος ὀργανισμὸς δὲν ἐβγήκε ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ Δημιουργοῦ μὲ τὰ στοιχεῖα τῆς φθορᾶς, τῆς ἀλλοιώσεως, τοπικῆς ἢ γενικῆς, τοῦ κυτταρικοῦ ἱστολογικοῦ ὀργανισμοῦ μας καὶ τὸ θάνατο. Ἐπεκράτει τελεία υγεία, ἀρμονία, εὐεξία μὲ χαρούμενα ψυχικὰ πηδῆματα. Ἡ φυσιολογικὴ ἀδιατάρακτη σωματικὴ λειτουργία ἀπὸ τοῦ ἐλαχίστου ὀργάνου μέχρι τοῦ μεγίστου καὶ ἡ συνέχεια τῆς ζωῆς ὡς μυστηριώδους φαινομένου, ἐχάριζε τὴν ἀπάθεια καὶ ἐπομένως τὴν παντελεῖ ἀπουσία τοῦ πόνου. Εἶναι τὸ ἴδιο κακὸ πού βάρυνε τὴν καταραμένη γῆ μὲ τὴν ἄρνησι νὰ ἱκανοποιήσῃ ἀπολύτως τὰς ἀμέσους ὑλικὰς ἀνάγκας τοῦ ἀποστάτου. Φυσικὸ καὶ ἐκεῖ τὸ κακό, φυσικὸ κι' ἐδῶ, γιὰτὶ προσέβαλε μερικῶς ἢ γενικῶς τὸν ἀνθρώπινο ὀργανισμό. Διεκόπη ὁ ἀγωγὸς μὲ τὴν πηγὴ τῆς υγείας πού εἶναι ὁ Θεός. Ἡ σὰρξ ἤθελε τὴ συντήρησί της. Ἐπεσε κι' αὐτὴ στὴν ἁμαρτία. Ἡ ἁμαρτία, μπορεῖ νὰ εἶναι ἠθικὴ ἀρρώστεια, ὅμως ὑπάρχει ψυχικὴ καὶ σωματικὴ ἀλληλεπίδρασις. Προηγήθη ἡ πρώτη, ἐπηκολούθησεν ἡ δευτέρα.

Ἔτσι συκῶτι, σπλήνα, πνευμόνια, καρδιά, στομάχι, κύτταρα, ἰστοί, αἷμα, τὰ πάντα, ἀνίκανα πλέον ν' ἀμυνοῦν καὶ νὰ προστατευθοῦν, δέχονται ὄρους, ἐγγειρίσεις, ἐπεμβάσεις ὀδυνηρές. Δὲν γίνεται τίποτε. Ἔντασις καὶ ἔκτασις πόνου, προοίμια θανάτου καὶ τελείας ἀποσυνθέσεως. Ἡ ἐπιστήμη; Τὶ νὰ κάμη ἡ ἐπιστήμη, ὅταν καὶ ὁ ἐπιστήμων ἔχη κι' αὐτὸς τὴν ἴδια ἀρρωστημένη κληρονομιά καὶ δέχεται τὴν ἐπέμβασι τῶν συναδέλφων του; Μιὰ ἀπλῆ ἀνακούφισις μένει, μιὰ παράτασις ὀλιγοχρόνιος τῆς σακατεμένης καὶ πονεμένης σάρκας, ποὺ πολλοί, πολλές φορές, δὲν θὰ τὴν ἤθελαν. Σὲ ἄλλους ὁ πόνος δυνατός, ἀφόρητος, μπορεῖ νὰ εἰπῆ κανεῖς. Σὲ ἄλλους πιὸ ἐλαφρὸς, πιὸ πολυχρόνιος ὅμως. Κανεῖς δὲν εἶναι ἀπαλλαγμένος ἀπὸ τὸ φυσικὸ πόνου, κανεῖς δὲν αἰσθάνεται ἢ δὲν θὰ αἰσθανθῆ τὴ σωματικὴ εὐεξία τῶν πρωτοπλάστων ὅταν αὐτοὶ ζοῦσαν πειθαρχημένοι ἀπόλυτα στὸ θέλημα τοῦ ἁγίου Θεοῦ. Δὲν μιλοῦμε γιὰ τὸν ἠθικὸ πόνου αὐτῆ τῆ στιγμῆ, γιὰτὶ ἡ αἱμορραγία τῆς γυναικὸς τοῦ Εὐαγγελίου, εἶναι φυσικὸ φαινόμενο, σὲ παθολογικὴ μορφή. Φαινόμενο πολυχρόνιο, ἐξαντλητικῶς, ὅπως βλέπουμε, δαπανηρό, χωρὶς οἱ ἐπιστημονικὲς ἐπεμβάσεις νὰ μπορέσουν νὰ θεραπεύσουν τὸ κακόν: «Καὶ γυνὴ οὖσα ἐν ρύσει αἵματος ἀπὸ ἐτῶν δώδεκα, ἰατροὺς, προσαναλώσασα ὅλον τὸν βίον οὐκ ἴσχυσεν ὑπ' οὐδενὸς θεραπευθῆναι».

Εἶναι καὶ ὁ φυσικὸς πόνος συνέπεια τῆς ἁμαρτίας. Ἀφαιρεῖ τὴ χαρὰ ἀπ' τὴν τόσο περιορισμένη ζωὴ, ἀποστερεῖ τὸν ἄνθρωπο τῶν στοιχειωδῶν, ἀδιαβλήτων, ὑλικῶν ἀπολαύσεων, ἀναστέλλει κάθε εὐγενῆ προσπάθεια στὴν ἐκτέλεσι καθηκόντων ἀπέναντι τῶν παιδιῶν του, τῶν δικῶν του, τῆς κοινωνίας, πυκνώνει τὰ κρεβάτια τῆς δυστυχίας καὶ ἀπλώνει τὸ πανὶ ποὺ ξετιλίσεται ὁ θριαμβευτικὸς ἐρχομὸς τοῦ θανάτου, σὰν τελικὸ πλῆγμα, σὰν χαριστικὴ βολὴ τῆς ἐπιγείου ζωῆς μας. Ποιὸς νὰ τ' ἀμφισβητήσῃ αὐτά; Ποιὰ ἄρνησις καὶ ποιὰ θέσις νὰ θεραπεύσῃ τὴν ὀδυνηρὴ πραγματικότητα, στὴν ὁποίαν ὑπόκεινται ὅλοι ἀνεξαιρέτως σωματικά;

Ἀλλά, θὰ ρωτήσῃ κάποιος, ἀφοῦ συνέπεια τῆς ἁμαρτίας εἶναι ὁ πόνος, καὶ τὸ πιστεῦω φυσικά, ἐφ' ὅσον πρόκειται περὶ ἁγιογραφικῆς διδασκαλίας, γιὰτὶ τότε νὰ πονοῦν καὶ νὰ ὑποφέρουν καὶ οἱ δίκαιοι; Ἐν πρώτοις, ὅπως δὲν ἐξηρέθησαν οὔτε οἱ ἅγιοι — ἐκτὸς τῶν ἀσάρκων Ἀγγέλων — τοῦ σωματικοῦ θανάτου, δὲν ἐξηρέθησαν καὶ τοῦ πόνου καὶ οἱ δίκαιοι. Μεγάλοι πατέρες, μεγάλοι ἀσκηταί, μεγάλα ἠθικὰ ἀναστήματα ἐδοκίμασαν τὸν πόνου, συντροφεύτηκαν μὲ τὸν πόνου, πέθαναν, ἴσως, καὶ στὸν πόνου. Ἐφ' ὅσον μετὰ τὴν πτώσι τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ὁ σωματικὸς θάνατος βασιλεύει παντοῦ, ἔτσι καὶ ὁ πόνος, σὰν μιὰ κληρονομικὴ κατάρρα βασιλεύει στὴ φυσικὴ σωματικὴ μας σύστασι, ἀνεξαρτήτως ἂν εἴμεθα ἢ ὄχι ἅγιοι, πρᾶγμα ποὺ τολμοῦμε νὰ τὸ ἀμφισβητήσουμε. Βεβαρημένοι

μὲ τὰ αἵματα τῶν προγόνων μας, φέρουμε μέσα στοῦ σωματικό μας ὀργανισμό τὸ μικρόβιο τῆς φθορᾶς καὶ τοῦ πόνου. Ἡ ἀνθρωπίνη σὰρξ πονεῖ στὴν ἀρρυθμία τῆς λειτουργίας της, στὴν ἐπίθεσι τῶν παρασίτων, στὴν κακοπλασία της. Ἔτσι τὴν κατήνησεν ἡ ἁμαρτία ποὺ παιδεύει τὸ ἀνθρώπινο γένος καὶ θὰ τὸ παιδεύη μέχρι τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος. Ἀφίνει κανεὶς κατὰ μέρος τὶς σωματικὲς παραμορφώσεις, τὴν ὀργανικὴ μας τερατοποίησι ποὺ ὀφείλεται στὴν κακὴ λειτουργία τῶν φυσικῶν νόμων καὶ ποὺ παρυσιάζει νὰ πλάσματα τοῦ Θεοῦ τὰ γελοιωδέστερα ὄντα τῆς Δημιουργίας, ἀφίνει καὶ τὰ φαινόμενα τῆς πνευματικῆς ἀναπηρίας, ποὺ πληθύνονται στὶς ἡμέρες μας σὲ βαθμὸν ἀνησυχητικό. Στὸν πόνο δὲν ἔδωκε κανένα σκοπὸ ὁ Θεός, γιατί εἶπαμε, δὲν εἶναι δικό του δῶρον, οὔτε καὶ μέσον τιμωρίας του ἢ πικρᾶς δοκιμασίας του. Ἀνεβάζει μονάχα τὸν πιστὸν ἀνθρώπο ψηλά, τοῦ δίνει δύναμι ἀντοχῆς, τὸν καταρτίζει νὰ φιλοσοφῇ ἐπάνω στὴν προσκαιρότητα τῶν ἀνθρωπίνων καὶ γῆινων πραγμάτων, τὸν φλογίζει μὲ τὸν ἔρωτα πρὸς τὰ ἀγαθὰ τοῦ οὐρανοῦ, τοῦ ἀτσαλώνει τὴ θέλησι, τὸν κάνει ν' ἀναισθητοποιῇ καὶ τὴν σάρκα ἀκόμη, ὅπως οἱ μάρτυρες περνῶντας τὰ διαδοχικά τους βασανιστήρια, περισσότερον ἠγιάζοντο καὶ κατέπλησσαν μὲ τὴν ἐγκαρτέρησίν τους καὶ αὐτοὺς τοὺς εἰδολολάτραις βασανιστάς καὶ δημίους των. Ἄλλο παραχώρησις Θεοῦ, ὅπως καὶ ὁ θάνατος καὶ ἄλλο προσφορά τέτοιου δώρου ἀπὸ τὸ Θεό. Τὸ ἀν δοκιμάζεται ἡ πίστις καὶ ἀπαστράπτει ἢ πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπη καὶ ζωντανεύη ἡ ἀκατάσχυτος ἐλπίδα στὸν ἀνθρώπο, ποὺ πονεῖ καὶ χωρὶς ἀκόμη νὰ φταίη προσωπικῶς, ὅπως ὁ Ἰώβ, αὐτὸ τὸ πληροφορεῖται κανεὶς ἀπὸ τὴν ἴδια του τὴ συνείδησι καὶ ἀπὸ τὴν Ἱστορίαν. Δὲν ἐνδιαφέρει ἡ μορφή τοῦ πόνου στοῦ σώματός μας. Εἴτε πονεῖ ἓνα μέλος, εἴτε πονεῖ ὀλόκληρος ὁ ὀργανισμός, πονεῖ πάντως ὁ ἀνθρώπος καὶ ἔχει αἴσθησιν τοῦ πόνου, εἴτε ἔσωθεν εἴτε ἔξωθεν ἐπροκλήθη. Οὕτως ὁ Ἰώβ εἶδε νὰ σαπίζη τὸ σώμα του, οἱ μάρτυρες νὰ ψήνωνται στὶς σκάραις ἢ νὰ γδέρνονται ζωντανοί, ἡ σημερινὴ αἰμορροῦσα νὰ λιποθυμῇ ἀπὸ τὸ στράγγισμα τοῦ αἵματος της καθημερινῶς. Σ' ὅλες τὶς περιπτώσεις πόνο ἔχουμε, πόνο φυσικό ὅποιασδήποτε ἐντάσεως.

Εἶναι, λοιπὸν, μᾶλλον κατὰρα, ὁ πόνος. Εἶναι τῆς ἀποστασίας τὸ δηλητηριασμένον φροῦτο ποὺ προσεφέρθη ἀπὸ τὸ Σατανᾶ νὰ κάμη καὶ στοῦ κεφάλαιον αὐτὸ πικρὴ καὶ δυστυχημένη τὴ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου· εἶναι ἡ πληρωμὴ ποὺ ἔκαμε στὸν πελάτη του. «Τὰ ψῶνια τῆς ἁμαρτίας πόνος καὶ θάνατος». Γιατί νὰ καταφερώμεθα κατὰ τοῦ Θεοῦ; Γιατί νὰ καθιστοῦμε ἔνοχον Ἐκεῖνον, ποὺ θέλησε τὴν ἡθικὴ μας λαμπρότητα καὶ τὴν ἀκτινοβολία, μὲ τὴν ἐλεύθερη διατήρησι τῆς ψυχοσωματικῆς μας ἀγιότητος καὶ ἰσορροπίας; Κακὴ προίκα τοῦ Σατανᾶ στοῦ κακοῦ ἀνθρώπινο γένος.

Ἄλλ' ἂν τοῦτο εἶναι μιὰ κατάρρα νὰ μᾶς τυραννῆ, ὅμως ὁ πόνος, μετὰ τὸ Σταυρικό θάνατο τοῦ Κυρίου, κυρίως, ἔχασε τὴ σημασία του, ἀλλὰ καὶ τὴν καταστροφικὴν του δύναμι. Καὶ ὀλοφάνερος ὁ λόγος. Πρῶτα-πρῶτα ἐφ' ὅσον ὁ ἄνθρωπος εἶναι φθαρτὸς καὶ θνητὸς εἴτε πεθάνει πονεμένος εἴτε πεθάνει μὲ φυσιολογικὴ ἀρτιότητα καὶ ἄπονα σὰν ἀπὸ γεροντικὸ μαρασμό, πάντως θὰ πεθάνῃ. Ἄν τὸ θάνατο σκεφθῆ κανεὶς σὰν φιλόζωος καὶ φιλόσαρκος, ἀσφαλῶς καὶ ἡ σκέψις τοῦ θανάτου θὰ τὸν τρελλάνῃ καὶ θὰ εὐχεται νὰ ζῆ, ἔστω καὶ κάποτε - κάποτε νὰ πονῆ. Εἶναι βέβαιον γι' αὐτοὺς τοὺς τύπους πὺς θὰ μοίραζαν τὴ ζωὴ τους, προκειμένου νὰ μείνουν ἐδῶ ἀθάνατοι, μεταξὺ ὑγείας καὶ ἀρρώστειας, εὐτυχίας καὶ δυστυχίας. Ἄν ὅμως σκεφθῆ κανεὶς τὸ θάνατο σὰν σωματικὸ καὶ ψυχικὸ λυτρωμό, μὲ τὴν βεβαιότητα ὅτι εἶναι τὰ πάντα ἐδῶ πρόσκαιρα καὶ παροδικά, ἐπομένως καὶ τὰ φυσικὰ φαινόμενα ὑγείας καὶ πόνου βρίσκονται ὑπὸ κατάργησιν, τότε ὁ πόνος ἀποκτᾷ, γιὰ τὸν πιστὸ ἰδιάζουσαν σημασίαν, καὶ μάλιστα λογίζεται εὐλογία καὶ ὄχι κατάρρα. Εἶναι ψυχολογικὸ τὸ ρῆμα τοῦ ψαλμωδοῦ: «ἐν θλίψεσι ἐμνήσθημέν Σου, Κύριε». Μέσα στὸν πόνον ὁ ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ συνθέτει τὴ δυνατώτερη φιλοσοφία, συμμαζεύει τὰ μυαλά του ἀπὸ κάθε εὐτελὲς καὶ ἀνάξιον λόγου γήϊνον ἀγαθόν, συγκεντρώνει τὴ δύναμι τῆς ψυχῆς του καὶ τὴν κρατεῖ σ' ἁγιασμό κοντὰ στὸ Θεό του, γιὰτὶ τότε γνωρίζει καλλίτερα ν' ἀξιολογῆ τ' ἀγαθὰ γιὰ νὰ μὴ μένῃ μὲ τὴν ψευδαισθησίαν τῶν ἀπίστων ὑλιστῶν ποὺ φροντίζουν νὰ κρατοῦν τὸ ἀνθρώπινον σῶμα μὲ τὸ στασιῶν ἐδῶ, μόνον καὶ μόνον ν' ἀπολαμβάνουν τῶν ταπεινῶν, προσκαιρῶν ἡδονῶν τοῦ κόσμου. Ἐὰν ὁ πόνος δοκιμάζῃ στὴ συνείδησί μου τὴν πίστι μου, τὴν ἐλπίδα μου καὶ τὴν ἀγάπην μου πρὸς τὸν Θεόν, δοκιμάζει καὶ τίς διαθέσεις τῶν ἀνθρώπων μου ἀπέναντί μου, δίδοντας σ' αὐτοὺς μεγάλες εὐκαιρίας ἐκδηλώσεως ἀδελφικῶν αἰσθημάτων ἀπέναντι τοῦ πόνου μου. Ἄλλοίμονο, ἂν φθάσῃ ὁ πονεμένος Χριστιανὸς στὴν ἐγκατάλειψί του ἀπὸ τοὺς ἀδελφούς του, ἄλλοίμονο ἐὰν στὰ χεῖλη του ἀνεβῆ τὸ ἴδιον παράπονον τοῦ Δαυὶδ, ποὺ στὸν μεγάλο του πόνον προσευχόμενος ἔλεγε: «Μὴ ἀποστῆς ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι θλίψεις ἐγγὺς καὶ οὐκ ἔστιν ὁ βοηθῶν... Ἐδίψησέ σε ἡ ψυχὴ μου, ποσσαπλῶς ἡ σὰρξ μου ἐν γῆ ἐρήμῳ καὶ ἀβάτῳ καὶ ἀνύδρῳ Θεέ μου, μὴ μ' ἐγκαταλείπῃς μηδὲ ἀποστῆς ἀπ' ἐμοῦ...»

Ἐὰν παρ' ἐλπίδα ὁ ἄνθρωπος συναντήσῃ τὴ σκληρότητα καὶ τὴν ἀπονιά τῶν συνανθρώπων του, ἅς μὴ λησμονῆ πὺς δὲν εἶναι ἔρημος. Εἶναι οἱ ἀγιώτερες γλυκύτερες στιγμὲς τῆς ψυχῆς, γιὰτὶ τότε, θερμότερα ἐπικοινωνεῖ μὲ τὸν Πλάστη τῆς, τότε νοιώθει περισσότερο τὴν ἀνάγκη τῆς παρουσίας τοῦ Θεοῦ, τότε ἀπαγγιστρῶνεται ἀπὸ τίς βιοτικὰς φροντίδες καὶ καταλαβαίνει πὺς δὲν χρειά-

ζεται τίποτ' ἄλλο στὸν κόσμον αὐτὸ παρὰ ἓνα κομμάτι ψωμί, ἓνα εὐτελὲς κάλυμμα γιὰ τὸ σῶμα καὶ ἄσβεστη θεία φωτιά τῆς ἀθανασίας. Κι' ἔχουμε τόσα ἀγιογραφικὰ παραδείγματα πονεμένων ἀνθρώπων ποὺ ὄχι μονάχα, ἐθεραπύθησαν ἔτσι, ἔστω καὶ προσωρινῶς, ἀφοῦ προσωρινοὶ εἴμεθα, ἀλλὰ καὶ ἀξιώθηκαν νὰ καταλάβουν οἱ ἴδιοι προσωπικῶς τοῦ Θεοῦ τὴν παρουσία καὶ τὴ δύναμι. Παρακολουθήστε τὴν αἰμορροῦσα. Δὲν παρεπονέθη ποτὲ κατὰ τοῦ Θεοῦ, πολὺ περισσότερο δὲν γκρεμίστηκε στὸ θανάσιμο ἀμάρτημα τοῦ γογγυσμοῦ· οὔτε κι' ἀπελπίστηκε ἡ ἄρρωστη. Δώδεκα ὀλόκληρα χρόνια ὑπομονῆς καὶ θρησκευτικῆς ἐγκαρτερήσεως ποὺ δὲν ἔμεινε οὔτε σταγόνα τοῦ ζωτικοῦ στοιχείου στὸν ὀργανισμό της ἦσαν ἱκανὰ ν' ἀποδείξουν μιὰ ζῶσα καὶ ἀνοῦσα ἀρετὴ σ' ἓνα σχεδὸν νεκρὸ καὶ μαραμμένο σῶμα. Ἡ ὑγεία εἶναι, παρὰ τὴν προσωρινότητά μας ἐδῶ, καὶ ἓνα ἀγαθὸ ποὺ χρειάζεται γιὰ τὸν ὑψηλότερο σκοπὸ τῆς ζωῆς μας στὸν παρόντα κόσμος. Πρέπει κανεὶς νὰ τὴν φροντίζη ὄχι νὰ τὴν κάμη σκοπὸ καὶ μέσον αἰσθησιακῶν ἀπολαύσεων ἀλλὰ βᾶθρο γερὸ πρὸς δόξαν Θεοῦ. Ἡ αἰμορροῦσα εἶχε πίστι στὴ θεότητα τοῦ Χριστοῦ δυνατῆ. Μιὰ τέτοια πίστις ἀσφαλῶς εἰς ὑγιὲς σῶμα δὲν θὰ ἔμενε χωρὶς ἀμοιβή. Κι' ἔτρεξε μὲ τὴν ἀπόλυτη πεποίθησι πὼς ὁ Κύριος ἔχει τὴ δύναμι νὰ τακτοποιήσῃ ἀμέσως τὸν ὀργανισμό της: «Ἐλεγε γὰρ ἐν ἑαυτῇ, σημειώνει ὁ Εὐαγγελιστὴς Μάρκος, ὅτι ἐὰν ἄψωμαι κἂν τῶν ἱματίων αὐτοῦ, σωθήσομαι». Καὶ τὴν πίστι της αὐτὴν ἀπέδειξε περιτρώνας: «Προσελθοῦσα ὄπισθεν ἤψατο τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ, καὶ παραχρῆμα ἔστι ἡ ρύσις τοῦ αἵματος αὐτῆς.» Ἄμεσον τὸ ἀποτέλεσμα: ἀπόδειξις ὅτι ἡ αἰμορροῦσα ἐξωμολογήθη δημοσίᾳ πὼς κατὰ ἓναν τρόπο ὑπέκλεψε τὴ Χάρι τοῦ Θεοῦ. Ἀλλὰ τέτοιες δικαιοκατα τὰ δίνει ὁ Θεὸς στοὺς δικούς του καὶ τέτοιες κλεψὲς ὄχι μονάχα τὶς συγχωρεῖ, ἀλλὰ καὶ τὶς ἀμείβει ἐπαινῶντας τες δημοσίᾳ: «Θάρσει, θύγατερ, ἡ πίστις σου σέσωκέ σε.» Ποῦ νὰ βρῆ κανεὶς τέτοια πίστι στοὺς πονεμένους σήμερα. Ἐθεοποιήθη ἡ ἱατρικὴ ἐπιστήμη γιὰ νὰ γελοιοποιηθῆ μὲ τὴν πολυμορφία τῶν κάθε τόσο ἐμφανιζομένων ἀσθενειῶν. Στομώνεται ἡ μία, ἐμφανίζονται δύο καὶ τὰ δυσεκατομύρια τῶν δαπανῶν χτίζουσι τὸν ὑλικὸ πολιτισμὸ γιὰ νὰ ἐπιδεικνύῃ ὁ ταλαίπωρος ἄνθρωπος τὴ γυαλάδα τῶν ἐργαλείων καὶ τὴν ἀρχιτεκτονικὴ τῶν κτιρίων, ὅπου ὁ βόγγος, ὁ στεναγμὸς καὶ ὁ ἐπιθανάτιος ρόγχος διπλασιάζουσι τὴ θλίψι τῶν ἀρρώστων... Ἄνθρωπέ μου! Στρέψε τὰ μάτια τῆς ψυχῆς σου πρὸς τὸν Μεγάλον Πονεμένο: Στὸ Χριστὸ καὶ θὰ βρῆς, ὅπως ἡ αἰμορροῦσα, τὸ διπλὸ σου λυτρωμὸ καὶ τὴ σωτηρία.

Ἄρχιμ. ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΚΑΛΥΒΑΣ
Ἱεροκῆρυξ Ἱ. Μητροπόλεως Χαλκίδος

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΗΘΙΚΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΝΕΚΤΑΡΙΟΥ ΑΙΓΙΝΗΣ

“ΓΝΩΡΙΣΕ ΤΟΝ ΕΑΥΤΟ ΣΟΥ,,

Ὁ ἠθικός νόμος εἶναι ἔμφυτος καὶ τὸ ἀνώτατον ἀγαθόν.

Ὁ ἠθικός νόμος, εἶναι ἓνας νόμος ποῦ εἶναι ἔμφυτος μέσα στὸν ἄνθρωπο καὶ φανερώνεται σὰν μιὰ φυσικὴ διάθεση καὶ κλίση τοῦ ἀνθρώπου γιὰ τὸ ἀγαθόν, γιὰ τὴν ἀλήθεια καὶ γιὰ τὴν δικαιοσύνη. Καὶ ἡ συνείδηση συμφωνεῖ κι' αὐτὴ μὲ τὴν ἔμφυτην αὐτὴ διάθεση καὶ κλίση τοῦ ἀνθρώπου γιὰ τὸ ἀγαθόν, τὴν ἀλήθεια καὶ τὴν δικαιοσύνη· γιατί εἰρηνεῦει μὲν κάθε φορὰ ποῦ ἡ ζωὴ μας εἶναι σύμφωνη μὲ τὸν ἠθικὸ νόμο, διαμαρτύρεται δὲ καὶ ἀναστατώνεται, ὅταν γίνεται παράβασή του καὶ παραβίασή του. Ἀναγαλιάζει καὶ χαίρεται ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου στὴν τήρησή του· καὶ θλίβεται στὴν ἀθέτησή του. Καὶ εἶναι βέβαιο, πὼς ὅσοι βαδίζουνε μὲ τὸν ἠθικὸ νόμο παραστάτη τους, ζοῦνε εὐτυχισμένοι καὶ μακαριστοί. Καὶ πὼς αὐτοὶ ποῦ τὸν καταφρονοῦνε, πᾶνε ἀπὸ κακὸ σὲ χειρότερο κακὸ καὶ κατανοῦνε δυστυχισμένοι καὶ πανάθλιοι.

Ὁ ἠθικός νόμος ὁδηγεῖ τὸν ἄνθρωπο στὴν τελείωσή του καὶ στὴν ἀγιότητα καὶ τὸν ἀναδείχνει περιλαμπρὴ κι' ἀξιοθαύμαστην «εἰκόνα» τοῦ Θεοῦ. Ὁ ἠθικός νόμος ἀπολυτρώνει ἀπὸ τὴν σκλαβιὰ τῶν παθῶν καὶ κάνει ἐλεύθερος ἠθικῶς τοὺς τηρητὲς του. Ὁ ἠθικός νόμος εἶναι ὁ δρόμος ποῦ φέρνει πρὸς τὴν ἀληθινὴ κι' αἰώνια ζωὴ· κι' αὐτοὶ ποῦ τὸν σέβονται ἔχουνε καὶ τὴν καρδιά τους καθαρὴ καὶ γεμάτην εἰρήνην, καὶ τὸν λογισμό τους ὀλόφωτο. Αὐτὸς ποῦ τηρεῖ τὸν ἠθικὸ νόμο γίνεται φίλος τοῦ Θεοῦ καὶ τὸν περισκέπει ἡ θεία του χάρις.

Ὁ ἠθικός νόμος εἶναι τὸ ὕψιστο ἀγαθόν, ποῦ μ' αὐτὸ ἐδωροφόρησεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπο, γιὰ νὰ ζήσῃ μακάριος, κι' εὐτυχισμένος, δυνατὸς κι' ἐνδοξος ἐπάνω στὴ γῆ, καὶ νὰ βαδίζῃ ἀπὸ προκοπὴ σὲ προκοπὴ. Ὁ ἠθικός νόμος εἶναι ἡ μυστικὴ καὶ θαυματουργὴ δύναμη, ποῦ ὁδηγεῖ τὸν ἄνθρωπο στὴν τελείωσή του, καὶ τὸν ἀνεβάζει στὸν οὐρανόν. Εἶναι ὁ φωτεινὸς καὶ λαμπρόφωτος φάρος, ποῦ τὸν φωτίζει μέσα στὸ τρικυμισμένο πέλαγος τῆς ζωῆς. Αὐτὸς εἶναι τὸ ἥσυχο λιμάνι, ποῦ μέσα του βασιλεύει πάντα γαλήνη· καὶ τὸ ἄπαρτο κάστρο, ποῦ σώζει τὸν καθένα ποῦ καταφεύγει σ' αὐτό. Ὁ ἠθικός νόμος εἶναι τὰ φτερά ποῦ σὲ φέρνουν, μὲ ἀσφάλεια, στὸ Θεόν.

Μακάριοι είναι οί τηρητές του· γιατί αὐτοὶ ἀγκαλιάζουν τὴν παντοτεινὴν χαρὰ, πού κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ τοὺς τὴν ἀφαιρέσῃ· Κι' αὐτοὶ θὰ καταξιωθοῦνε καὶ τὴν βασιλεία τῶν Οὐρανῶν.

‘Ο ἄνθρωπος εἶναι ἀπὸ φυσικοῦ του ἠθικὴ προσωπικότητα.

Α'. ‘Ο ἠθικὸς βίος εἶναι αὐτὸς πού ταιριάζει στὸν ἄνθρωπο, α) γιατί σ' αὐτὸν πραγματοποιιοῦνται οἱ ἱεροὶ πόθοι τῆς καρδιάς του· β) γιατί αὐτὸς εἶναι σύμφωνος μὲ τὸν θεόγραφο μέσα του ἠθικὸ νόμο· γ) γιατί τὸ καλὸ καὶ τίμιο ἦθος εὐχαριστεῖ καὶ ἱκανοποιεῖ τὴν ψυχὴ του· δ) γιατί ἡ ἀνήθικη ζωὴ τοῦ προκαλεῖ δυσἀρέσκεια καὶ τὴν ἀπεχθάνεται καὶ ε) γιατί αἰσθάνεται, πῶς μονάχα ὁ ἠθικὸς βίος τοῦ πρέπει καὶ τοῦ ταιριάζει.

Β'. ‘Ο ἠθικὸς βίος εἶναι αὐτὸς πού ταιριάζει στὸν ἄνθρωπο, γιατί εἶναι λογικὸς· καὶ σὲ λογικὰ ὄντα τοὺς πρέπει καὶ λογικὸς βίος. Κι' ἕνας ἠθικὸς ἄνθρωπος ζῆ λογικά, γιατί τὴν ἠθικὴ του συμπεριφορὰ τὴν διευθύνει ἢ λογικὴ, πού συγκρατεῖ τὶς ὁρμές καὶ τὶς ἐπιθυμίες, χαλινώνει τὰ πάθη, ἀπαγορεύει καθετὶ πού εἶναι ἄπρεπο, καὶ τὸν διδάσκει τὶ πρέπει νὰ κάνῃ καὶ τὶ ὄχι, καὶ τὶ ἐπιτρέπεται καὶ ποιοὶ εἶναι ἀπαγορευμένο.

Γ'. ‘Ο ἠθικὸς βίος ταιριάζει στὸν ἄνθρωπο α) γιατί τὸν στολίζει, τοῦ φέρνει προκοπὴ, καὶ τὸν τελειοποιεῖ· β) γιατί εἶναι βίος πνευματικὸς· κι' ὁ ἄνθρωπος ἔχει φύση πνευματικὴ καὶ εἶναι πλασμένος ἠθικῶς ἐλεύθερος· κι' ὁ ἠθικὸς βίος τὸν κάνει καὶ πραγματικὰ ἠθικῶς ἐλεύθερο καὶ τὸν ἐξομοιώνει μὲ τὸν Θεό· γ) γιατί ὁ ἄνθρωπος, σὰν πνευματικὴ φύση καὶ ὑπόσταση πού ἔχει, ἀγαπᾷ ὀρμέμφυτα τὸ ἀγαθὸ, τὴν ἀλήθεια, τὸ δίκαιο, τὸ σωστὸ καὶ τὸ νόμιμο· κι' ὅλα αὐτὰ μονάχα ὁ ἠθικὸς βίος τὰ καλλιεργεῖ καὶ τὰ προκόβει· καὶ δ) γιατί ἐνῶ πονεῖ κι' ἐνῶ κοπιάζει πρὸς χάριν τοῦ ἠθικοῦ βίου, ἡ ψυχὴ του αἰσθάνεται εὐχαρίστηση καὶ ἱκανοποίηση κι' ἀποστρέφεται τὴν ἀνάμελη καὶ παραλυμένη ζωὴ.

Δ'. ‘Ο ἠθικὸς βίος ταιριάζει στὸν ἄνθρωπο, γιατί ἡ συνείδησή του, ἀφ' ἑαυτοῦ της, διακρίνει τὴν ποιότητα κάθε του πράξης, καὶ τὶς ξεχωρίζει σὲ καλὲς καὶ σὲ κακὲς· καὶ τὶς μὲν καλὲς τὶς ἐπιδοκιμάζει, τὶς δὲ κακὲς τὶς ἀποστρέφεται. Κι' αὐτὴ ἡ διάκριση πού κάνει τῆς ποιότητος κάθε πράξης φανερώνει τὴν ἔμφυτη διάθεση καὶ κλίση τῆς ψυχῆς στὸν ἠθικὸ βίος· κι' αὐτὸ πάλιν μαρτυρεῖ, πῶς ὁ ἠθικὸς νόμος μᾶς εἶναι ἔμφυτος κι' ἀπὸ τὸν Θεὸ χαραγμένος στὴν καρδιά μας.

Ε'. ‘Ο ἠθικὸς βίος εἶναι αὐτὸς πού ταιριάζει στὸν ἄνθρωπο· γιατί κάθε φορὰ πού θὰ κάνωμε τὸ καλὸ, νοιώθουμε

εὐχάριστα συναισθήματα στην καρδιά μας· κι' αντίθετα, κάθε φορά που θὰ κάνουμε τὸ κακό, αἰσθανόμαστε στενοχώρια. Καὶ ἡ χαρὰ καὶ ἡ στενοχώρια αὐτὴ μαρτυροῦνε, πὼς μᾶς εἶναι ἔμφυτη ἡ συνείδηση τοῦ ἠθικοῦ νόμου καὶ πὼς ἡ βαθύτερή μας διάθεση κλίνει πάντα πρὸς τὸ καλὸ.

ΣΤ'. Ὁ ἠθικὸς βίος ταιριάζει στὸν ἄνθρωπο· γιατί κι' ὁ νοῦς του καὶ ἡ καρδιά του σ' αὐτὸν κλίνουν. Κι' ὅλη ἡ ἀνθρωπότητα εἶχε πάντα τῆς ἠθικοῦς νόμους καὶ ἠθικὲς ἀρχές, κι' αὐτὲς ἀκολουθοῦσε.

Ζ'. Ὁ ἠθικὸς βίος εἶναι αὐτὸς ποὺ ταιριάζει στὸν ἄνθρωπο· γιατί μονάχα ὁ ἠθικὸς βίος ἀναδειχνε τὸν ἄνθρωπο κοινωνικά· καὶ μονάχα αὐτὸς θεμελιώνει καὶ στερεώνει τὸν κοινωνικὸ βίον· καὶ μόνο μ' αὐτὸν προκόβουνε οἱ κοινωνίες κι' ἀναπτύσσεται κι' ἀνυψώνεται ὁ ἄνθρωπος. Χωρὶς ἠθικὸ βίον, θάτανε ἀδύνατη ἡ κοινωνικὴ συμβίωση. Γιατί ὅλοι τὸ παραδέχονται, πὼς ὁ ἄνθρωπος εἶναι ζῶο κοινωνικόν· κατ' ἀνάγκην λοιπὸν πρέπει νάναί ἠθικός, γιατί χωρὶς τὴν ἠθικὴ εἶναι ἀδύνατο νὰ σταθῆ καὶ νὰ ὀρθοποδῆσῃ ἡ κοινωνία.

Η'. Ὁ ἠθικὸς βίος ταιριάζει στὸν ἄνθρωπο, γιατί ἡ ἐσωτερικὴ διάθεση τοῦ ἀνθρώπου ρέπει πρὸς τὴν ἀπόλαυση τοῦ ἀκροῦ ἀγαθοῦ, καὶ πρὸς τὴν ἠθικὴ του τελειοποίηση καὶ τὴν ἐξομοίωσίν του πρὸς τὸ Θεόν, ποὺ οἱ θεῖές του ἰδιότητες τὸν αἰχμαλωτίζουνε κι' εὐχαριστοῦνε τὴν καρδιά του. Ὁ ἄνθρωπος βρίσκει διάχυτη μέσα στὴ δημιουργία τὴν θεϊαν ἀγαθότητα· καὶ μὲ τὸν πνευματικὸν του βίον, ζητᾷ νὰ ὑψωθῆ ὡς τὸ ἄκρο ἀγαθόν· γιατί καταλαβαίνει, πὼς αὐτὸς εἶναι ὁ μοναδικὸς δρόμος γιὰ νὰ φθάσῃ ὡς ἐκεῖ. Ὁ ἄνθρωπος βλέπει τὴ σοφία νὰ ξαστράφη μέσα στὴ πλάσῃ· καὶ λαχταρᾷ νὰ γνωρίσῃ τελειότερα τὸ θεῖόν της δημιουργόν, ἐρευνώντας τὰ θαυμάσιά της· κι' ἔτσι ἐπιτυχαίνει τὴν ἠθικὴν του τελείωσιν. Ἐπειδὴ δὲ ἡ κλίση αὐτὴ τῆς ψυχῆς εἶναι παντοτεινὴ κι' ἀδιάλειπτη, κι' ὅσο πλταίνει κι' ὅσο πλουτίζεται, τόσο καὶ γίνεται δυνατώτερη, τὸ συμπέρασμα εἶναι, πὼς ἡ ψυχὴ μας ἀποζητᾷ τὴν ἀνώτατη γνῶσιν, τὴν ἀπόλυτην ἀλήθειαν, καὶ τὸ ἄκρον ἀγαθόν. Καὶ ἡ ἀποζήτηση τοῦ ἀπόλυτου ἀγαθοῦ, τῆς ἀπόλυτης ἀλήθειας καὶ τῆς ἀνώτατης γνῶσης, εἶναι ἔκφραση τῆς ἔμφυτης διάθεσης τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν ἠθικὸν βίον· κι' ἔνδειξις τῆς ἠθικῆς του ἐλευθερίας.

Θ'. Ὁ ἠθικὸς βίος ταιριάζει στὸν ἄνθρωπον, γιατί ἔχει ἄπειρους πόθους, μονάχα ὅμως τὸ ἠθικὸν ἀγαθὸν γεμίζει τὸ ἄδειον τῆς καρδιάς του. Χωρὶς νὰ ἰκανοποιεῖται ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τὸν αἰσθητὸν καὶ ὑλικὸν κόσμον, ποὺ κάθε ἄλλο παρὰ τοῦ γεμίζει τὴν ψυχὴν του, ἀποζητᾷ ἄλλο, πνευματικώτερον καὶ ὑπε-

ραισθητό κόσμο· γιατί αισθάνεται βαθειά του, πώς μονάχα αυτός μπορεί να τον ικανοποιήσει. Και για τόν σκοπόν αυτόν ανεξάρτοποιείται από την ύλική κι' αισθητή φύση του και προσπαθεί να φανερώση, ουσιαστικώτερα και καθαρώτερα, και πνευματικό βίον, πραγματοποιιώντας στη ζωή του ιδέες ήθικές και πνευματικές. Και ή κλίση του αυτή πηγάζει από την συναίσθηση τής ήθικῆς του ύπόστασης.

Ι'. Ὁ ήθικός βίος ταιριάζει στον ἄνθρωπο, γιατί ή ψυχή του αισθάνεται πώς πλάστηκε να συμμετέχη στη θεία μακαριότητα· μὰ αισθάνεται ταυτόχρονα, πώς δέν μπορεί να τό επιτύχη αυτό που ζητᾶ, όταν είναι δοσμένη κι' όταν είναι ἀπορροφημένη από τόν ύλικό και περιορισμένον αυτόν κόσμο μας. Γιατί ή μακαριότητα βρίσκεται στην ἀπόκτηση τοῦ ἀπόλυτου ἀγαθοῦ. Και ἀπόλυτο ἀγαθό και ἀπόλυτη ἀλήθεια δέν μπορούνε να βρεθοῦνε στον αισθητό και τόν ύλικό κόσμο, πού ή ἀλήθεια του είναι πάντα σχετική, κι' ὄχι ἀπόλυτη. Παρόμοια και τὰ ἐγκόσμια ἀγαθὰ εἶναι κι' αὐτὰ ἄτελα. Κι' ἐπειδή ή ψυχή μας λαχταρᾶ τό ἀπόλυτο ἀγαθό και δέν ικανοποιείται μέ τό μισοτελειωμένο, γι' αὐτό σπεύδει ν' ἀπολυτρωθῆ από τόν αισθητό μας αὐτό κόσμο, να ὑψωθῆ στον ὑπεραισθητό και στον ὑπερούσιο πνευματικό· γιά ν' ἀπολαύση, ἔτσι τό ἄκρον ἀγαθό, και τήν τέλεια κι' ἀπόλυτη μακαριότητα.

Ἡ θρησκευτικότητα εἶναι ἔμφυτη στον ἄνθρωπο.

Ὁ ἄνθρωπος ἐπλάσθηκεν από τό θεῖό του δημιουργό νᾶναι πλάσμα θρησκευτικό, ὅπως ἐπλάσθηκε νᾶναι και ήθικό. Και τὰ δύο του αὐτὰ ιδιώματα, εἶναι τὰ βασικά και τὰ χαρακτηριστικά του γνωρίσματα, και εἶναι ἔμφυτες ἀρετές.

Και οἱ ἀρετές του αὐτές ἀποδείχνονται στην ὄλη του κοινωνική ζωή. Ἡ κοινωνικότητα στον ἄνθρωπο εἶναι ἀπόλυτα ἀναγκαία και γιά τήν συντήρησή του και γιά τήν ἀνάπτυξή του και τήν προαγωγή του. Μὰ γιά να στερεωθῆ μία κοινωνία, ἀποδείχθηκε, πώς εἶναι ἀπαραίτητο να κυβερνᾶ τήν κοινωνική ζωή ὁ ήθικός νόμος, πού μᾶς εἶναι ἔμφυτος και μονάχα αὐτός ταιριάζει στον ἄνθρωπο.

Κι' ὅπως ή ήθικότητα εἶναι ἔμφυτη ἀρετή και μ' αὐτή μονάχα μπορεί να συστηρηθῆ και να προκόψη ὁ ἄνθρωπος, ἔτσι εἶναι ἔμφυτη ἀρετή και ή θρησκευτικότητα και εἶναι ἀπαραίτητη, γιά να στηριχθῆ ὁ ήθικός νόμος. Τό συμπέρασμα λοιπόν εἶναι, πώς ὁ ήθικός νόμος συμβαδίζει μέ τόν θρησκευτικό κι' ὅτι τήν ήθικότητα τήν ἀκολουθεῖ και ή θρησκευτικότητα τοῦ ἀνθρώπου.

Κι' ὅπως θάτανε ἀδύνατο στὸν ἄνθρωπο νὰ συγκροτήσῃ κοινωνία καὶ νὰ προκόψῃ, χωρὶς ἠθική, παρόμοια θὰ τοῦ ἦτανε ἀδύνατο νὰ στερεώσῃ τὴν κοινωνική του ζωὴ ἐπάνω σὲ ἠθικὲς ἀρχές, χωρὶς τὴν θρησκεία. Ἡ ἀνάπτυξη καὶ τ' ἀνέβασμα τοῦ ἀνθρώπου στὴν περὶωπὴ τῆς ἠθικῆς εὐγένειας χρωστοῦνται στὶς δυὸ αὐτὲς ἑξοχες ἀρετές· στὴν ἠθικότητα δηλαδὴ καὶ στὴ θρησκευτικότητα τοῦ ἀνθρώπου.

Τὶ ἄλλο λοιπόν, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἠθική, μπορεῖ νὰ συντελέσῃ στὴν συντήρηση, τὴν ἀνάπτυξη καὶ τὴν προκοπὴ μιᾶς κοινωνίας; Τίποτα ἀπολύτως· ναί, τίποτα. Καὶ τί εἶναι καταλληλότερον ἀπὸ τὴ θρησκεία γιὰ νὰ στερεωθῇ, ἐπάνω σ' ἀκλόνητες ἠθικὲς ἀρχές καὶ νόμους, μιὰ κοινωνία; Τίποτα ἀπολύτως τίποτα. Καὶ ἡ μὲν ἠθική, εἶναι ὁ συνεκτικὸς δεσμὸς τῆς κοινωνίας κι' ὁ φρουρὸς κι' ὁ προστάτης ὄλων τῶν ἀγαθῶν. Ἡ δὲ θρησκεία, εἶναι ὁ φρουρὸς τοῦ ἠθικοῦ νόμου. Καὶ ἡ δύναμη αὐτῆ τῆς θρησκείας, μαρτυρᾷ τὴν ἀπόλυτην ἀναγκαιότητα τῆς. Γιατὶ ἀφοῦ ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἀπὸ φυσικοῦ τοῦ κοινωνικὸς, καὶ ἡ κοινωνία παραλύνει καὶ σαπίζει χωρὶς ἠθικὲς ἀρχές, τὸ ἀναγκαῖο συμπέρασμα εἶναι, πῶς ὁ ἄνθρωπος, μὲ τὸ νὰ πλασθῇ νᾶναι κοινωνικὸς, ἐπλάσθηκε νᾶναι καὶ ἠθικὸς· κι' ἀφοῦ εἶναι ἠθικὸς δὲν μπορεῖ παρὰ νᾶναι καὶ θρησκευτικὸς. Γιατὶ χωρὶς τὴν θρησκεία, ἀρετὴ δὲν ὑπάρχει· καὶ χωρὶς τὴν θρησκεία, χωρὶς δηλαδὴ τὸν Θεό, εἶναι ἀδύνατο νὰ ὑπάρξῃ ἠθικὸς νόμος· γιατί ὁ τελευταῖος αὐτὸς ἔχει προϋπόθεση τὸν θεῖο νομοθέτη, ποῦ αὐτὸς διετύπωσε σὲ νόμους ἠθικοὺς τὸ θεῖο του θέλημα. Μὲ τὴν ἠθική λοιπόν εἶναι ἀνάγκη νὰ συνυπάρχουν ὁ ἠθικὸς νόμος καὶ ἡ θρησκεία, γιατί μόνον ἔτσι μπορεῖ νὰ σταθῇ καὶ νὰ εὐδοκιμήσῃ μιὰ κοινωνία. Ὡστε εἶναι φανερό, πῶς ὁ ἄνθρωπος, μὲ τὸ νὰ εἶναι ἠθικὸς εἶναι ταυτόχρονα καὶ θρησκευτικὸς.

Ἡ θρησκεία κυβερνᾷ τὴ βουλή καὶ τοὺς λογισμοὺς τοῦ ἀνθρώπου καὶ συντελεῖ μὲ τὴν καθοδήγησή της, στὸ νὰ ποδηγετῇ στὴν πραγματοποίησή τους. Χωρὶς τὴν θρησκείαν, ὁ ἄνθρωπος εἶναι χωρὶς ρίζες καὶ εἶναι μυστήριον σκοτεινὸ κι' ἀκατανόητο. Ἡ λογικὴ του φύση καὶ τὸ αὐτεξούσιό του, χωρὶς τὸν ἠθικὸ νόμο, δὲν τοῦ δίνουν καμμιά ἀπολύτως ἑξαιρετικὴ θέση ἀνάμεσα στ' ἄλλα ζωντανὰ πλάσματα, οὔτε καὶ τὸν ἀνυψώνουνε σὲ κάποια περὶωπὴ, ἢ τοῦ παρέχουνε κάποιο προνόμιο, ποῦ νὰ στηρίζεται ἐπάνω σ' αὐτὸ καὶ νὰ ὑπερφηανεύεται καὶ νὰ θέλῃ ν' ἀφεντεύῃ ἐπάνω στ' ἄλλα ζῶα. Ἐπειδὴ τὸ λογικὸ, χωρὶς ἠθικὴ καὶ χωρὶς τὸν ἠθικὸ νόμο καὶ τὶς ἠθικὲς ἀρχές, γίνεται μέσο διαφθορᾶς κι' ὄργανο ἐξαχρείωσης, κι' ὀδηγᾷ τὸν ἄνθρωπο στὴν ἀποκτίνωση, καὶ τὸν κάνει νὰ γί-

νεται θηρίο τρισεχειρότερο ἀπὸ τ' ἄλλα θηρία. Χωρὶς τὴ θρησκείαν ὁ ἄνθρωπος, γίνεται καταλυτὴς καὶ διαφθορέας τοῦ θεόμορφου χαρακτῆρά του καὶ καταστρέφει τὴν ὁμορφίαν τῆς θείας εἰκόνας, ποῦ καθ' ὁμοιωσὴ τῆς ἐπλάσθηκε. Χωρὶς τὴν θρησκείαν ὁ ἄνθρωπος, ἀπορρίπτει τὶς εὐγενικὲς ἰδέες τοῦ καλοῦ, τοῦ ἀγαθοῦ, τῆς ἀλήθειας καὶ τῆς δικαιοσύνης· καὶ κυριαρχεῖται ἀπὸ κτηνώδεις ὁρμές κι' ἐνστικτα, ποῦ δὲν τ' ἀφήνουνε οὔτε ἰδέα ἀπὸ τὴν πρώτη του εὐγένεια. Χωρὶς τὴν θρησκείαν ὁ ἄνθρωπος, ἀντιμάχεται πρὸς τ' ἀγαθό, ἀντιστρατεύεται πρὸς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ καταπολεμᾷ τοὺς θείους νόμους, ποῦ ὀδηγοῦνε τὸν ἄνθρωπο σὲ καλὸ τέλος.

Ἡ θρησκεία εἶναι ἓνα ὑψηλὸ συναίσθημα, ποῦ ἀγγίζει τὶς ἐσώτατες χορδὲς τῆς καρδιάς, φτερώνει τὸ φρόνημα, ἀνυψώνει τὸν νοῦ ἐπάνω ἀπὸ τὸν αἰσθητὸν οὐρανό, κατευθύνει τοὺς λογισμοὺς σύμφωνα μὲ τὴν αἰώνια βουλή τοῦ Θεοῦ καὶ συνταιριάζει τὰ ἔργα μας καὶ τὴν διαγωγὴ μας μὲ τὸν ἅγιον νομο του καὶ μὲ τὸν ὑψηλὸ μας προορισμό.

Ἡ θρησκεία τιμονεῖ τὸν ἄνθρωπο στὸ στάδιο τῆς πολυπλάνητης αὐτῆς ζωῆς μας· καὶ τὸν ὀδηγεῖ ἀλάθευτα στ' ἀσφαλισμένο λιμάνι τῆς ψυχικῆς γαλήνης. Αὐτὴ βοηθεῖ στὴν πρόδοδὸ μας, τὴν προκοπὴ μας καὶ τὴν εὐτυχία μας. Αὐτὴ ὀδηγεῖ στ' ὀλάνθιστο πάντα λιβάδι, ποῦ δρέπει τὰ ὀλοεύσσημα κι' ὀλομύριστα λουλούδια τῶν ἀρετῶν, ποῦ κάνουν τὴν ψυχὴ καὶ τὴν καρδιά του ν' ἀναγαλιάζουν. Τῆ δύναμη καὶ τὴν σωστικὴν αὐτὴν ἐπίδραση τῆς θρησκείας ἐπάνω στὶς ἀνθρώπινες κοινωνίες κι' ἐπάνω στὶς ψυχὲς καὶ στὶς καρδιὲς τῶν ἀνθρώπων, ἀπὸ τοὺς πανάρχαιους ἀκόμη χρόνους, τὴν ἀναγνώρισεν ἡ ἀνθρωπότητα, κι' ἐσεβάσθηκε κι' εὐλαβήθηκε τὴν θρησκείαν. Ἀρχηγὸ τῆς θρησκείας ἀναδειχθῆκανε τ' ἀνώτατα πρόσωπα τῆς κοινωνίας. Κι' ἄρχοντες, βασιλεῖδες καὶ κυβερνήτες τῶν λαῶν, ἀνελάμβαναν τὸ ἀξίωμα τοῦ λειτουργοῦ τῆς θρησκείας. Καὶ ἡ τιμὴ ἦτανε μεγάλη κι' ἐλάμπρυνε τὰ βασιλικά διαδήματα· καὶ τόση ἦτανε ἡ δόξα τοῦ ἱερατικοῦ ἀξιώματος, ὥστε νᾶναι μεγαλύτερη κι' ἀπὸ τὴν βασιλικὴν ἀκόμη ἐξουσία. Καὶ ἡ κυριαρχία τῆς θρησκείας ἦτανε ἰσχυρότερη κι' ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπινους νόμους κι' ἀπὸ τὴν ἐξουσία τοῦ βασιλεῖ.

Ἡ δύναμη τῆς θρησκείας ἦτανε τὸ διαμαντένιο ἠθικὸ χαλινάρι, ποῦ ἐπιθάσσειε τὰ πάθη, τὶς ὁρμές καὶ τὶς ἐπιθυμίες· καὶ διηύθυνε, μὲ ἀσφάλεια, τὴν ἀνθρωπότητα στὸν ὑψηλὸ της προορισμό καὶ στὴ μεγάλην πρικοπή, ποῦ ἡ θεία Πρόνοια τὴν προορίζει ν' ἀνυψωθῆ. Κι' ὁ ἄνθρωπος, μὴ μπορώντας μ' ἄλλο τρόπο νὰ φθάσῃ ὡς τὴν περιωπὴ του, παρὰ μονάχα μὲ τὴν διαπλαστικὴ δύναμη τῆς θρησκείας, ἀποδείχεται πῶς

ἔχει θρησκευτικὴ φύση καὶ ὑπόσταση. Πραγματικὰ ὁ ἄνθρωπος εἶναι θρησκευτικός.

Ὁ κατὰ Χριστὸν βίος.

Ἡθικός βίος εἶναι ὁ κατὰ Χριστὸν βίος. Αὐτὸς εἶναι καὶ ὁ ἀληθινὸς ἠθικός βίος. Ὅποιος ζῆ κατὰ Χριστόν, ζῆ τὴν ἀληθινὴν ζωὴν, ποὺ ἀποβλέπει στὴν τελείωσίν του καὶ στὸ νὰ καλλωπίσῃ τὴν ψυχὴν του καὶ νὰ τὴν κἀνῃ «εἰκόνα» τοῦ Θεοῦ. Ὁ κατὰ Χριστὸν βίος ἐξαγιάζει τὸν ἄνθρωπο, τὸν ἐξομοιώνει καὶ τὸν συνδέει μὲ τὸν Θεό, καὶ τὸν ἀναδείχνει Υἱὸν Θεοῦ. Αὐτὸς μᾶς κάνει συμμετόχους στὰ θεῖα μυστήρια, αὐτὸς μᾶς χαρίζει τὴν εἰρήνην στὴν καρδιά μας καὶ μᾶς δωροφορεῖ μὲ τὸ θεῖον ἔλεος. Αὐτὸς διατηρεῖ τὸν νοῦν μας καθαρὸ καὶ τὸν ἀναφερώνει καὶ τὸν μεταρσιώνει. Αὐτὸς ἀνεβάζει τὴν ψυχὴν μας ἀπὸ τὴν γῆ στὰ οὐράνια. Αὐτὸς ταπεινώνει τὴν ἔπαρσίν μας. Αὐτὸς συγκρατεῖ τὶς ὁρμές μας. Κι' αὐτὸς δαμάζει τὰ πάθη μας καὶ γαληνεύει τὶς ἐπιθυμίες μας.

Ὁ κατὰ Χριστὸν ἠθικός βίος δημιουργεῖ ἄνθρώπους ἐνάρετους, καὶ σοβαροὺς κι' ἀληθινοὺς ἐπιστήμονες. Αὐτὸς μᾶς ὀδηγεῖ στὴν εὐτυχία. Αὐτὸς μᾶς φέρνει δόξα καὶ τιμὴ καὶ μᾶς πλέκει στεφάνια. Αὐτὸς κάνει τίμια τὰ γηρατιά μας. Αὐτὸς μᾶς χαρίζει ὑγείαν. Αὐτὸς μᾶς δίνει σταθερότητα κι' ἀνδρειοσύνη. Αὐτὸς διαμορφώνει τὸν χαρακτήρᾶ μας καὶ μᾶς στολίζει μ' εὐγένεια. Αὐτὸς μᾶς διατηρεῖ ἀγνοὺς καὶ προστατεύει τὴν παρθενίαν τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματός μας.

Αὐτὸς ποὺ ζῆ κατὰ Χριστόν, εἶναι ἀγαπητότατος σ' ὅλους κι' ἀποκτᾶ φίλους καὶ ὑποστηρικτές. Ἡ χριστιανικὴ ζωὴ μᾶς κάνει περίβλεπτους μέσα στὴν κοινωνία. Μᾶς ἀναδείχνει σὲ πολίτες χρήσιμους κι' εὐεργετικοὺς καὶ σὲ καλοὺς καὶ γενναίους στρατιῶτες καὶ ὑπερασπιστὲς τῆς τιμῆς τῆς πατρίδος. Καταρτίζει σ' ἄνδρα τέλειο αὐτὸν ποὺ ἐπαιδαγώγησε· καὶ κάνει τοὺς ἄρχοντες ἀγαθοὺς, ἐντιμοὺς κι' ἄξιους σὲ κάθετί ποὺ θὰ τοὺς ἐμπιστευθούμε.

Αὐτὸς ποὺ πολιτεύεται κατὰ Χριστόν εἶναι καλοπροαίρετος καὶ σὰν πατέρας, καὶ σὰν παιδί, καὶ σὰν σύζυγος, καὶ σὰν συγγενής, καὶ σὰν φίλος, καὶ σὰν οἰκεῖος, καὶ σὰν ξένος, καὶ σὰν συνεταῖρος καὶ σύντροφος, καὶ σὰν συνταξιδιώτης καὶ συνοδοιπόρος· καὶ γενικὰ εἶναι ἄνθρωπος καλὸς κι' ἀγαθὸς καὶ σ' ὅλα του ξεχωριστὸς κι' ἄριστος.

Τέτοιους κάνει τοὺς ἄνθρώπους ὁ κατὰ Χριστόν βίος.

(Συνεχίζεται)

Ἀπόδοση ΘΕΟΔΟΣΗ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑ

ΠΛΕΙΟΤΕΡΟ ΚΑΙ ΚΑΘΑΡΩΤΕΡΟ ΦΩΣ ΓΙΑ ΤΗ ΝΕΟΛΑΙΑ ΜΑΣ

«Εἶμαι ἐλεύθερος» λέγει ὁ κρατούμενος, ὁ δεσμώτης. Σχῆμα ὀξύμωρον, καὶ ὅμως ἀληθές. Ποῖος εἶναι αὐτός, ἀρκεῖ νὰ τὸν καλοπροσέξῃ ὁ ἀγαπητός μου ἀναγνώστης στὰ ὅσα προηγουμένως ἔγραψε γιὰ τὰ «Μικροβιβλιαράκι», γιὰ τὸ «Μεγάλο φίλο» τὸ Χριστό, ποῦ ἀπέκτησε καὶ γιὰ τὸ «πόνον» ποῦ ἐλυτρώθηκε. Τώρα ποῦ εἶναι ἀκόμα στὰ δεσμὰ γράφει γιὰ τὴν ἐλευθερίαν του, ὅχι τοῦ σώματος, ποῦ ἀπέκτησεν καὶ αὐτὴ ἀργότερα, ἀλλὰ τῆς ψυχῆς. Καὶ μᾶς λέγει ἐδῶ τὸ πῶς. Καὶ αὐτὸ τὸ «πῶς» πολλὰ μᾶς λέγει, χωρὶς ὅμως αὐτὰ νὰ εἶναι ἀρκετὰ παρὰ μόνον σ' ὅποιον «δεσμώτη» θὰ ἤθελε νὰ πάρῃ στὰ σοβαρὰ τὸ πρόβλημα τῆς ψυχῆς του καὶ ν' ἀποκτήσῃ τὴν ἀπολύτρωσι καὶ ἐν Χριστῷ σωτηρίαν. Καὶ τὸ λέγω αὐτό, γιὰτὶ ἐὰν οἱ πολλοὶ ἢ μᾶλλον ὅλοι, ὅσοι σωματικῶς πάσχουμεν, σπεύδομεν στοὺς ἰατροὺς, γιὰτὶ θέλουμε τὴν υγείαν μας, τόσο λίγο σπουδαιολογοῦμεν τὸ μεγάλο θέμα τῆς σωτηρίας τῆς ψυχῆς, δεδομένου ὅτι ἀμελοῦν ἢ ἀναβάλλουσι, ἂν τελικὰ δὲν ἀρνηθοῦν, νὰ τρέξουσι στὸ Χριστὸ καὶ νὰ ἐλευθερωθοῦν ἀπὸ τὰ δεσμὰ τῶν παθῶν καὶ τῶν πλανῶν, καὶ νὰ δοῦν καὶ αὐτὰ πρόσωπον Θεοῦ, καὶ νὰ χαροῦν τὴν ζωὴ τους καὶ ἐδῶ καὶ στὴ αἰωνιότητα.

Ἐπειτα σημασίαν ἔχει, καὶ μάλιστα μεγάλην, ὅτι ἓνας δυστυχῆς στὰ δεσμὰ, βρῆκε μέσα στὴ πιὸ τρομερῆ φάσι τῆς ζωῆς του τὴν ἐλευθερίαν του. Ἀνέπνευσε, ἀνακουφίσθηκε, ἐψυχαγωγήθηκε. Αἰσθάνεται καὶ ζῆ τώρα ἐλεύθερος, σὰν νὰ μὴν ὑπάρχουν γι' αὐτὸν πλέον μουντρούμια, σίδερα καὶ ἀλυσίδες. Δὲν νομίζω ὅτι αὐτὸ εἶναι μικρὸ πρᾶγμα. Μπορεῖ ὁ φυλακισμένος αὐτός νὰ τὰ εἶχε ὅλα τὰ ἄλλα, υγεία, πλούτη κ.λ.π. Τὶ τὸ ὄφελος ἀφοῦ πονοῦσε καὶ υπέφερε πολὺ γιὰτὶ δὲν ἦταν ἐλεύθερος; Καὶ τώρα αἰσθάνεται τὴν χαρὰ καὶ τὴν ἀγαλλίαν, ψυχικὰ συναισθηματὰ ποῦ δὲν θὰ μπορούσαν νὰ τοῦ τὰ δημιουργήσουν τὰ ἄλλα ἀγαθὰ. Καὶ ἐὰν ἓνας Παῦλος, ποῦ ἦτο στὶς φυλακὰς τῆς Ρώμης, γιὰ τὴν ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ, ἐκεῖ μέσα ἔγραψε τίς θεόπνευστες ἐπιστολὰς τοὺς ὅλο γιὰ τὴν πνευματικὴν ἐλευθερίαν καὶ ἀληθινὴν χαρὰν, καὶ τὰ ὁποῖα ἐπειραματίσθη ὁ μέγας αὐτός Ἀπόστολος πρῶτος, ἔρχεται καὶ ἐδῶ ἓνας φυλακισμένος, δυστυχῶς αὐτός ἐξ ἁμαρτιῶν του, χαριτωμένος τώρα καὶ φωτισμένος ἀπὸ τὸ Εὐαγγέλιο καὶ τίς θεόπνευστες ἐπιστολὰς τῶν Ἀποστόλων, μὲ μιὰ βαθειὰ ἐσωτερικότητα τῆς ψυχῆς του, νὰ μᾶς προσφέρῃ καὶ τὴ δικήν του πνευματικὴν πείραν, γιὰ νὰ δοῦμε ὅτι καὶ σήμερον ὅπως καὶ τότε, γίνονται θαύματα τοιαῦτα. Καὶ γίνονται, γιὰτὶ «Ἰησοῦς Χριστὸς θῆς καὶ σήμερον ὁ αὐτός εἰς τοὺς αἰῶνας» (Ἐβρ. ιγ' 8). Καὶ αὐτὸ

τὸ διαπιστώσαμε καὶ μεῖς, δόξα τῷ Θεῷ, ὡς περιοδεύοντες ἱεροκήρυκες ἐν ταῖς φυλακαῖς ὑπὲρ τὴν 25ετίαν, ὅπου χῶροι θαλάμων καὶ κελλιῶν, εἶδαμε νὰ ἔχουν μετατραπῆ σὲ τόπους ψαλμωδιῶν καὶ ἱερῶν ἀνατάσεων, καθὼς συνέβη εἰς τὰς φυλακὰς τῶν Φιλίππων, ὅπου «κατὰ τὸ μεσονύκτιον Παῦλος καὶ Σίλας προσευχόμενοι, ὕμνου τὸν Θεόν, ἐπηκροῶντο δὲ αὐτῶν οἱ δέσμιοι» (Πράξ. ις' 25).

Εἶναι αὐτό, ἐρωτῶ, ἢ δὲν εἶναι θαῦμα, ἢ καλύτερα, ἢ δημιουργία μιᾶς τοιαύτης ψυχικῆς «ἀλλοιώσεως» καὶ συναισθηματικῆς καταστάσεως, τί ἄλλο μαρτυρεῖ ἢ ὅτι δὲν ἔχει σύγκρισιν τὸ φάρμακον αὐτὸ ποῦ λέγεται Εὐαγγέλιον, θεία χάρις, χριστιανισμός, μὲ κανένα ἄλλο φιλοσοφικὸ σύστημα ἢ θρησκεία ἢ ἄλλο τι μέσον ποῦ θὰ ἐπινοοῦσε ὁ ἄνθρωπος, ὁ ὅσον προοδευμένος τοῦ 20οῦ αἰῶνος.

Ἄλλὰ τοῦτο, ἐὰν δὲν εἶναι ὑπερβολή, ἀλλὰ μία πραγματικότητα, τὴν ὁποίαν ὡς λυτρωτικὴν κατάστασιν ἀπὸ τῶν δεσμῶν τῶν παθῶν καὶ τῶν δεινῶν τοῦ βίου, ἔρχεται νὰ ἐπιβεβαιώσῃ ἡ καθημερινὴ πεῖρα στὸν τομέα τῆς γνησίας χριστιανικῆς ζωῆς καὶ ἡ παγκόσμιος ἐν γένει ἱστορία τοῦ ἀνθρώπου, ἅς τὸ διακηρύξωμεν ὡς τὸ μοναδικὸν σωσίβιον, προκαλοῦντες πρὸς πειραματισμὸν καὶ σωτηρίαν κατὰ τὴν πρόσκλησιν τοῦ Κυρίου «Δεῦτε πρὸς με πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι, κἀγὼ ἀναπαύσω ὑμᾶς» (Ματθ. ια' 28), διότι, καθὼς διεκήρυσεν ὁ ἴδιος, Αὐτὸς εἶναι καὶ ὁ Ἐλευθερωτῆς, καθὼς τὰ ἐγνώρισεν καὶ ἔλαβε πεῖραν προσωπικὴν καὶ ὁ γράφων τὰ κατωτέρω, ἐλεύθερος κρατούμενος καὶ εὐλογημένος ἄνθρωπος.

Ἄρχιμ. ΠΡΟΚ. ΠΑΠΑΘΕΟΔΩΡΟΥ

ΕΙΜΑΙ ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ

«Θέλω ψάλλει εἰς τὸν Κύριον ἐνόσω ζῶ. Θέλω ψαλμωδεῖ εἰς τὸν Θεόν μου ἐνόσω ὑπάρχω»
(Ψαλμ. ρδ' 33).

Πόσο γλυκειά, πόσο ὠραία εἶναι καὶ τί εὐωδία καὶ τί πλοῦτο χρωμάτων κρύβει μέσα της ἡ λέξις ποῦ εἶναι κτῆμα, ὁ σκοπὸς καὶ ἡ ζωὴ ἐνὸς ἀτόμου, ἡ λέξις Ἐλευθερία.

Τὴν σημασία αὐτῆς ἐγὼ ποῦ βρίσκομαι 7 1/2 ἔτη στὰ δεσμὰ τῆς φυλακῆς νομίζω, ὅτι γνωρίζω καλλίτερα ἀπὸ κάθε ἄλλον.

Εἶναι μεγάλη πικρία μὲ τὸ γλυκὸ τῆς αὐγούλας χάραγμα, μὲ τὸ ἀπαλὸ τῆς αὔρας χάρδιμα, καὶ μὲ τὸ μακρυνό, ἀλλὰ τόσο χαρούμενο κελάδισμα τῶν πουλιῶν, νὰ ξυπνᾷς σ' ἓνα κελλὶ μὲ τὸ μικρὸ σιδηρόφρακτο παραθύρι. "Ω, πόσο θλιμμένη, πόσο βαρυσά

εἶναι ἡ ψυχὴ, πόσο πολὺ νοιώθεις καὶ ξεχωρίζεις τὴν σκλαβιά ἀπὸ τὴν Ἐλευθερία.

Ἡ πάλι, τὰ βράδυνα, ὅταν ὁ γαλανόλευκος οὐρανὸς εἶναι στὰ γιορτινὰ τοῦ στολισμένους μὲ τὰ λαμπερὰ καὶ παιγνιδιάρικα ἄστρα, τὸ δλόχρυσο φεγγάρι πού τραγουδᾷ τὰ παλιὰ σου ὄνειρα, τίς παληές σου ἀναμνήσεις, καὶ σὺ μὲ τὸ θολὸ σου μάτι ἀπὸ τὸν πόνο νὰ χαϊδέυῃς ἓνα κομμάτι οὐρανοῦ ἀπὸ τὴν σιδερόφρακτῃ τρυπούλα καὶ ν' ἀναστενάξῃς.

᾿Ω, πόσο ἀνείπωτο εἶναι τὸ δροῦμα αὐτό!

Μά, καὶ πόσο εὐτυχὴς εἶναι ἐκεῖνος, πού θὰ κατορθώσῃ μέσα στὰ σίδερα τῆς φυλακῆς, νὰ νοιώσῃ, νὰ ἀποκτήσῃ τὴν ἐλευθερία του.

Ναί, δὲν παραλογίζομαι! Ἐὰν ὁ ἀγαπητότερος μαθητῆς τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ Ἰωάννης, ἐξῆρτίστος στὸ ἐρημονήσι τῆς Πάτμου ἐδέχθη τὴν θείαν ἀποκάλυψιν... Ἐγὼ ὁ ἁμαρτωλότερος τοῦ Κόσμου, πρῶην Σαούλ, δέσμιος τῆς ὕλης, δέσμιος τῆς ἀνθρωπίνης σοφίας, ἐδέχθην τὴν Χάριν τοῦ Κυρίου, ἀνοιξαν τὰ μάτια τῆς ταλαιπωρημένης μου ψυχῆς, καὶ εἶπα ἀποφασιστικά. «Καὶ ἡ θάλασσα δὲν ὑπάρχει πλέον» (Ἐποκ. κα' 1). Γιὰ μένα ἔπεσαν οἱ βαρυεὲς ἀλυσίδες τῆς ἁμαρτίας, γιατί εἶχα τὸ εὐτύχημα νὰ γνωρίσω τὸν Σωτήρα μου καὶ τὸν Λυτρωτὴν μου, τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ ἀπὸ τὸ «δοῦλος τῆς φθορᾶς» (Β' Πέτρ. Β' 19) ἔγινα «παιδί τοῦ Θεοῦ» (Ἰωάν. α' 12) καὶ συγκληρονόμος τῆς Δόξης Αὐτοῦ.

Διαπίστωσα ὅτι δὲν ὑπάρχει ἐλευθερία μακρὰν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ πᾶσα ἀνθρώπινη ἐλευθερία εἶναι ἀπλούστατα «Ἐπικάλυμμα τῆς κακίας» ὅπως μᾶς λέγει ὁ Θεῖος Ἀπόστολος Πέτρος (Α' Πέτρ. β' 16).

Μόνον ἓνας δίδει τὴν πραγματικὴν ἐλευθερίαν, μόνον ἓνας ἔλυσε τὰ φοβερὰ δεσμὰ τῆς αἰχμαλωσίας. Ἐκεῖνος πού ἔχυσε τὸ αἷμά του «ἠχμαλώτευσεν αἰχμαλωσίαν» (Ψαλμ. ξη' 18), ἐλευθέρωσας ἡμᾶς ἀπὸ τὰ δεσμὰ τῆς ἁμαρτωλῆς σαρκός, φωτίζων τὴν ἀσθενῆ διάνοιαν, ἀπομακρύνων ἀπὸ τοὺς πονηροὺς συλλογισμοὺς καὶ τὰς σκανδαλώδεις ἐπιθυμίας.

Ναί, εἶμαι βέβαιος, διότι αὐτὴ εἶναι τῶν «ἐλπίζομένων πεποιθῆσις» (Ἐβρ. ια' 1) ὅτι, διὰ τῆς θερμῆς μου πίστεως σ' Ἐκεῖνον, πού ἐπεφορτίσθη τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, εἶμαι ἐλεύθερος. «Διότι ὁ Νόμος τοῦ Πνεύματος τῆς ζωῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ μὲ ἐλευθέρωσεν, ἀπὸ τὸν Νόμον τῆς ἁμαρτίας καὶ τοῦ θανάτου. Ἐπειδὴ τὸ ἀδύνατον εἰς τὸν Νόμον, καθότι ἦτο ἀνίσχυρος διὰ τῆς σαρκός, ὁ Θεὸς πέμψας τὸν ἑαυτοῦ Υἱὸν μὲ ὁμοίωμα σαρκός ἁμαρτίας, καὶ περὶ ἁμαρτίας κατέκρινε τὴν ἁμαρτίαν ἐν τῇ σαρκί, διὰ νὰ πληρωθῇ ἡ δικαιοσύνη τοῦ Νόμου εἰς ἡμᾶς τοὺς μὴ περιπατοῦντας κατὰ τὴν σάρκα, ἀλλὰ κατὰ τὸ Πνεῦμα» (Ρωμ. η' 2, 3, 4).

Διότι «ὄπου εἶναι πνεῦμα τοῦ Κυρίου ἐκεῖ Ἐλευθερία» (Β' Κορ. γ' 7), αὐτὴ εἶναι καὶ ἐμὲ ἡ ἐλευθερία μου, ποῦ μοῦ ἐπιτρέπει νὰ πῶ, ὅτι «δὲν ζῶ πλέον ἐγώ, ἀλλὰ ὁ Χριστὸς ζῆ ἐν ἐμοί» (Γαλ. β' 20).

Νὰ ἡ πραγματικὴ ἐλευθερία. Νά, γιατί εἶμαι ἐλεύθερος. Νά, τὸ λιμάνι τῆς εὐτυχίας καὶ γαλήνης.

Τὶ ἦταν ἡ παλῆά μου ἀμαρτωλὴ ζωὴ; Τίποτε ἄλλο ἀπὸ ἓνα δρόμο πλατὺ καὶ ἀγνωστο μὲ ἀναπόφευκτο ἀποτέλεσμα τὴν καταστροφήν.

Τὶ εἶναι σήμερα; Φῶς!... Χαρά!... Δὲν μπορεῖ πιά κανεὶς νὰ ἐπιβουλευθῆ καὶ νὰ μοῦ ὑποσκάψῃ τὸ ἀγαθὸν τῆς ἐλευθερίας μου.

Τὴν πλάνη ἀντικατέστησε ἡ ἀλήθεια καὶ οἱ πολυπόθητοι καὶ διεφθαρμένοι θησαυροὶ τῆς ἀνομίας, οἱ ὁποῖοι ὄχι μόνον δὲν μὲ ὠφέλησαν, ἀλλὰ μὲ ἔφεραν στὴν φυλακὴ, μὲ ἐδίδαξαν νὰ μὴ ἐξουσιάζομαι ὑπ' οὐδενὸς (Α' Κορ. ε' 12), ἀλλὰ μόνον ἀπὸ τὸ δοξασιμένο καὶ Πανάγιον ὄνομα τοῦ Κυρίου, ποῦ ὑποστηρίζει πάντας τοὺς πίπτοντας καὶ ἀνορθεῖ πάντας τοὺς κεκυρτωμένους» (Ψαλμ. ρμ' 14).

Ἡ Δικαιοσύνη αὐτοῦ μὲ ἠλευθέρωσε ἐκ τοῦ Θανάτου. (Παρ. ι' 1, 2), ποῦ εἶναι ὁ μισθὸς τῆς ἀμαρτίας, τὸ δὲ χάρισμα τοῦ Θεοῦ ζωὴ αἰώνιος (Ρωμ. ε' 23).

Ἡ ψυχὴ μου δὲν εἶναι πλέον στὸν τάφο τῆς φυλακῆς, δὲν εἶναι παίγνιον καὶ λεία τοῦ Σατανᾶ, ἀλλὰ εἶναι ἐλεύθερη, εἶναι τοῦ Κυρίου.

Καὶ τώρα πιά τίς φωτινὲς ἀχτίδες τῆς δροσερῆς χαραυγῆς τῆς αἰσθάνομαι καὶ νοιώθω τὸ βελούδινο ἀγγισμὰ τους στὴν ψυχὴ μου, μὲ μεθ' αὐτὸ γλυκὸ φτερούγισμά τους, τὸ φτερούγισμα τῆς ἀγάπης, ποῦ τὸ νοιώθω νὰ μὲ ἀναπαύῃ στοὺς μυρωμένους καὶ ἀνθοστόλιστους τόπους τῆς αἰωνιότητος.

Ἀπὸ κουρέλι τῆς ζωῆς ποῦ μὲ εἶχε κάνει ἡ ἀπιστία καὶ οἱ κοσμικὲς ἀπολαύσεις ἔχω θάρρος διὰ τὸ μέλλον μου, δὲν ἔχω τίποτε νὰ φοβηθῶ στὸν κόσμον αὐτόν, ποῦ βασιλεῦει ἡ κακία καὶ τὸ ψεῦδος.

Διότι δὲν θέλει νὰ ἀπολεσθῆ κανεὶς ἀπὸ τὰ τέκνα του, καὶ «Ἄγγελος Κυρίου στρατοπεδεύει κύκλῳ τῶν φοβουμένων αὐτὸν καὶ ἐλευθερώνει αὐτούς» (Ψαλμ. λδ' 7).

Καὶ τελειώνοντας τὸ μικρὸ ἄσμα τῆς πνευματικῆς μου ἐλευθερίας, θὰ μοῦ ἐπιτραπῆ νὰ βροντοφωνήσω στὰ πέρατα τῆς γῆς. Ὁ Χριστὸς εἶναι ἡ ζωὴ μου, ἡ δυνάμις μου καὶ ἡ Χαρά μου!...

Ἡ συνέχεια τῆς βιογραφίας τῆς Ἁγίας Θέκλας, λόγῳ πληθώρας ὑλης, ἀναβάλλεται διὰ τὸ ἐπόμενον τεύχος.

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

ΛΟΓΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΝΗΣΤΕΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΛΕΗΜΟΣΥΝΗ

Κανείς δὲν ἀντιγνωμᾶ, πὼς καλὴ καὶ χρήσιμη εἶναι ἡ νηστεία· ὅπως καλὴ καὶ χρήσιμη εἶναι καὶ ἡ μελέτη τῶν ἀγίων Γραφῶν. Ὑπὸ τὸν ὄρον ὁμως, νὰ ἐφαρμόζῃς αὐτὰ πὸ ἡ δ ι α β ἄ ζ ε ι ς. Γιατί, ἂν δὲν γίνεται αὐτό, κριματίζεσαι· καὶ ἡ μελέτη σου, ἀντὶ νὰ σ' ὠφελήσῃ, σοῦ γίνεται ἐφόδιο γιὰ τὴν Κόλαση! Γιατί, ὅπως λέει ὁ θεῖος Παῦλος· «δὲν θὰ δικαιωθοῦνε ἀπὸ τὸν Θεὸ οἱ ἀκροατῆς τοῦ νόμου, ἀλλὰ οἱ ἐκτελεστῆς του». Καὶ ὅπως ὁ ἴδιος ὁ Κύριος εἶπεν· «Εἰ μὴ ἤλθον καὶ ἐλάλησα, αὐτοῖς, ἁμαρτίαν οὐκ εἶχον· νῦν δὲ πρόφασιν οὐκ ἔχουσι περὶ τῆς ἁμαρτίας αὐτῶν» (Ἰωάν. ιε', 22).

Πές μου λοιπόν, ἀδελφέ μου, τί κέρδισες ἀπὸ τὴ νηστεία πού ἔκαμες; Γιατί κι' ὁ γεωργός, γιὰ νὰ κερδίσῃ καὶ γιὰ νὰ θερίσῃ σπέρνει, καὶ οἱ πραγματευτᾶδες, γιὰ νὰ κερδίσουνε. χρήματα γυρνοῦνε ἀπὸ τόπο σὲ τόπο. καὶ οἱ ναυτικοὶ γι' αὐτὸ θαλασσοδέρονται στὰ πέλαγα, γιὰ νὰ γεμίσουνε τ' ἄμπρια τους. καὶ μὴ μοῦ πῆς, πὼς τάχα νήστευες τόσες ἡμέρες... καὶ πὼς δὲν ἔβαλες στὸ στόμα του τίποτα.. πὼς δὲν ἤπιες κρασί... καὶ πὼς ἀκόμη, οὔτε καὶ στὸ λουτρό δὲν πῆγες! Δεῖξέ μου, ἂν ἦσουν αὐτοὶ εὐκολόργιστος κι' ὀξύθυμος, κι' ἂν ἔγινες πρᾶος. Ἄν ἦσουν αὐτοὶ σκληρόκαρδος κι' ἄσπλαγχνος, κι' ἔγινες τώρα συμπονετικὸς καὶ ψυχοπονιάρης. Τί βασανίζεις, ἀδελφέ μου, τὸ στομάχι σου, ἂν ἐξακολουθῆς νὰ μεθᾶς ἀπὸ θυμὸ; καὶ τί ὠφέλεια ἔχεις, ἂν πίνῃς μονάχα νερό, καὶ μέσα σου φωληάζουν ὁ φθόνος καὶ ἡ πλεονεξία; Ἐγὼ δὲν σ' ἐρωτῶ τί λογιῆς τραπέζι στρώνεις στὸ σπίτι του, ἀλλὰ, ἂν ἄλλαξες τὴν ἐσωτερικὴ σου διάθεση. Γιατί ἂν ἡ βασίλισσα ἡ ψυχὴ σου λασποκυλιέται στὴ λαγνεῖα καὶ τὴν πορνεία, γιατί δέρνεις, ἄδικα καὶ παράδικα τὴν ὑπηρέτρια, πού εἶναι ἡ κοιλία σου; Κι' ἂν ἡ ψυχὴ σου γλυστρᾷ στὸ κακό, γιατί παιδεύεις καὶ γιατί βασανίζεις τὸ σῶμά σου;

★

Αὐτὰ δὲν τὰ λέω, γιστὶ θέλω νὰ σᾶς κατηγορήσω. Ἄλλὰ γιατί πρέπει νὰ τὰ εἰπῶ, γι' αὐτοὺς πού εἶναι ἀνάμελοι κι' ἀδιαφόρητοι. Ὅσο καὶ νὰ σᾶς βλέπω, ἀδελφια μου, νὰ ψηλοπετᾶτε, θέλω καὶ τὸ λαχταρῶ νὰ πετᾶτε ἀκόμη ψηλότερα. Τέτοια εἶναι πάντα ἡ ἀκοίμητη ἔγνοια τῆς ἀγάπης. Κι' ὅπως οἱ φιλάργυροι, ὅσο καὶ νὰ θησαυρίσουν κι' ὅσο χρυσάφι κι' ἂν

μαζέφουν, διψᾶνε κι' ἄλλο ἀκόμη, ἔτσι τρανεύει κι' ἐμένα μέσα μου ἡ δίψα καὶ ἡ λαχτάρα γιὰ τὴν προκοπή σας!

Ἄν λοιπὸν θέλῃς νὰ εὐχαριστήσῃς πραγματικὰ τὸν Θεό, ἀδελφέ μου, νήστεψε, ὅπως οἱ Νινευίτες. Αὐτοὶ δὲν εἶχανε δεχθῆ τὸν θεῖο νόμο· καὶ γι' αὐτούς, λέει ὁ ἀπόστολος «ὅταν ἔθνη, μὴ νόμον ἔχοντα, φύσει τὰ τοῦ νόμου ποιῶσιν, οὗτοι νόμον μὴ ἔχοντες, ἑαυτοῖς εἰσι νόμος». Μὴν κάνεις λοιπὸν ἄσκοπη καὶ μάταιη τὴν νηστεία σου. Αὐτὴ, μονάχη της, δὲν μπορεῖ νὰ σ' ἀνεβάσῃ στὸν οὐρανό, ἂν δὲν συστροφεῖται κι' ἀπὸ τὴν ἀδελφή της, τὴν ἐλεημοσύνη. Εἶναι ἀξεχώριστο ζευγάρι οἱ δύο τους. Ζευγάρι ἀδελφικὸ καὶ διαμαντοδεμένο. Κι' ὄχι μονάχα ζευγάρι, ἀλλὰ καὶ ὄχημα.

Ἀπὸ ποῦ λοιπὸν βλέπομε τὴν τελευταίαν αὐτὴν ἀλήθεια; Ἀπὸ αὐτό, ἀδελφοί μου, ποῦ εἶπεν ὁ ἄγγελος τοῦ Θεοῦ στὸν Κορνήλιο· «αἱ προσευχαί σου καὶ αἱ ἐλεημοσύναι σου ἀνέβησαν εἰς μνημόσυνον ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ». Φτερά δηλαδὴ τῆς προσευχῆς εἶναι τὰ ἔργα τῆς ἐλεημοσύνης. Χωρὶς αὐτὰ τὰ φτερά ἡ προσευχὴ δὲν πετᾶ, οὔτε καὶ φθάνει ὡς τὸν οὐρανό...

Ὡς πότε θὰ σὲ κυριεύῃ ἡ φιλοχρηματία καὶ ἡ ἐπιθυμία νὰ πλουτίζῃς καὶ ν' ἀποκτᾶς ὀλοένα καὶ περισσότερα; Ὅλα αὐτὰ, ἀδελφέ μου, εἶναι πρόσκαιρα καὶ προσωρινά, ὅπως καὶ ἡ ἐπίγεια ζωὴ σου. Ἴσως ὅμως θὰ μοῦ εἰπῆς — Πές τα στὸν ἑαυτό σου αὐτά. Καὶ στὸν ἑαυτό μου τὰ λέω, ἀδελφοί μου, μὰ καὶ σὲ σᾶς. Γιατὶ κοινὴ καὶ γιὰ ὅλους μᾶς εἶναι ἡ ἐντολή. Τὴν ἀκούω λοιπὸν κι' ἐγὼ καὶ γίνομαι καλύτερος, καὶ σᾶς χρῶστώ χάρη γι' αὐτό. Δέχομαι κάθε συμβουλή. Καὶ δούλος ἂν εἶναι αὐτός ποῦ θὰ μὲ συμβουλευσῇ, τὸν ἀκούω πρόθυμα· κι' ἐλεύθερος νὰ εἶναι, τὸν ἀκούω μ' εὐχαρίστηση. Γιατὶ δὲν μὲ κάνει νὰ δέχωμαι τὰ λόγια τους ἢ διαφορὰ ἀνάμεσα στὰ πρόσωπα, ἀλλὰ ἡ ὠφέλεια τῆς συμβουλῆς. Γιατὶ, ἂν ἐκεῖνος ὁ τρισεγγάλος Μωϋσῆς, ποῦ εἶχεν ἰδῆ καὶ εἶχε μιλήσει μὲ τὸν Θεό, δὲν ἀρνήθηκε ν' ἀκούσῃ τὴς συμβουλῆς τοῦ πεθεροῦ του, ποῦ ἦτανε βάρβαρος, παρὰ τοῦ γίνηκαν καλοπρόσδεκτες· κι' ὁ Θεὸς τὴς ἐβεβαίωσε, πόσο περισσότερο δὲν πρέπει νὰ τὸ κάνωμε ἐμεῖς;

Καὶ δὲν σοῦ λέω, ἀδελφέ μου, ν' ἀπογυμνωθῆς ὅλως διόλου ἀπὸ τὴν περιουσία σου καὶ ἀπὸ τὰ ὑποστατικά σου καὶ νὰ μείνῃς ἀκτῆμονας. Ἀλλὰ νὰ ξοδέψῃς αὐτὸ ποῦ σοῦ περισσεύει γιὰ τοὺς φτωχοὺς καὶ γιὰ τοὺς ἀναγκεμένους, ὥστε τὸ περισσευμά σου αὐτὸ νὰ γίνῃ αἰτία τῆς σωτηρίας σου. Δὲν βλέπετε πόσοι φτωχοὶ κάθονται στὶς γωνιῆς καὶ στὶς ἄκρες τῶν δρόμων

ἀνήμποροι καὶ γυμνοί; Ἔχουνε διάφορην ὁ καθένας τους ἡλικία· κι' ὁ ἕνας στηρίζει καὶ βοηθᾷ τὸν ἄλλο· καὶ τὸ θέαμα αὐτὸ πού βλέπεις εἶναι ἀβάσταγο καὶ σπαράζει τὴν καρδιά. Δόσε λοιπόν, ἀδελφέ μου, κάτι στὸ δυστυχισμένο σύνδουλό σου, κι' ἔτσι θάχης ὀφειλέτη σου καὶ χρεώστη σου τὸν Κύριό μας τὸν Χριστό· πού τοῦ ἄρῃσει νὰ χρωστᾷ· καὶ ξέρει νὰ γυρίζη πίσω τὸ κεφάλαιο, μὲ τόκο. Γιατὶ ἂν σὲ μᾶς ὁ τόκος εἶναι ἁμαρτία, γιὰ τὸν Θεὸ εἶναι εὐχαρίστηση.

Τσιγγουνεύεσαι καὶ δὲν δίνεις τίποτα στὸ φτωχό; Πρόσεχε, ἀδελφέ μου, ποιὸς εἶναι κρυμμένος πίσω ἀπ' αὐτὸν πού σου ζητᾷ· καὶ σεβάσου Ἐκείνον πού εἶναι ὁ πραγματικὸς ἀποδέκτης τῆς προσφορᾶς σου. Γιατὶ εἶναι, ἀδελφέ μου, ὁ ἴδιος ὁ Θεός! Ὁ φτωχὸς σου ἀπλώνει τὸ χέρι· ἀλλὰ ὁ Θεὸς παίρνει αὐτὸ πού δίνεις!

Νοιώσε καλά, σὲ τί βᾶθος συγκατάβασης ἔφθασεν ὁ Κύριός σου καὶ Θεός σου, γιὰ νὰ σ' ἀναγκάσῃ νὰ μὴν εἶσαι σκληρόκαρδος κι' ἀπάνθρωπος· «Πεινῶντα — λείει — εἶδετέ με καὶ οὐκ ἔθρέψατε· διψῶντα καὶ οὐκ ἐποτίσατε· ξένον καὶ οὐ συνηγάγετε. γυμνόν καὶ οὐ πηριεβάλλετε....».

Δὲν δίνεις λοιπόν στὸ Χριστὸ πού πεινᾷ; Μὰ καὶ οἱ δύο σας, καὶ σὺ κι' ὁ φτωχός, μαζί μεταλαβαίνετε τὸ σῶμά του, κι' ἀπὸ τὸ ἴδιο ὄγιο ποτήρι κοινωνᾶτε τ' ἄχραντα μυστήρια. Καὶ σ' ἐρωτῶ, στὰ μεγάλα καὶ τὰ φρικτὰ γίνεται κοινωὸς μαζί σου, κι' ἀπὸ τὰ μικρὰ δὲν τοῦ δίνεις τίποτα; Ἡ μήπως εἶναι δικά σου αὐτὰ πού πρόκειται νὰ τοῦ δώσης; Κι' ἂν τυχὸν ἀκόμη τάχης κληρονομήσει ἀπὸ τὰ γονικά σου κι' ἀπὸ τοὺς πρόγους σου, τοῦ Θεοῦ εἶναι!

Γιατὶ τὰ θάβεις μέσα στῆ γῆ; Δόσε στὸ φτωχό, καὶ θ' ἀποκτήσης, ἔτσι φύλακά τους, ἀσφαλισμένο τὸν ἴδιο τὸν Κύριο! Πῶς δὲν βλέπεις, καὶ πῶς δὲν παραδειγματίζεσαι ἀπὸ αὐτὸ πού κάνουν οἱ γεωργοί; Πολλὲς φορές τυχαίνει νὰ μὴν ἔχουνε ν' ἀγοράσουνε σπῆρο· καὶ τότε φθάνουν ὡς τὸ σημεῖο νὰ δίνουν ἐνέχυρο καὶ τὰ ροῦχα πού φοροῦνε, γιὰ νὰ πάρουνε τὸν σπῆρο πού τοὺς χρειάζεται. Καὶ τὸν ἐμπιστεύονται ὕστερα στῆ γῆ. Καὶ συχνὰ συμβαίνουν κακοκαιρίες καὶ θεομηνίες καὶ δὲν θερίζουνε τίποτα! Κι' ὅμως δὲν στερεύει διόλου ἡ ἐμπιστοσύνη τους στῆ γῆ· κι' ἔχουνε πάντα σ' αὐτὴν τὶς ἐλπίδες τους. Τὶ λὲς λοιπόν; Αὐτὸ πού μπορεῖ καὶ τὸ κάνει ἡ γῆ, δὲν μπορεῖ νὰ τὸ κάνει ὁ Θεός;

Μιμήσου ἐκείνη τὴν χήρα τῆς Παλαιᾶς Γραφῆς, πού εἶχε

«ΦΙΛΟΘΕΟΥ ΑΔΟΛΕΣΧΙΑΣ»

ΜΕΡΟΣ ΠΕΜΠΤΟΝ

ΨΥΧΩΦΕΛΕΙΣ ΕΠΙΣΤΑΣΙΕΣ ΑΠΟ ΤΟ «ΔΕΥΤΕΡΟΝΟΜΙΟΝ»

Ἰπὸ ΕΥΤΕΝΙΟΥ ΤΟΥ ΒΟΥΛΓΑΡΕΩΣ

“Ὅσα ἀγαθὰ ἀπολαβαίνομε, τὰ χρωστοῦμε στὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ.

Ἐγιάτρεψεν ὁ Μωϋσῆς τὸν φόβον ποὺ εἶχε κυριεύσει τοὺς Ἑβραίους, ὅταν ἐφθασεν ἡ ὥρα νὰ μποῦνε στὴ χώρα τῆς Χαναάν, προτρέποντάς τους νάχουν θάρρος καὶ τόλμη, καὶ παρασταίνοντας σ’ αὐτούς, πὼς εὐκόλα θὰ ἐξολοθρέψουν τοὺς λαοὺς τῆς Χαναάν, ὅσοι καὶ νᾶναι φοβεροὶ καὶ πολυάριθμοι, ὅταν ἔχουνε προστάτη τους καὶ βοηθό τους τὸν ἴδιο τὸν Θεό· «Κύριος ὁ Θεὸς οὗτος

λίγες φουχτες μονάχα ἀλεύρι στὸ πιθάρι της καὶ λιγοστὸ λάδι στὸ ροί της, κι’ ὅμως ἀπ’ αὐτὰ ἐφιλοδώρησε τὸν Προφήτη. Ἡ τὴν ἄλλην ἐκείνην χήρα τοῦ Εὐαγγελίου, ποὺ εἶχε δυὸ δεκάρες μονάχα, κι’ ὅμως τίς ἔρριξε στὸ δίσκο γιὰ τοὺς φτωχοὺς. Καὶ γι’ αὐτό, ξεπέρασε ὅλους τοὺς ἐλεήμονες· γιατί ἔδωκεν ὅλο της τὸν πλοῦτο.

Μοῦ λές· —Μὰ κι’ ἐγὼ φτωχὸς εἶμαι. Δὲν ἔχω κι’ ἐγὼ λεπτὰ. —Δὲν ἔχεις λοιπόν, σ’ ἐρωτῶ, οὔτε δυὸ δεκάρες; Μὰ κι’ αὐτὲς ἂν δὲν τίς ἔχης, ὁ Θεὸς σοῦ ζητᾶ πλοῦτο καλῆς διάθεσης. Καὶ γι’ αὐτό ἔλεγε «Ὅστις ἐὰν δῶ ποτήριον ψυχροῦ ὕδατος, οὐ μὴ ἀπολέσει τὸν μισθὸν αὐτοῦ». Πρόσεξες, τί λέει; Ἐνα ποτήρι κρύο νερὸ σοῦ ζητᾶ, γιὰ νὰ μὴ χάσης τὴν ἀνταμοιβή σου. Δὲν σοῦ ζήτησε ζεστό, γιατί μπορεῖ νὰ μὴν εἶχες ξύλα νὰ τὸ ζεστάνης!

Ἡ Πολιτεία, μ’ ὅσους φόρους κι’ ἂν σὲ φορτώσῃ, κόβεσαι καὶ τσακίζεσαι νὰ τοὺς πληρώσῃς, ἔχεις δὲν ἔχεις! Δὲν γνιόαζεται διόλου γιὰ τὸ τελευταῖο αὐτό, οὔτε κι’ ἐξετάζει τὴν μπόρεσή σου παρὰ σοῦ ζητᾶ αὐτὸ ποὺ ὤρισε. Ὁ Θεὸς ὅμως δὲν κάνει τὸ ἴδιο πράγμα παρὰ σοῦ ζητᾶ νὰ δώσης, μονάχα αὐτὸ ποὺ μπορεῖς.

(Συνεχίζεται)

Ἀπόδοσις ΑΝΘΙΜΟΥ ΘΕΟΛΟΓΙΤΗ

προπορεύσεται πρὸ προσώπου σου· οὗτος ἐξολοθρεύσει αὐτούς· οὗτος ἀποστρέφει αὐτούς» (Δευτ. θ' 3).

Ἦτανε ὅμως ἀπαραίτητο, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ θεραπευτικὸν αὐτὸ τοῦ φόβου τοὺς φάρμακο, νὰ τοὺς δώσῃ κι' ἄλλο, πὺ νᾶναι προφυλακτικὸ ἀπὸ μιὰν ἄλλη ἀρρώστεια, πὺ δὲν ἦταν οὔτε μικρότερη οὔτε λιγώτερον ἐπικίνδυνη, τὴν ἀγνωμοσύνη δηλαδὴ καὶ τὴν ἀλαζονεία, πὺ μποροῦσαν νὰ ξεπέσουν σ' αὐτὴν μὲ τὸ νὰ νομίσουν κατόπιν (ὅταν θᾶμπαιναν καὶ θὰ κατακυρίευαν τὴν Χαναάν), πὺς ἢ βοήθεια καὶ ἢ προστασία τοῦ Θεοῦ δὲν ἦτανε μιὰ εὐεργεσία πὺ τοὺς γίνηκε ἀπὸ τὸ θεῖό του ἔλεος, ἀλλὰ σὰν ἓνα χρέος του καὶ μιὰ ὀφειλόμενη στὴν ἀξιοπρέπειά τους ἀνταπόδοσή του.

Ὁ Ἰσραηλιτικὸς ἐκεῖνος λαὸς ἦτανε πρόστυχος καὶ δειλὸς καὶ χαμοσυρνάμενος· μὰ ἦτανε μαζὶ κι' ἀλαζονικὸς καὶ περήφανος καὶ γεμᾶτος ἀπὸ φύσα κι' ἀπὸ ἔπαρση. Ὁ φόβος τους, προτοῦ νὰ μποῦνε στὴ Χαναάν τοὺς ἔκανε νὰ τρέμουν· καὶ ἢ ἀλαζονεία τους κατόπιν, ὅταν θᾶμπαιναν, θὰ τοὺς ἔκανε ἀγερόμυαλους καὶ περήφανους. Αὐτὸ εἶναι τὸ χαρακτηριστικὸ τῶν ἀσήμαντων καὶ ταπεινῶν ἀνθρώπων. Νᾶναι δειλοὶ κι' ἄτολμοι ἐμπρὸς στοὺς κινδύνους καὶ θρασεῖς, ὅταν αὐτοὶ περνοῦν. Πρῶτα λυώνουν καὶ γίνονται ράκη· καὶ ὕστερα φουσκώνουν κι' ἀνάβουν καὶ κτυποῦνε τ' ἄστρα μὲ τὸ κούφιο τους κεφάλι.

Οἱ Ἑβραῖοι, πὺ προτοῦ νὰ διαβοῦνε τὸν Ἰορδάνη ἔτρεμαν, λογιάζοντας πὺς σχετικὰ μὲ τοὺς Χαναανίους αὐτοὶ εἶναι μικροὶ κι' ἀνήμποροι, σὰν ζώφια καὶ σὰν ἀκρίδες, ἀφοῦ θὰ τὸν περνοῦσαν καὶ θὰ κατάστρεφαν τοὺς λαοὺς ἐκείνους, εὐκόλο ἦτανε νὰ μεγαλοπιασθοῦν καὶ νὰ ξεγλυστρήσουν σὲ μιὰν ἔπαρσην ἑωσφορική. Κι' ἂν δὲν κομπορρημονοῦσαν ἀνοιχτὰ καὶ φανερά, πὺς ἦτανε δικὸ τους ἀποκλειστικὰ κατόρθωμα ἢ κατάκτηση τῆς χώρας, θὰ μεγαλοπιάνονταν ἀνόητα καὶ θὰ ἐκοροεῦονταν μ' ἄλλο τρόπο· μὲ τὸ νὰ φαντάζωνται δη-

λαδὴ πὼς ὅτι γίνηκε ἦτανε σὰν μιὰ χρεωστούμενη ἀνταπόδοση καὶ σὰν ἓνα βραβεῖο τῆς ἀρετῆς τους καὶ τῆς ὁσιότητάς τους.

Γι' αὐτὸ καὶ ὁ Προφήτης, γιὰ νὰ πέση καὶ γιὰ νὰ λουφάξῃ ἡ κούφια καὶ μάταιη φύσα τους, τοὺς λέει· «Μὴ φαντασθῆς, Ἑβραῖε, πὼς ὁ Θεὸς ἐξωλόθρευσεν ἐκείνους τοὺς λαοὺς καὶ σ' ἀξίωσε νὰ κληρονομήσῃς τὴν χώρα τους καὶ τὰ καλά τους, γιὰ τὴν ἀγιότητά σου καὶ τὴν δικαιοσύνη σου καὶ τὴν ἀρετὴ σου! Πρόσεχε καλά· «Μὴ εἶπης ἐν τῇ καρδίᾳ σου ἐν τῷ ἐξαναλωσάει τὰ ἔθνη ταῦτα πρὸ προσώπου σου, λέγων· διὰ τὴν δικαιοσύνην μου εἰσήγαγέ με Κύριος κληρονομήσαι τὴν γῆν τὴν ἀγαθὴν ταύτην». Μὴν βάλῃς στὴν καρδίᾳ σου, ἐπειδὴ ὁ Θεὸς ἐξαφάνισε τοὺς λαοὺς αὐτοὺς, καὶ μὴν εἰπῆς· ὁ Θεὸς μ' ἔκανε κληρονόμο αὐτῆς τῆς ὠραίας χώρας, γιὰ τὴν δικαιοσύνην μου. (Δευτ. θ', 4).

Γι' ἄλλες, ναί, γι' ἄλλες αἰτίες σ' ἐχαρίτωσε καὶ σὲ καταευεργέτησεν ὁ Θεός, Ἑβραῖε. Γιὰ τὴν ἀσέβεια τῶν λαῶν ἐκείνων, ποὺ θέλησεν, ἔτσι, νὰ τοὺς ἐξολοθρέψῃ· καὶ τὴν εὐσέβεια καὶ γιὰ τὴν πίστη τῶν προγόνων σου, ποὺ θέλησε νὰ τοὺς ἀνταμείψῃ στοὺς ἀπογόνους των καὶ ποὺ ἀπὸ τὴν γενιὰ τους τελευταία ἐξοικονόμησεν ἡ θεία του χάρις καὶ τὴν παγκόσμια σωτηρία. Ἄκουσε, τί λέει· «Οὐχὶ διὰ τὴν δικαιοσύνην σου, οὐδὲ διὰ τὴν ὁσιότητα τῆς καρδίας σου, εἰσπορεύῃ κληρονομήσαι τὴν γῆν αὐτήν· ἀλλὰ διὰ τὴν ἀσέβειαν τῶν ἐθνῶν τούτων. Κύριος ἐξολοθρεύσει αὐτοὺς ἀπὸ προσώπου σου, καὶ ἵνα στήσῃ τὴν διαθήκην, ἣν ὤμοσε Κύριος τοῖς πατράσιν ὑμῶν, τῷ Ἀβραάμ, καὶ τῷ Ἰσαάκ, καὶ τῷ Ἰακώβ». Δὲν θὰ γίνῃς κληρονόμος τῆς γῆς αὐτῆς γιὰ τὴν ὁσιότητα τῆς καρδιάς σου καὶ γιὰ τὴν δικαιοσύνην σου. Ὁ Θεὸς θ' ἀφανίσῃ τοὺς λαοὺς αὐτοὺς γιὰ τὴν ἀσέβειά τους καὶ γιὰ νὰ ἐπαληθεύσῃ τὴν ὑπόσχεση ποὺ ὠρκίσθηκε στοὺς πατέρες σου, τὸν Ἀβραάμ, τὸν Ἰσαάκ καὶ τὸν Ἰακώβ. (Δευτ. θ', 5). Ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος οἱ ἀνομίες τῶν Εὐαίων, τῶν Χετταίων καὶ τῶν Γεργεσαίων,

κι' ἀπὸ τ' ἄλλο ἢ ἀρετὴ καὶ ἡ ὁσιότητα καὶ ἡ πίστις τοῦ Ἀβραάμ, τοῦ Ἰσαάκ, καὶ τοῦ Ἰακώβ καὶ τῶν ἀπογόνων τους, συνετέλεσαν νὰ πέσῃ ἐπάνω σου ὁ κλῆρος αὐτός· κι' ὄχι μονάχα ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ ὁσιότητα τῆς δικῆς σου γενεᾶς.

Ἄν ἐξετάσῃς μόνος σου καὶ ἰδιαιτέρως τὴν διαγωγὴν σου, ὦ λαὸς τοῦ Ἰσραὴλ· ἂν στοχασθῆς τὴν ἀπειθείαν καὶ τὴν σκληροκαρδωσύνην ποὺ ἐφάνέρωσες ὡς τώρα· «Ἄν στοχασθῆς ὅσα παρώξυνας ἄχρι τῆς σήμερον Κύριον τὸν Θεόν σου ἐν τῇ ἐρήμῳ ὅσα ἐν Χωρήβ, ὅσα ἐν τῷ ἐμπυρισμῷ, ὅσα ἐν τοῖς μνήμασι τῆς ἐπιθυμίας, ὅσα ἐν Κάδης Βαρνή, ὅσα, εἰς ἓνα λόγον, ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐξῆλθες ἐξ Αἰγύπτου, ἕως οὗ ἦλθες εἰς τὸν τόπον τοῦτον». (Δευτ. κξ', 7). Θὰ καταλάβῃς, πῶς, ὄχι βέβαια γιὰ τὶς ἀρετέες σου κι' οὔτε γιὰ τὰ καλὰ σου τὰ ἔργα, κληρονόμησες τὴν γῆν αὐτήν· ἀλλὰ ὅτι συχνὰ καὶ σὲ πολλὰς περιστάσεις ἐφάνηκες ἔνοχος καὶ ὑπόδικος γιὰ τὴν σκληρότητά σου· κι' ἀναδείχθηκες ἄξιος τοῦ ἔσχαιτου ἀφανισμοῦ, ἂν δὲν σὲ προστάτευε καὶ δὲν σοῦ ἤτανε ἴλεος ὁ πανοικτίρμονας Θεός, χάρις στοὺς προπάτορες σου. «Καὶ γνώσῃ σήμερον, ὅτι οὐχὶ διὰ τὰς δικαιοσύνας σου δίδωσιν τὴν γῆν τὴν ἀγαθὴν ταύτην κληρονομῆσαι, ὅτι λαοὺς σκληροτράχηλος εἶ». Θὰ καταλάβῃς τώρα, πῶς δὲν σοῦ δώκε κληρονομιά τὴν εὐφορὴν αὐτῆς χώρας γιὰ τὶς δικαιοσύνας σου· γιὰτὶ εἶσαι λαὸς σκληρόκαρδος. (Δευτ. θ', 6).

(Συνεχίζεται)

ἘΠΟΔΟΣΗ ΘΕΟΔΟΣΗ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑ

Ὁ «Ἐφημέριος» εἶναι πρόθυμος νὰ διδῇ ἀπαντήσεις εἰς ἐρωτήσεις ἐπὶ ἀποριῶν, ἀναφερομένων εἰς ζητήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν σχέσιν πρὸς τὸ ἔργον τοῦ Ἐφημερίου (ποιμαντικόν, λειτουργικόν κλπ.). Ἐπομένως οἱ εὐλαβέστατοι ἐφημέριοι δύνανται ν' ἀπευθύνουν ἐρωτήματα ἐπὶ τοιούτων ἀποριῶν. Αἱ ἀπαντήσεις θὰ δίδωνται εἰς τὴν σελίδα τῆς ἀλληλογραφίας.

Ἀπὸ τὸν καιρὸ τῶν διωγμῶν

ΔΥΟ ΑΡΧΑΙΟΙ ΚΥΠΡΙΟΙ ΑΓΙΟΙ

Ἡ Κύπρος μας, ὅταν τὴν κυττάζη κανεὶς στὸν χάρτη, μοιάζει μ' ἓνα καράβι χωρὶς κατάρτια καὶ πανιά, ποὺ δίνει τὴν ἐντύπωσι ὅτι πλέει πρὸς τὶς ἀντικρυνὲς ἀκτὲς τῆς Μεσογείου. Σ' αὐτὸ τὸ σκάφος ἐπιβιβάσθηκαν οἱ Ἀπόστολοι Παῦλος καὶ Βαρνάβος — ὅπως διηγοῦνται οἱ «Πράξεις» — καὶ τὸ ἔκαναν καράβι τοῦ Χριστοῦ. Ἀπὸ τότε ἡ Κύπρος, ἔχοντας γιὰ ἰστό της τὸν Τίμιο Σταυρό, πλέει πρὸς μιὰ ἄλλη, ὑπερκόσμια κατεύθυνσι.

Οἱ κάτοικοί της στάθηκαν ἀνέκαθεν ἀπὸ τὰ εὐσεβέστερα τμήματα τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Τὸ χῶμά της ποτίσθηκε ἀπὸ τὰ αἵματα ἀναριθμητῶν μαρτύρων τῆς ἀληθινῆς πίστεως. Καὶ δὲν εἶναι λιγώτερα τὰ ὀνόματα ἄλλων Ἀγίων, ποὺ ἔλαμψαν πάνω της. Ἀνάμεσα σ' αὐτούς, μερικοὶ εἶναι γνωστοὶ στὸν πολὺ λαό, παντοῦ ὅπου ἀπλώνεται ἡ Ὁρθοδοξία.

Ποιὸς, λόγου χάρι, δὲν ἔχει ἀκούσει γιὰ τὸν Ἀπόστολο Βαρνάβα, ποὺ ἀναφέραμε παρὰ πάνω καὶ ποὺ εἶχε τὴν καταγωγή του ἀπὸ ἐκεῖ; Ἡ ποιὸς ἀγνοεῖ τὸν Ἅγιο Σπυρίδωνα, τὸν θαυματουργὸ ἐπίσκοπο Τριμυθοῦντος, ποὺ τὸ ἄφθαρτο σκηνωμά του βρίσκεται ἀπὸ αἰῶνες στὴν Κέρκυρα; Ἡ τὸν Ἅγιο Ἐπιφάνιο, τὸν μεγάλον πατέρα καὶ διδάσκαλον τῆς Ἐκκλησίας, ποὺ ἤκμασε στὰ χρόνια τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου;

Στις 16 καὶ 17 Ἰουνίου, τιμᾶται ἀπὸ τὴν ὅλη Ὁρθόδοξο Ἐκκλησία ἡ μνήμη δυὸ ἄλλων ἀρχαίων Ἀγίων τῆς μεγαλονήσου, ποὺ δὲν τὴ δόξασαν λιγώτερον ἀπὸ τοὺς παρὰ πάνω: τοῦ Ἁγίου Τύχωνος, ἐπισκόπου Ἀμαθοῦντος, καὶ τοῦ ἱερομάρτυρος Φιλονεΐδη, ἐπισκόπου Κουρίου.

Ὁ πρῶτος, μεταγενέστερος χρονικὰ, ἔζησε στὶς ἡμέρες τῶν Βυζαντινῶν βασιλέων Ἀρκαδίου κι' Ὀνωρίου, γυιῶν τοῦ Μεγάλου Θεοδοσίου, ποὺ κατάφερε τὸ ὀριστικὸ πλῆγμα κατὰ τῆς εἰδωλολατρικῆς θρησκείας.

Ὁ Τύχων, ἀπὸ τρυφερῆ ἡλικία, χάρις στοὺς πολὺ πιστοὺς γονεῖς του, οἰκειώθηκε τὰ ἱερὰ γράμματα, ἐπεδίωξε μὲ ἀγνὸ καὶ φλογερὸ ζῆλον ὅλες τὶς ἀρετὲς τοῦ Εὐαγγελίου κι' ἀγωνίσθηκε νὰ γίνη στὸ καθετὶ μὲ ἀκρίβεια καλὸς μιμητὴς τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ὁ ἐπίσκοπος Ἀμαθοῦντος στὴ νότιο Κύπρον, Μνημόνιος, βλέποντας τὰ χαρίσματά του, τὸν χειροτόνησε κληρικὸ κι' ἡ ἐπιτυχία, ποὺ σημείωσε στὴν ἀποστολή του, ἰδιαιτέρα δὲ στὸ θεῖο κήρυγμα, τὸν ἔκαναν λαοφιλέστατον. Ἦταν τὸ καμάρι τῆς ἐκεῖ Ἐκκλησίας, ὁ τύπος κι' ὁ ὑπογραμμὸς τοῦ κλήρου καὶ τοῦ

λαοῦ τῆς. Ἡ δύναμις τῆς πίστεώς του, ἡ σοφία του στὰ τοῦ Θεοῦ, ἡ ἀγάπη του πρὸς κάθε ἄνθρωπο, ἡ ἐργατικότητα του στὸν ἀμπελῶνα τοῦ Κυρίου, ἡ ἔξαρσις του στὴν τέλεσι τῆς θείας λειτουργίας καὶ στὶς ἄλλες πλευρὰς τῆς ἱεραρχίας, ἡ ἀπόδοσις του στὴ διακονία τοῦ ἁμβωνος δὲν εἶχαν τὸ ταίρι τους.

Ἔτσι, ὅταν ἐκλείσει τὰ μάτια του ὁ Μνημόνιος, οἱ ἄλλοι ποιμένες κι' ὀλόκληρο τὸ πλήρωμα ἀνέδειξαν ὁμοθυμαδὸν τὸν Τύχωνα διάδοχό του καὶ τὸν τοποθέτησαν στὸν θρόνο τῆς Ἀμαθοῦντος.

Ὡς ἐπίσκοπος, ὁ Τύχων διακρίθηκε ἀκόμη πιὸ πολὺ. Ζῶντας λιτότατα κι' αὐστηρὸς στὸν ἑαυτό του, τὰ πρόσφερε ὅλα μὲ ἀνεξάντλητη πατρικὴ ἀγάπη στὰ πνευματικά του τέκνα. Ἡ φήμη του ἔτσι διαβοήθηκε παντοῦ καὶ μετὰ τὴν κοίμησίν του ἡ Ἐκκλησία τὸν ἀνακήρυξε Ἅγιο.

Ὁ Φιλονείδης ἔλαμψε ἀρκετὰ νωρίτερα, τὸν καιρὸ πού βασιλευε ὁ ἀντίχριστος Διοκλητιανός. Ἡ χριστιανοσύνη τότε δοκιμαζόταν σὰν τὸ χρυσάφι μέσα στὸ χωνευτήρι τῶν μεγάλων διωγμῶν.

Οἱ πιστοὶ τοῦ Ἀρνίου, ὅπως ἀποκαλοῦνταν οἱ χριστιανοί, περνοῦσαν ἀπὸ τὸ μαρτύριο κατὰ μυριάδες. Ἐξαιρέσις δὲν μποροῦσε φυσικὰ νὰ γίνῃ γιὰ ἕνα ἀρχιποιέμενα, τόσο θερμὸ καὶ τόσο ἐνεργητικὸ, ὅπως ἦταν ὁ Φιλονείδης, ὁ ἐπίσκοπος τοῦ Κουρίου, μιᾶς πόλεως ἐπίσης τῆς νοτίου Κύπρου.

Ἐτσι, ὁ διοικητὴς τῆς πόλεως, ἐφαρμόζοντας τὸ διάταγμα τοῦ Διοκλητιανοῦ, συνέλαβε ἀπὸ τοὺς πρώτους-πρώτους τὸν Φιλονείδη καὶ τὸν ἔρριξε στὸ δεσμωτήριον, ἐλπίζοντας ὅτι μὲ τὶς πιέσεις καὶ τὰ βασανιστήρια θὰ τοῦ λύγιζε τὸ φρόνημα καὶ θὰ τὸν ἀνάγκαζε νὰ ἐξομώσῃ. Ὡστόσο, δὲν συνέβη παρὰ ἀκριβῶς τὸ ἀντίθετο. Ὁ γενναῖος ἐπίσκοπος ὄχι μόνον δὲν πτοήθηκε ἀπὸ τὴν κακομεταχείρισιν καὶ τοὺς ποικιλότροπους ἐξαναγκασμούς, ἀλλὰ καὶ στήριζε μὲ τὸ παράδειγμά του καὶ τὰ λόγια του τὰ ἄλλα πνευματικά του τέκνα, πού μοιράζονταν μαζί του τὰ δεσμὰ τῆς καθεύξεως καὶ τὴν ἀναμονὴ τοῦ μαρτυρίου.

Ἀφοῦ, λοιπόν, ὁ διοικητὴς εἶδε κι' ἀπόειδε, συνέλαβε μέσα στὸν νοῦ του ἕνα βδελυρὸ σχέδιον, γιὰ νὰ ἐξευτελίσῃ τὸν Ἅγιο. Ἀνέθεσε σ' ἕνα ἀξιωματικὸ νὰ μεθύσῃ μερικὸς ἀκολάστους στρατιῶτες καὶ νὰ τοὺς στείλῃ κατόπιν στὸ κελλί τοῦ Φιλονείδη μὲ σκοπὸ νὰ τὸν κακοποιήσουν.

Κάποιος, ὅμως, ἄλλος στρατιώτης, πού ἦταν κρυφὸς χριστιανός, εἰδοποίησε ἔγκαιρα τὸν ἐπίσκοπο γιὰ τὰ μελετώμενα.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Δημοσιεύομεν κατωτέρω λίαν ενδιαφέρον έγγραφον τοῦ Ὑφυπουργοῦ κ. Στεφανίδη, ἀποσταλὲν πρὸς τὴν Βουλὴν τῶν Ἑλλήνων.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

Ἀθῆναι τῇ 15.2.65

Ἀριθ. Πρωτ. 39115

Πρὸς
τὴν Βουλὴν τῶν Ἑλλήνων

Ἐγγραφὸν σας 2874/6.2.64

Θέμα: Μέρημα ὑπὲρ τοῦ ἐφημεριακοῦ κλήρου.

Εἰς ἀπάντησιν τῆς διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2874/6.2.65 ἐγγράφου διαβιβαθείσης ἡμῖν ὑπ' ἀριθ. 1501. ἐ.ἐ. ἐρωτήσεως τοῦ Βουλευτοῦ κ. Δ. Βρανοπούλου, ἔχομεν τὴν τιμὴν νὰ γνωρίσωμεν ὑμῖν ὅτι ἡ Κυβέρνησις περιβάλλει μετ' ἰδιαιτέρας στοργῆς τὸν ἐφημεριακὸν κλῆρον.

Ἦδη ἐνεκρίθη ἡ χορήγησις ἐπιδόματος 500 δρχ. εἰς τοὺς ἐφημερίους οἰκισμῶν μέχρι 1500 κατοίκων, ὑπεγράφη δὲ καὶ παρ' ἡμῶν νομοσχέδιον περὶ βαθμολογικῆς ἀνυψώσεως τῶν ἐφημερίων Δ' κατηγορίας εἰς τὴν Γ' καὶ τῶν τῆς Γ' κατηγορίας εἰς τὴν Β'.

Ὡς ἀφορᾷ τὴν ἐνταξιν τοῦ ἐφημεριακοῦ κλήρου, εἰς τὸ μισθολόγιον τῶν Δημοσίων Ὑπαλλήλων, τὴν παροχὴν αὐτῷ ἰατροφαρμακευτικῆς περιθαλψέως κ.λ.π. ἔχομεν τὴν τιμὴν νὰ γνωρίσωμεν ὑμῖν ὅτι τὰ θέματα ταῦτα χρήζουσι ἰδιαιτέρας μελέτης ὡς συναπτόμενα μετ' ἡμῶν ὅλον διαρρῦθμιν τοῦ διέποντος τὸν ἐφημεριακὸν κλῆρον νομοθετικοῦ καθεστώτος, ὡς καὶ μετὰς δημοσιονομικᾶς δυνατότητος, ἡ δὲ Κυβέρνησις τελεῖ ἐν γνώσει τῶν ἀπασχολούτων τὸν ἐφημεριακὸν κλῆρον προβλημάτων καὶ θέλει ἐπληφθῆ τούτων ἐν καιρῷ.

Ὁ Ὑπουργὸς
Ν. ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ

Πῶς ἔπρεπε νὰ ἀντιετωπισθῇ αὐτὸ τὸ πρᾶγμα; Ὁ Φιλονείδης δὲν σκέφθηκε καὶ πολὺ. Ἦξερε πολὺ καλά τί ἐπιβαλλόταν νὰ κάνῃ. Ἐπρόκειτο γιὰ τὴ μοναδικὴ περίπτωσι, στὴν ὁποία ὄχι μόνον ἐπιτρέπεται, ἀλλὰ εἶναι καὶ χρέος τοῦ χριστιανοῦ ἢ αὐτοκτονία. Τὸ ἴδιο εἶχαν κάνει κι' ἄλλοι μάρτυρες σὲ τέτοιες περιστάσεις, ἰδίως γυναῖκες.

Ἐτσι ὁ Φιλονείδης, ἀφοῦ ἐξήγησε στοὺς συγκρατούμενους του περὶ τίνος ἐπρόκειτο, ὥστε νὰ μὴ σκανδαλισθοῦν γι' αὐτὸ ποῦ θὰ ἔκανε, βρῆκε μιὰ εὐκαιρία καὶ βγαίνοντας ἀπὸ τὸ κελλί του ἔτρεξε στὸ χεῖλος ἐνὸς βαράθρου κι' ἔπεσε, βρίσκοντας τὸν θάνατο. Τὸ βάραθρο αὐτὸ ἦταν ἀπὸ τὸ πίσω μέρος τῆς φυλακῆς, ποῦ ἦταν χτισμένη στὴν ἀκρόπολι τοῦ Κουρίου, σὲ ὕψος τριακοσίων περίπου μέτρων.

ΒΑΣ. ΜΟΥΣΤΑΚΗΣ

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΤΟΥ Τ.Α.Κ.Ε.

Νέοι συνταξιούχοι

Ἀπὸ 25.1.1965 ἕως 10.3.1965 ἐχορηγήθησαν παρὰ τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. αἱ κάτωθι συντάξεις καὶ ἐφ' ἅπαξ βοηθήματα.

Αἰδεσιμ. Παπαβασιλείου Βασιλείου, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἡλείας, γ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 600 ἐφ' ἅπαξ δρχ. 24.070.

Αἰδεσιμ. Παπαδάκην Ἀνδρέαν, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνου, δ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1003 Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 24.102.

Αἰδεσιμ. Λειβαδάκην Γερμανόν, Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, α' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 777. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 35.588.

Ἱεροδιάκονον Καβουρόπουλον Νεόφυτον, Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν. Σύνταξις δρχ. 1360, Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 29816.

Πρεσβυτέρων Σεβαστήν Γ. Τσιμούρα, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Λήμνου, δ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 715. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 24.885.

Αἰδεσιμ. Πουργιώτην Χαράλαμπον, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Φλωρίνης, δ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 889. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 24.889.

Αἰδεσιμ. Δημόπουλον Εὐάγγελον, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Παραμυθίας, δ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1041. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 24.885.

Αἰδεσιμ. Δημητριάδην Δημήτριον, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Δημητριάδος, δ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1028. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 24885.

Αἰδεσιμ. Παπαχαράλαμπους Γεώργιον Ἱερᾶς Μητροπόλεως Τριφυλλίας καὶ Ὀλυμπίας, γ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1093. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 30.380.

Αἰδεσιμ. Παντοστόπουλον Ἀναστάσιον, Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, γ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1191. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 30.137.

Αἰδεσιμ. Πριντσιπάκην Εὐάγγελον, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνου, δ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 750. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 24.917.

Αἰδεσιμ. Οἰκονομίδην Σπυρίδωνα, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Καλαβρύτων, γ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 783. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 30.137.

Αἰδεσιμ. Βλασάκην Μηνᾶν, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κρήτης, γ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1044. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 30.529.

Πρεσβυτέρων Ἐλένην Ι. Παπαντωνίου, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Χαλκίδος, δ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 755. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 24.349.

Πρεσβυτέρων Γεωργίαν Ν. Παπαγιαννοπούλου. Ἱερᾶς Μητροπόλεως Πατρῶν, δ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 696. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 24.800.

Αἰδεσιμ. Καλλίνικον Ἱερόθεον, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Λευκάδος καὶ Ἰθάκης, δ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1041. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 24.885.

Πρεσβυτέρων Ἐλιβάβετ Δ. Ἀγιουτάκη, Ἱερᾶς Ἀρ-

χιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, γ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 749.
Ἐφ' ἀπαξ δρχ. 30.404.

Κύριον Νομικὸν Γεώργιον, ὑπάλληλον Ἱερᾶς Μητροπόλεως
Θήρας. Σύνταξις δρχ. 929. Ἐφ' ἀπαξ. δρχ. 24.331.

Α Δ Λ Η Λ Ο Γ Ρ Α Φ Ι Α

Αἰδεσιμώτατον Σπυρ. Ἰωάν. Σιτ. Σᾶς πληροφοροῦ-
μεν ὅτι τὸ ἐπίδομα παραμεθορίων περιοχῶν ἐχορηγήθη διὰ τοῦ ἄρθρου 2
τοῦ Ν.Δ. 3859/1958 (Φ.Ε.Κ. 155-Α), ἔχει δὲ οὗτο ὡς ἐξῆς: «Εἰς ἀπαντας
τοὺς ἐφημερίους τοὺς ὑπηρετοῦντας εἰς ἐνορίας χωρίων μέχρις ἐβδομήκοντα
οἰκογενειῶν τῶν ἐν τῷ προηγουμένῳ ἄρθρῳ ἀναφερομένων Ἱ. Μητροπόλεων
χορηγεῖται πρόσθετον μηνιαῖον ἐπίδομα ἴσον πρὸς τὸ ἥμισυ (1/2) τοῦ κατα-
βαλλομένου εἰς αὐτοὺς μισθοῦ». Διὰ τὴν ἐξέυρεσιν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν οἰκογενειῶν
διαιρεῖται διὰ τοῦ 5 ὁ ἀριθμὸς τῶν ὀρθοδόξων Χριστιανῶν τῆς ἐνορίας, ἐχού-
σης ἐν προκειμένῳ ἐφαρμογῆς τῆς παραγρ. 5 τοῦ ἄρθρου 10 τοῦ Α.Ν. 2200/
1940, ὡς ἄλλωστε δέχεται καὶ τὸ ἐν προκειμένῳ ἀρμόδιον Ὑπουργεῖον Παι-
δείας, διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 33008/6.4.1960 ἐγγράφου του πρὸς τὸν Σεβ. Μητρο-
πολίτην Μαρωονίας, ἐρωτήσαντος ἐπὶ παρομοίας περιπτώσεως. Κατὰ τὴν γνώ-
μην μας λοιπὸν πρέπει νὰ λάβετε τὸ ἀνωτέρω ἐπίδομα. — Αἰδεσιμ.
Τριμπιώτην Χαράλαμπον. Δεσφίαν Παρνασσίδος. Ἐτακτο-
ποιήθη τὴν διεύθυνσίν σας. Εὐχαριστοῦμεν. — Αἰδεσιμ. Δημοῦσιν
Ἀθανάσιον, Γεωργαλέικα, Μύτικα, Αἰτωλοακαρνανίας. Ἐνεγράφητε
μερίμνη τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεώς σας. — Αἰδεσιμ. Σημαντήρ Ἄ-
κην Βασίλειον Δράκοντα Κισσάμου. Κρήτης. Ἐγένετο ἡ ἀλλαγὴ εἰς
τὴν διεύσιν σας. Εὐχαριστοῦμεν. — Αἰδεσιμώτατον Χουλάκην
Χαράλαμπον Μαχαριᾶ Ἀρχαλοχωρίου Κρήτης. Ἐστάλησαν ζητη-
θέντα τεύχη Ἰανουαρίου τρ. ἔτους. — Αἰδεσ. Κατσαοῦνην Σπυρ.
Κάλαμον Λευκάδος. Ἐνεγράφητε εἰς τὴν νέαν διεύθυνσιν σας μερίμνη τῆς
Ἱερᾶς Μητροπόλεώς σας. — Αἰδεσ. Κόλλιαν Ἰωάννην, ὁδὸς
Μουσῶν 7. Πρέβεζα. Σᾶς ἀπηντήσαμεν δι' ἰδιαίτερας ἐπιστολῆς. — Αἰδεσιμ.
Κουτσοπάν Παναγ., Δασοχώριον, Τυρνάβου, Λαρίσης. Ἐγένετο
ἡ ἀλλαγὴ εἰς τὴν διεύθυνσίν σας. — Αἰδεσιμ. Ἀνδρεαδάκην Μι-
σαήλ. Καθιανά, Χανίων, Κρήτης. Σᾶς ἐνεγράψαμεν ἐκ νέου καὶ ἀποστέλ-
λομεν εἰς ὑμᾶς τακτικῶς τὰ φύλλα ἀπὸ 1.1.1965. Εἶχομεν διακόψει τὴν ἀπο-
στολὴν κατόπιν ἐπιστροφῆς σειρᾶς τευχῶν, μὲ τὴν ἔνδειξιν ὅτι εὐρίσκεσθε
εἰς Μονήν. — Πανοσ. Καθηγούμενον Ἱερεμίαν Βάσταν,
Ἱερὰν Μονήν Ἰωάννου Θεολόγου, Πάτρων. Ἐνεγράφητε διὰ τὸ ἔτος 1965,
ἀπεστάλησαν εἰς ὑμᾶς τὰ ἀπὸ 1.1.1965 τεύχη καὶ θὰ ἀναμεινῶμεν τὴν συνδρο-
μὴν σας. — Αἰδεσ. Καλαρᾶν Δημ., Χιλιομόδιον Κορινθίας. Ἐστάλη
εἰς ὑμᾶς ζητηθὲν τεῦχος. — Κύριον Σκοπελίτην Ἀργύριον.
Ν. Καλλιόπολιν Πειραιῶς. Ἐνεγράφητε, ἀπεστάλησαν εἰς ὑμᾶς τὰ ἀπὸ 1.1.
1965 κυκλοφορήσαντα τεύχη καὶ θὰ ἀναμεινῶμεν τὴν συνδρομὴν σας, ἥτις
εἶναι 40 δρχ. ἑτησίως. — Πανοσ. Ἀρχιμ. Βούλγαρην Εὐλά-
μπην. Ἀμουλιανὴν Χαλκιδικῆς. Ἐνεγράφητε καὶ θὰ λαμβάνητε τὴν
«Ἐκκλησίαν» μετὰ τοῦ «Ἐφημερίου». Εἰς τοὺς Ἱεροὺς Ναοὺς στέλλεται
μόνον ἡ «Ἐκκλησία». Διὰ τὴν κατ' ἔτος συνδρομὴν τοῦ Ἱ. Ναοῦ πιστεύομεν
ὅτι θὰ μερίμνησητε. Εὐχαριστοῦμεν. — Κύριον Σκαβάκην Νικό-
λαον. Ἱεροφάλην. Τήνον. Ἐνεγράφητε καὶ θὰ ἀναμεινῶμεν τὴν συνδρομὴν
σας ἥτις εἶναι καθωρισμένη εἰς δραχμὰς (40) ἑτησίως. Ἀπεστάλησαν εἰς
ὑμᾶς τὰ ἀπὸ 1.1.1965 τεύχη ἕως νῦν. — Αἰδεσιμ. Τριανταφύλ-
λου Ἀντώνιον. Ἀετορράχην, Καλεντζίου, Ἰωαννίνων, Ἐγένετο ἡ

άλλαγή εις τὴν διεύθυνσίν σας.— Αἰδεσιμ. Φιλέλην Δημήτριον. Χειμαδιό. Κιλίκις. Εἶχομεν διακόψει τὴν ἀποστολὴν κατόπιν ἐπιστροφῆς μερικῶν τευχῶν ἀπὸ 21.10.1963 κ.έ. Ἦδη ἐκ τῆς ἐπιστολῆς σας ἐπληροφορήθημεν τὴν ἐφημερίαν σας καὶ σὰς ἀποπέλλομεν ἀπὸ 1.1.1965 τακτικῶς τὰ τεύχη.— Αἰδεσ. Βάϊον Πορφ., Φάρσαλα. Ἐγένετο ἡ ἀλλαγή εἰς τὴν διεύθυνσίν σας. Εὐχαριστοῦμεν.— Πανοσ. Ἀρχιμ. Πολύκαρον Κόμην. Ἰερὰν Μονὴν Ἁγίου Γερασίμου, Κεφαλληνίας. Ἐστάλησαν ἅπαντα τὰ ζητηθέντα τεύχη, πλὴν τοῦ ὑπ'ἀριθμ. 3 τοῦ ἔτους 1958, τὸ ὁποῖον ἀπὸ ἐτῶν ἔχει ἐξαντληθῆ παρ' ἡμῖν.— Αἰδεσιμ. Μισυρλὴν Γεώργιον. Τεφέλι-Μονοφαταίου, Κρήτης. Ἐνεγράφητε.— Αἰδεσιμὼτατον Παπαγεωργίου Χρ., Αἴγιναν. Σᾶς ἀπηντήσαμεν δι' ἰδιαιτέρας ἐπιστολῆς.— Αἰδεσιμ. Ρουμανᾶν Γεώργιον Πετρίτσιον, Χατζῆ Μεσσηνίας. Σᾶς ἀπεστείλαμεν ἰδιαιτέραν ἐπιστολὴν— Αἰδεσιμ. Θεολογίδην Λάμπρον. Κόσμιον Κομοτινῆς. Σᾶς ἀπηντήσαμεν δι' ἰδιαιτέρας ἐπιστολῆς.— Αἰδεσιμ. Οἰκονόμον Ματθαῖον, Βραχγυανὰ Τρικιάλων. Ἐνεγράφητε καὶ ἀπεστάλησαν τὰ τεύχη τοῦ «Ἐφημερίου» 1964. Ἐκ τῆς ἐπιστολῆς σας ἐπληροφορήθημεν τὴν ἐφημερίαν σας.— Ἰερὸν Ναὸν Ἁγ. Δημητρίου Μαυροματίου Μεσσηνίας. Ἀπαντῶντες εἰς τὴν ἐπιστολὴν σας, πληροφοροῦμεν εἰς ὑμᾶς ὅτι τοὺς ἀπόρους ἱεροὺς ναοὺς καθώρισεν ἡ Ἰερὰ Μητρόπολις ὑμῶν καὶ δεόν ὅπως τακτοποιήσητε τὰς οικονομικὰς ὑποχρεώσεις σας.— Αἰδεσιμὼτατον Παπαφωτίου Ἰωάννην. Πελεκάνου, Κοζάνης. Ἀποσταλεῖσαι συνδρομὰὶ ἐλήφθησαν καὶ ἐνεγράφητε καὶ ὑμεῖς. Ἐκ τῆς ἐπιστολῆς σας ἐπληροφορήθημεν τὴν ἐφημερίαν σας.— Αἰδεσιμ. Γεώργιον Κωστόπουλον, ὁδὸς Ρόδου 28. Πάτραι. Ἐστάλησαν τὰ ζητηθέντα τεύχη.

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Βασ. Ἡλιάδης, Ἡ ἐφορτὴ τῆς Ὀρθοδοξίας εἰς τὸ Βυζάντιον καὶ ἡ συνέχισις τῆς συγχινητικῆς παραδόσεως. Ἡ μεγαλοπρεπέστερη πατριαρχικὴ λειτουργία.— **Εὐαγγέλου Θεοδώρου**, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Τὸ πρόβλημα τῆς «Θεοδικίας».— **Ἀνθίμου Θεολογίτη**, Ὁ Σαμουήλ.— **Μητροπολίτου Γερμανοῦ Πολυζωίδου**, Ὁ Ἅγιος Ἰωάννης τῆς Κροστάνδης.— **Θ. Κ. Σ.**, Ὁ Μητροπολίτης Οὐγγροβλαχίας Ἰγνάτιος ὁ Λέσβιος.— **Ἀρχιμ. Χριστοφόρου Καλύβα**, Πόνος κοί πῖστις.— Ὁρησενετικῆς καὶ ἠθικῆς μελέτης τοῦ ἐν Ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν **Νεκταρίου Αἰγίνης**. «Γνώρισε τὸν ἑαυτό σου». Ἀπόδοσις **Θεοδόση Σπεράντα**.— **Ἀρχιμ. Προκοπίου Παπαθεοδώρου**, Πλείοτερο καὶ καθαρώτερο φῶς στῆ νεολαία μας.— Τοῦ ἐν Ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν **Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου**, Λόγος γιὰ τὴ νηστεία καὶ τὴν ἐλεημοσύνη. Ἀπόδοσις **Ἀνθίμου Θεολογίτη**.— «Φιλοθέου Ἀδολεσχίας» μέρος πέμπτον. Ψυχοφελεῖς ἐπιστάσεις ἀπὸ τὸ «Δευτερονόμιον», ὑπὸ **Εὐγενίου Βουλγαρέως**. Ἀπόδοσις **Θεοδόση Σπεράντα**.— **Βασ. Μουστάκη**, Δύο ἀρχαῖοι Κύπριοι ἄγιοι.— Εἰδήσεις.— Εἰδήσεις τοῦ Τ.Α.Κ.Ε.— Ἀλληλογραφία.

Τύποις : ΤΣΙΡΩΝΗ (Μονοτυπικὰ Συγκροτήματα)

Ὁδὸς Μενάνδρου 4, Ἀθήραι — Τηλέφ. 533.805.

Ἐπεύθυνος Τυπογραφείου : Γ. Σ. Χρυσάφης, Ἰασωνίδου 22, Σούρμενα